

Beskæftigelsesregionerne
Nordjylland og Hovedstaden & Sjælland

Mulige veje til uddannelse og job for unge med psykiske barrierer

**En analyse af indsatsen i
Beskæftigelsesregion Nordjylland
og
Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland**

September 2009

Mulige veje til uddannelse og job for unge med psykiske barrierer

En analyse af indsatsen i Beskæftigelsesregion Nordjylland og Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland

September 2009

New Insight A/S

Læderstræde 34, 4. sal
1201 København K.
Tlf. 3369 1300
Email: office@newinsight.dk
www.newinsight.dk

Beskæftigelsesregion Nordjylland

Vestre Havnepromenade 9, 3. sal
9000 Aalborg
Tlf. 7222 3600
Email: brnord@ams.dk
www.brnordjylland.dk

Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland

Universitetsvej 2
4000 Roskilde
Tlf. 7222 3400
Email: brhs@ams.dk
www.brhovedstadensjaelland.dk

Forord

Indsatsen for at få unge i uddannelse og job fylder meget i jobcentrenes hverdag. Der er tale om et højt prioriteret område i den nationale beskæftigelsespolitik. Fremtidens arbejdsmarked får brug for alle unge – og alle unge fortjener at blive en del af arbejdsmarkedet.

Mange jobcentre giver udtryk for, at en gruppe af de unge er udfordret af psykiske problemer, der virker som en barriere for at få fodfæste på arbejdsmarkedet. Opgaven for disse unge er derfor at sikre en beskæftigelsesrettet indsats, der hjælper de unge over den psykiske barriere til arbejdsmarkedet.

Beskæftigelsesregion Nordjylland og Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland har ønsket at sætte fokus på jobcentrenes muligheder for en succesfuld indsats for unge med psykiske barrierer. Ikke med fokus på at belyse og dokumentere omfanget af unge med psykiske barrierer, men i langt højere grad for at indsamle og trække den viden frem om succesfuld indsats, der findes blandt en lang række videnspersoner på området.

Rapportens hovedsigte er således at få synliggjort viden og erfaringer fra indsatsen med psykisk syge unge og at få trukket gode eksempler frem, der kan give inspiration til indsatsen.

Rapportens konklusioner, anbefalinger og inspirationseksempler bygger derfor overvejende på input fra jobcentre og interview med personer med særlig viden om - og erfaringer fra arbejdet med – psykisk syge eller psykisk sårbare unge.

Beskæftigelsesregion Hovedstaden & Sjælland og Beskæftigelsesregion Nordjylland vil gerne benytte lejligheden til at takke jobcentre i de to regioner, der har afset tid til at besvare undersøgelsens survey. Vi takker også de videnspersoner - erfarne jobcentermedarbejdere, specialister fra behandlingssystemet og andre eksperter, der velvilligt har stillet deres viden og erfaringer til rådighed for denne undersøgelse i fokusgruppeinterview og workshops. Jeres bidrag har været altafgørende for rapporten.

September 2009

Beskæftigelsesregionerne
Nordjylland og Hovedstaden & Sjælland

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Resumé	7
Anbefalinger	17
1. Rapportens relevans og metodegrundlag	23
1.1 Fokus på unge.....	23
1.2 Flere unge med psykiske barrierer	24
1.3 Metode og datakilder.....	25
1.4 Rapportens struktur	26
2. Unge med psykiske barrierer	29
2.1 Definition af målgruppen	29
2.2 Vurdering af omfanget af unge med psykiske barrierer.....	31
2.3 Psykiske barrierer for job eller uddannelse blandt unge	32
3. Den nuværende indsats	37
3.1 Elementer i tilbuddene.....	37
3.2 Jobcentre mangler tilbud til målgruppen.....	42
3.3 Rum for forbedring af samarbejde og koordinering.....	43
3.4 Storby versus mindre by.....	44
3.5 Jobcentre mangler mere viden.....	44
4. Input til den fremtidige indsats	47
4.1 Tre overordnede målgrupper for indsatsen	47
4.2 Unge med psykiske barrierer klar til uddannelse eller job.....	48
4.3 Tilbudsvifte til unge der er klar til uddannelse eller job	54
4.4 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer der er klar til job eller uddannelse.....	57
4.5 Unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse og job.....	61
4.6 Tilbudsvifte til unge der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job ..	68
4.7 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job	71
4.8 Unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job.....	75
4.9 Tilbudsvifte til unge med psykiske barrierer der ikke er klar til uddannelse eller job.....	79
4.10 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job	80

5. Koordination af indsatsen	85
5.1 Flere myndigheder - flere lovgivninger	85
5.2 Ansvar og koordinering af indsatsen	86
5.3 Økonomiske udfordringer.....	87
5.4 Behov for mere kendskab til tilbud	87
5.5 Eksempler på koordinering af indsatsen.....	88
6. Litteraturliste	91
6.1 Litteratur	91
6.2 Hjemmesider.....	92
7. Oversigt over videnspersoner	95
Nordjylland.....	95
Sjælland	95
8. Survey om unge med psykiske barrierer	96

Resumé

I de seneste år er antallet af unge, der forlader arbejdsmarkedet på grund af psykiske problemer steget. Det er særligt de nordiske lande, der er ramt af dette fænomen. En rapport fra OECD viser, at omkring 70 pct. af de 20-34-årige i Danmark, Sverige og Finland, der står uden for arbejdsmarkedet på grund af helbredsproblemer, har psykiske problemer.¹

Andre analyser² understøtter konklusionen om, at mange unge har psykiske problemer, og de seneste tal fra Ankestyrelsen viser ligeledes, at der er en stigning i antallet af borgere med psykiske lidelser, der førtidspensioneres – særligt blandt de unge.³

Jobcentrene vurderer, at de møder flere og flere unge, der har psykiske barrierer, som påvirker deres muligheder for tilknytning til arbejdsmarkedet.

Denne udvikling illustrerer de særlige udfordringer til indsatsen overfor unge med psykiske barrierer.

Der er derfor god grund til at se nærmere på, hvordan unge med psykiske problemer kan hjælpes til at fastholde job eller uddannelse og integreres på arbejdsmarkedet – og i samfundet mere generelt. Også den nationale beskæftigelses- og uddannelsespolitik har fokus på denne gruppe, bl.a. med formuleringen af et mål for 2009 om, at andelen af unge på offentlig forsørgelse skal nedbringes i forhold til 2008. Derudover er der en politisk målsætning om, at 95 pct. af alle unge i 2015 skal have en kompetencegivende ungdomsuddannelse.

Beskæftigelsesregionerne Nordjylland og Hovedstaden & Sjælland ønsker med denne rapport at sætte fokus på, hvordan jobcentre og andre aktører kan skabe veje til at sikre unge med psykiske barrierer en tilknytning til uddannelse og job.

Hvad giver rapporten svar på?

Rapporten har fokus på, hvordan unge med psykiske barrierer kan komme i uddannelse og beskæftigelse. De unge omfatter alle unge mellem 18-29 år med psykiske barrierer, som modtager en midlertidig offentlig ydelse. Både de arbejdsmarkedssparate og de ikke-arbejdsmarkedssparate.

Rapporten tager afsæt i den nuværende indsats i jobcentrene, og de aktuelle tilbud der gives til unge med psykiske barrierer. Rapporten formidler jobcentrenes vurderinger af mangler i de eksisterende tilbud i dag og ønsker til en kommende indsats.

Herudover præsenterer rapporten en række eksempler på, hvordan en god indsats kan se ud for grupper af unge med psykiske barrierer. Der præsenteres tre over-

¹ Magasinet Arbejdsmiljø, 2009, bladnummer 06: Psykiske problemer gør flere uarbejdsdygtige.

² New Insight (2008): "Ikke-arbejdsmarkedssparate unge i Københavns Kommune. Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen"; LG Insight (2009): "Undersøgelse af unge ledige i Jobcenter Høje Taastrup. Ledighedsårsager og afstande til arbejdsmarkedet blandt unge ledige på kontanthjælp og dagpenge"; COWI (2008): "Beskæftigelsesregion Syddanmark. Analyse af de 18-29-årige med fokus på modtagerne af kontanthjælp, start-hjælp og introduktionsydelse"; COWI (2009): "Unge på offentlig forsørgelse i Midtjylland – barrierer i forhold til uddannelse og job"

³ http://www.ast.dk/tal_fra_ankestyrelsen/

ordnede tilbudsvifter, som er struktureret ud fra de unges afstand til beskæftigelse og uddannelse. Derudover indeholder rapporten ni gode eksempler på, hvordan tilbudsvifterne kan sammensættes.

Rapporten giver input til indholdet i forskellige tilbud, rammer for og længde af indsatsstyper samt derudover også bud på, hvordan udfordringer i forhold til koordineringsindsatsen kan overvindes.

Endelig giver rapporten bud på kompetenceudviklingsbehov hos jobcentermedarbejdere.

Hvem henvender rapporten sig til?

Der er ofte mange instanser inddraget i indsatsen over for unge med psykiske barrierer, når der skal findes veje til beskæftigelse og uddannelse. Derfor henvender denne rapport sig også til en bred målgruppe.

Jobcentermedarbejdere og ledere kan med denne rapport få viden og inspiration til, hvordan indsatsen for unge med psykiske barrierer kan tilrettelægges, forslag til vidensdeling og -opsamling om målgruppen samt forslag til kompetenceudviklingsaktiviteter. Herudover giver rapporten input til en strategisk diskussion i jobcentre om, hvorvidt jobcentre har tilstrækkeligt tilbud til unge med psykiske barrierer.

LBR og kommunalbestyrelser kan med rapporten få input til, hvilke mere overordnede rammer og forudsætninger der er fremmende for indsatsen for unge med psykiske barrierer. Herunder kan der hentes inspiration til nye projekter i forhold til indhold, samarbejde og rammebetingelser samt endelig hvilke kompetenceudviklings- samt vidensopbyggende aktiviteter, der kan være givtige at iværksætte.

Beskæftigelsesregioner kan få inspiration til dialogen med jobcentre om indsatsen for unge med psykiske barrierer – herunder også forslag til netværksaktiviteter mellem jobcentre samt udbredelse af gode eksempler.

Socialforvaltninger, U&U'ere og behandlingsinstitutioner kan anvende rapporten som inspiration til, hvordan koordineringen mellem de relevante instanser i indsatsen for målgruppen kan tilrettelægges, og hvordan et tæt samspil mellem socialforvaltninger, behandlingsinstitutioner, beskæftigelsesaktører og uddannelsesaktører kan fremme en tidlig og hurtig indsats.

Rapporten bygger overvejende på kvalitative metoder

Rapporten er baseret på en flersidig af metoder. De anvendte metoder er desk research, kvalitative interviews, workshops samt en spørgeskemaundersøgelse til samtlige jobcentre i de to regioner.

Det er et bevidst valg at lade de kvalitative metoder være dominerende, idet hensigten er at synliggøre eksisterende viden på området ved at indsamle og systematisere denne viden og bringe den i spil overfor videnspersoner på området og få nye perspektiver på indsatsen.

Rapporten bygger på **kvalitative interviews og workshops** med deltagelse af eksperter, videnspersoner og praktikere på området. Med løbende kvalitative interviews, desk research samt afholdelse af seks workshops hen over foråret og sommeren 2009 er vidensgrundlaget i projektet opbygget over tid og hele tiden blevet kvalificeret og valideret. Det har været muligt særligt med de afholdte workshops, som har været afholdt i de to beskæftigelsesregioner med intervaller

af ca. 3-4 ugers varighed. På workshopperne har der i begge regioner været en kerne af faste deltagere suppleret af nye deltagere. Det har muliggjort at arbejde i dybden med indsatser og særlige udfordringer og har betydet en stadig vidensakkumulering i projektet.

Workshopdeltagere har arbejdet med beskrivelser af typiske problemstillinger for unge med psykiske barrierer i forhold til arbejdsmarkedet på tværs af psykiske lidelser, sygdomme, symptomer og tilstande. Derudover har de diskuteret, hvad en god indsats består i, og hvilke udfordringer der knytter sig hertil.

Workshopperne har haft deltagere fra jobcentre i de to beskæftigelsesregioner, virksomheder, U&U, leverandører/andre aktører inden for beskæftigelsesområdet, patient- og pårørendeforeninger samt socialpsykiatrien. Det har givet mulighed for at tilvejebringe et tværfagligt vidensgrundlag, der også forholder sig til udfordringer i forhold til, at indsatser overfor gruppen af unge med psykiske barrierer går på tværs af forvaltnings- og faggrænser.

Den **kvantitative dataindsamlingsmetode** er anvendt til indsamling af viden om jobcentrenes praksis på området. Alle jobcentre i de to regioner er blevet spurgt om tilbud, der anvendes til unge med psykiske barrierer, mangler i tilbuddene, ønsker til den fremtidige indsats, kompetenceudviklingsbehov, rammebetingelser for indsatsen samt deres vurdering af omfanget af unge med psykiske barrierer. Det har 24 ud af 54 jobcentre valgt at svare på.

Desk research er primært anvendt i forhold til at indsamle eksisterende viden på området. Her er analyser og evalueringer inden for området blevet gennemgået og anvendt i såvel rapporten som til input i workshoparbejdet.

Styrken i rapporten er anvendelsen af denne flerhed af metoder og det høje fokus på de kvalitative dataindsamlingsmetoder. Herved er det blevet muligt at tilvejebringe et andet grundlag end andre analyser inden for området, som primært har anvendt kvantitative metoder.

Fordelen er, at denne rapport både beskæftiger sig med, hvad beskæftigelsesindsatsen for unge med psykiske barrierer er karakteriseret af lige nu, men også indeholder viden om, hvad der er brug for i indsatsen fremover, hvilke særlige udfordringer der er på spil og eksempler på virksomme indsatser.

Hvad karakteriserer unge med psykiske barrierer?

Unge med psykiske barrierer spænder over unge, der har en psykiatrisk eller lægelig diagnose til unge med symptomer eller adfærd, der er udtryk for en psykisk sårbarhed. Der kan således være tale om unge med permanente tilstande, forstyrrelser og/eller lidelser, men også unge med mere midlertidige tilstande. Det betyder, at gruppen omfatter unge med udtalte symptomer, men også unge med skjulte og spæde symptomer.

Typiske barrierer for disse unge kan omfatte:

- Udadreagerende eller indadreagerende adfærd, som er vanskelig at håndtere for den unge
- Manglende eller begrænset socialt netværk
- Uklar og urealistisk selvforståelse af egne evner og kompetencer
- Manglende eller lav grad af sygdomsforståelse og -erkendelse

- Problemer med hverdagsmestring (f.eks. problemer med at styre/overskue økonomi, organisere hjemlige pligter, kontakt til øvrige instanser mv.)
- Indlæringsvanskeligheder og/eller problemer med at fastholde fokus eller koncentration
- Misbrug og evt. kriminalitet.

Forekomsten og kombinationer af barrierer er individuel og kan ændres over tid. Det er en vigtig pointe i rapporten, at de psykiske barrierer ikke nødvendigvis er permanente, men at omgivelser og symptomernes karakter er medbestemmende for, hvordan barriererne udspiller sig.

Omfanget af unge med psykiske barrierer

Jobcentrene i Beskæftigelsesregion Nordjylland og Hovedstaden & Sjælland har vurderet omfanget af unge tilknyttet jobcentret med psykiske barrierer. Størstedelen af jobcentrene vurderer, at mellem 10-20 pct. af de arbejdsmarkedsparete unge har psykiske barrierer. Dog er der jobcentre, der vurderer, at kun få procent af de arbejdsmarkedsparete unge har psykiske barrierer.

Blandt gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparete unge vurderer størstedelen af jobcentrene, at ca. halvdelen har psykiske barrierer. Her viser der sig også nogle interessante udsving. Der er således jobcentre, der vurderer, at 80-90 pct. af ikke-arbejdsmarkedsparete unge har psykiske barrierer, mens andre er helt nede på 15 pct. Det viser, at der ikke er ensartede vurderinger af omfanget af unge med psykiske barrierer, og at der er lokale forskelle i vurderingerne af, hvornår unge tilhører kategorien ”unge med psykiske barrierer”.

Det er et fænomen, som også kendes fra jobcentrenes matchkategoriseringer, hvor undersøgelser⁴ viser, at jobcentrene kategoriserer ledige forskelligt – og at variationen skyldes andre forhold end borgerens beskæftigelsespotentialer.

Hvad karakteriserer den nuværende indsats?

I rapporten sondres der mellem tre grupper af unge med psykiske barrierer:

- Unge med psykiske barrierer der er klar til uddannelse eller job
- Unge med psykiske barrierer der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job
- Unge med psykiske barrierer der ikke er klar til uddannelse eller job.

Denne opdeling er anvendt, da jobcentrenes tilgang til de unge er baseret på de unges afstand til job eller uddannelse – og gennem undersøgelsen viste det sig, at opdelingen i tre grupper syntes mest hensigtsmæssig at arbejde ud fra.

Jobcentrene anvender i stor udstrækning praktik, vejledning og afklaring til alle grupper af unge med psykiske barrierer på tværs af de unges afstand til arbejdsmarkedet. Måske ikke overraskende anvendes der færre beskæftigelsesforanstaltninger til gruppen af unge, der ikke er klar til beskæftigelse eller uddannelse sammenholdt med unge, der er tættere på arbejdsmarkedet.

Jobcentrene har mulighed for at etablere særlige tilbud, der er specifikt udformet til unge med psykiske barrierer ud over de tilbud, der er rettet til unge generelt.

⁴ Arbejdsmarkedsparete eller ej? – en kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner”, SFI 2006.

Dette er dog afhængigt af lokale prioriteringer samt spændvidden i udbuddet af tilbud lokalt og regionalt. Undersøgelsen viser, at en tredjedel af jobcentrene har specifikke tilbud til unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse/job. Ca. halvdelen af jobcentrene har specifikke tilbud til unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar eller ikke er klar til uddannelse/job.

Det betyder, at jo længere væk fra arbejdsmarkedet den unge er, desto større mulighed har den unge for at deltage i et tilbud, der er specielt indrettet til at håndtere unge med psykiske barrierer. Desuden er det værd at pointere, at mindst halvdelen af jobcentrene ikke har specifikke tilbud rettet mod unge med psykiske problemer.

Tilbud specifikt udformet til unge med psykiske barrierer og generelle tilbud adskiller sig ikke nævneværdigt fra hinanden, når man ser på tilbuddets fleksibilitet i forhold til indholdssammensætning eller timeantal. Disse fleksible forhold eksisterer i høj grad i begge typer af tilbud. Der er heller ikke markante forskelle i forhold til anvendelse af særlige undervisningsformer. Hverken de særlige tilbud eller de generelle tilbud er i særlig udstrækning kendetegnet ved at have fokus på indretning såsom anvendelse af støjdemper, stillerum mv.

Uanset om det er et generelt eller et specifikt tilbud, er tilbuddene karakteriseret ved, at de i (meget) varierende omfang arbejder med elementer som hjælp til hverdagsmestring⁵, netværksarbejde, social træning, selvforståelse, koncentrationsevne, fysisk træning, psykologisk rådgivning etc. Konklusionen er således, at bredden og fleksibiliteten også eksisterer i de generelle tilbud.

De særlige tilbud adskiller sig dog fra de generelle på enkelte områder, idet langt flere af disse er kendetegnet ved at omfatte samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger, f.eks. Socialforvaltningen. Herudover adskiller de særlige tilbud sig ved, at de i højere grad omfatter elementer knyttet til:

- Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdoms-erkendelse og sygdomsidentitet (f.eks. psykoedukation)
- Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi
- Den unges selvforståelse af evner og kompetencer
- Social træning (håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd)
- Botræning og støtte.

Det betyder, at de særlige tilbud i højere grad end de generelle tilbud indeholder elementer, som retter sig mod de typiske barrierer, som unge med psykiske problemer kan have. Det er en væsentlig konklusion, idet kun halvdelen af jobcentrene udbyder specifikke forløb til unge, der er på vej til at blive klar eller ikke er klar til job eller uddannelse, samt at heller ikke alle de disse tilbud indeholder de nævnte elementer. Det betyder, at der er unge med psykiske barrierer, som ikke i tilstrækkeligt omfang får tilbudt forløb, der kan håndtere deres problemstillinger.

Jobcentrene mangler tilbud til unge med psykiske barrierer

Mange af jobcentrene i undersøgelsen vurderer, at de eksisterende tilbud indholdsmæssigt ikke kan dække de behov, som unge med psykiske barrierer har. Over halvdelen af jobcentrene peger på, at det gælder for de eksisterende tilbud til unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse eller job samt unge, der

⁵ Hverdagsmestring omfatter at lære den unge at håndtere dagligdagsopgaver såsom hjemlige pligter, rengøring, indkøb, bankbesøg, styre/overskue økonomi, bolig, personlig hygiejne mv.

ikke er klar. 70 pct. af jobcentrene vurderer, at de eksisterende tilbud til unge, der er på vej til at blive klar til uddannelse/job, ikke kan dække gruppens behov.

Hvad angår tilbuddenes kapacitet, vurderer over halvdelen af jobcentrene, at de eksisterende tilbud ikke har kapacitet til at imødekomme de behov, som jobcentrene har. Hvis antallet af unge med psykiske problemer stiger inden for de næste år, vurderer størstedelen af jobcentrene, at de vil få kapacitetsproblemer.

Input til den fremtidige indsats

Undersøgelsen peger på, at den fremtidige indsats bør fokusere på kombinations- og parallellforløb, hvor der sker en kobling mellem de traditionelle beskæftigelsesrettede redskaber og redskaber hentet fra bl.a. serviceloven og loven om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv.

For unge, **der er klar til job eller uddannelse**, bør der være fokus på dels at få de unge i gang dels at fastholde. Dette kan typisk også ske ved at have fokus på, at disse unge tilbydes indsatser, der kan favne elementer som hjælp til hverdagsmestring, særlig hjælp til håndtering af den psykiske lidelse, social mentor samt evt. botilbud. Der peges altså på, at selv unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse eller job, kan have brug for ordninger, der kan kompensere for deres psykiske problemer.

Herudover er samarbejde mellem jobcenter og hhv. virksomheder og uddannelsesinstitutioner af afgørende betydning. Dette samarbejde bør bl.a. omhandle betydningen af psykiske lidelser og barrierer, og hvilke rammer der have betydning for, at unge med psykiske barrierer kan fungere og fastholdes. I rapporten gives der inspiration til dette arbejde. Det kan fremhæves, at mange af de eksisterende initiativer, som særligt ungdomsuddannelsesinstitutionerne har arbejdet med gennem nogle år som særlig mentorstøtte, psykologisk rådgivning mv., også kan udbredes til de videregående uddannelsesinstitutioner, da nogle af de unge med psykiske barrierer fagligt er kvalificerede til at tage disse uddannelser, hvis der tages særlige hensyn.

I de afholdte workshops er der også udviklet et forslag om, at der kan tænkes i ansættelse af særlige sociale viceværter på kollegier, så unge med psykiske barrierer kan anvende samme boligtilbud som andre unge under uddannelse. Her bør der tænkes i en supplerende indsats, der kan hjælpe de unge med netværksdannelse, social omgang med andre unge samt hjælp til at håndtere nye indtryk ved f.eks. uddannelsesstart.

For unge, **der er på vej til at blive klar**, er afklaringen af dels deres fremtidige perspektiv (beskæftigelse eller uddannelse) dels deres helbred og evt. arbejdsvejne centrale forudsætninger for en optimal indsats. For denne gruppe gælder, at der ofte er brug for at afklare betydningen af de psykiske barrierer og øvrige barrierer, som målgruppen kan have. Her peges der på, at tværfaglige udredningsteam sammensat af forskellige fagpersoner kan være særligt anvendelige eller alternativt nedsættelse af et team af jobcentermedarbejdere med særlig viden om psykiske barrierer.

For denne gruppe er det også væsentligt, at der arbejdes med en helhedsorienteret indsats i form af f.eks. særligt tilrettelagte forløb, der favner såvel beskæftigelses- og uddannelsesperspektiv samt sociale indsatser rettet mod sociale kompetencer, hverdagsmestring, netværksdannelse, sygdomshåndtering mv. Hvad angår de beskæftigelsesrettede initiativer peger rapporten på, at virksomhedsrettede indsatser

med hyttefadeforløb, særligt tilrettelagte praktikker, træningsbaner på virksomheder samt specialiseret samarbejde med virksomhederne om unge med psykiske barrierer kan være givtige veje at gå.

Kendetegnende for indsatsen er, at der arbejdes på en flerhed af områder på samme tid. I rapporten kan der hentes inspiration til, hvilke elementer der kan arbejdes med, hvordan de kan sammensættes og konkrete eksempler på virksomme elementer.

For unge, **der ikke er klar til uddannelse eller job**, peger rapporten på, at denne målgruppe typisk vil have så mange barrierer, at indsatsen i første omgang ikke kan målrettes beskæftigelse eller uddannelse. Det handler ofte om i første omgang at igangsætte et opsøgende arbejde, få stabiliseret den unge samt skabe relationer baseret på tillid, som den videre indsats kan bero på. Hernæst kan en helbreds- og arbejdsevneafklaring være nødvendig.

Virksomme veje til progression for den unge er en indsats, der kombinerer et beskæftigelsespædagogisk, socialpædagogisk og behandlingsmæssigt sigte. Det er afgørende, at der på trods af et til tider langt tidsperspektiv i forhold til job og uddannelse arbejdes efter et klart defineret mål for indsatsen. Herudover er det afgørende, at tilbuddene har stor fleksibilitet i indhold og tilrettelæggelse og rum for helbredsmæssige tilbagefald hos den unge.

I rapporten kan der hentes inspiration til, hvordan arbejdet kan tilrettelægges, hvilke elementer der er givtige at have i tilbudsviften til denne målgruppe samt konkrete eksempler på, hvordan forløb kan skrues sammen.

Der er særlige udfordringer til samspil og koordinering

Et væsentligt aspekt knyttet til indsatsen over for gruppen af unge med psykiske barrierer er koordineringen af indsatsen. Undersøgelsen viser, at et tværfagligt samarbejde kan være med til at sikre en sammenhængende indsats for den unge. Det betyder, at f.eks. socialcentre, uddannelsesinstitutioner, virksomheder, evt. behandlingsinstitutioner og læger inddrages i indsatsen med jobcentret som tovholder.

En central konklusion er, at hvis koordineringen mellem jobcentre, beskæftigelses- og socialforvaltninger skal være virksom, så kræver det samarbejde på politisk samt ledelsesmæssigt niveau i forvaltningerne. Det er ikke altid tilstrækkeligt, at koordineringen foregår på medarbejderniveau. Der gives i rapporten eksempler på, hvordan et samarbejde kan tilrettelægges, således at der sikres en institutionelt forankret koordinering, så det ikke bliver et spørgsmål om prioritering af den enkelte medarbejders ressourcer men en integreret del af det daglige arbejde. Eksemplerne spænder fra nedsættelse af ungeteam med medarbejdere fra forskellige forvaltninger til et "stafet-log system", hvor det i perioder kan være muligt at uddelegere ansvar til eksempelvis leverandører/andre aktører, og hvor stafet-loggen sikrer, at der er overblik over den unges forløb, kontakter, samtaler mv. til forskellige instanser. Det sikrer en lettere tilbagelevering til jobcentret.

Det anbefales fra flere sider, at koordineringen af indsatsen foregår med den unge i centrum frem for med myndighederne i centrum. Det betyder, at løsninger og indsatser skal tilrettelægges i samarbejde mellem forvaltninger og myndigheder i stedet for, at den unge selv skal forene og forholde sig til, hvordan forskellige indsatser kan tilrettelægges og spille sammen.

Surveyen viser, at mange jobcentre (70 pct.) har igangsat særlige tiltag for at sikre sammenhæng og koordinering mellem jobcentret og forskellige andre myndigheder og forvaltninger. Disse tiltag spænder fra møder, etablering af tværfaglige grupper til formaliserede samarbejde.

Til gengæld har blot en tredjedel af jobcentrene gennemført tiltag i forhold til at klæde virksomheder på til at kunne rumme unge med psykiske barrierer. Disse tiltag omhandler samarbejde omkring afklaring, optræning og indslusning. Det er derfor oplagt, at dette bliver et fremtidigt satsningsområde for jobcentrene.

Det samme gælder for jobcentrenes samarbejde med uddannelsesinstitutionerne. Kun enkelte af de jobcentre, der har besvaret surveyen, har gennemført tiltag overfor lokale uddannelsesinstitutioner, så disse klædes på til at rumme målgruppen. Relevante samarbejdsflader er samarbejde om den unges behov for mentor, behov for opfølgning eller efterværn i overgangen fra ledig til uddannelse og afklaring af særlige behov den unge kan have grundet psykiske barrierer. Det er bemærkelsesværdigt få jobcentre, der arbejder med dette.

Behov for opkvalificering af jobcentermedarbejdere

En væsentlig pointe i rapporten er, at jobcentermedarbejderne ikke skal have indgående indsigt i psykiatriske diagnoser for at kunne arbejde med unge med psykiske barrierer. Derimod skal de have indsigt i, hvordan psykiske problemer kan komme til udtryk, og hvordan disse problemer kan påvirke de unges uddannelses- og beskæftigelsesperspektiv. Endelig er det centralt, at jobcentermedarbejderne har viden om særlige foranstaltninger og rammebetingelser, der kan være med til minimere betydningen af de unge psykiske barrierer.

Surveyen til jobcentrene viser, at jobcentermedarbejderne kun delvist har tilstrækkelig viden om vigtige forhold, der har betydning for en succesfuld indsats overfor unge med psykiske barrierer. Det drejer sig om viden om:

1. Typer af indsatser, der er særligt vigtige overfor unge med psykiske barrierer
2. Viden om håndtering af samtaler og interaktion med disse unge
3. Viden om betydningen af psykiske barrierers indflydelse på job- og uddannelsesperspektiv.

Under en femtedel af jobcentrene vurderer, at medarbejderne har tilstrækkelig viden på ovenstående områder. Der peges også i de afholdte workshops på, at jobcentermedarbejderne mangler denne viden.

Det illustrerer således et behov for kompetenceudvikling af medarbejderne. Sådanne kompetenceudviklingsaktiviteter kan tilrettelægges som kurser og temaeftermiddage internt i jobcentret og på tværs af jobcentrene og med deltagelse af andre aktører, der arbejder med de unge. Men det kan også være hensigtsmæssigt at tænke i kompetenceudviklingsaktiviteter, der kan fremme et netværkssamarbejde mellem relevante aktører inden for området, idet det kan styrke og udvikle mere institutionaliserede bånd mellem aktørerne.

Behov for overblik over tilbud og samarbejde på tværs af jobcentre

En god indsats bygger på ”et godt match” mellem de foranstaltninger og aktiviteter, som et givet tilbud indeholder, og de behov som den unge har. Derfor er det bemærkelsesværdigt, at flere workshopdeltagere peger på, at nogle jobcentre mangler overblik over udbuddet af tilbud til de unge. Hvis jobcentermedarbejder-

ne ikke har tilstrækkeligt overblik over de forskellige tilbud, der kan anvendes, er der risiko for, at der ikke sker optimale match mellem tilbud og de unges behov.

Der peges på det gavnlige i at have oversigter over de tilbud, der udbydes i kommunalt regi, hos leverandører/andre aktører samt hos øvrige institutioner (f.eks. undervisningsinstitutioner, behandlingsinstitutioner eller andre). Det vil dog kræve, at oversigterne er dynamiske og lette at ændre, da der jævnligt sker revisioner i udbuddet.

Workshopdeltagerne peger endvidere på, at det kan være vanskeligt for mindre jobcentre at have tilbud, der er målrettet unge med psykiske problemer. Her skitserer rapporten, at en løsning kan være at udvikle et samarbejde på tværs af de mindre jobcentre om udbuddet af tilbud. Alternativt kan der indgås aftaler med de større jobcentre om vidensdeling af de tilbud, som de særligt anvender med henblik på, at de mindre jobcentre kan indgå aftaler med disse leverandører eller få inspiration til udvikling af egne tilbud.

Læsevejledning

Undersøgelsen af indsatsen for unge med psykiske barrierer er afrapporteret i en rapport og i en eksempelsamling.

Rapporten består af fem kapitler, og man kan bl.a. læse om undersøgelsens beskrivelse af kendetegn hos unge med psykiske barrierer, jobcentrenes nuværende indsats over for gruppen samt om ønsker og input til den fremtidige indsats. I rapporten er der eksempler på, hvordan gode indsatser kan tilrettelægges.

Udover denne rapport er der også udarbejdet en eksempelsamling, som er opdelt på tre grupper af unge med psykiske barrierer. Eksempelsamlingen indeholder en kort beskrivelse af psykiske barrierer og symptomer i forhold til job og uddannelse. Herudover indeholder samlingen også korte beskrivelser af de tre målgrupper og tilhørende eksempler til hver målgruppe.

For de læsere, der gerne vil have hurtig inspiration til, hvordan indsatsen overfor de tre grupper kan tilrettelægges samt introduktion til de psykiske barrierer i forhold til job og uddannelse, anbefales det at læse eksempelsamlingen. Læsningen skal suppleres med rapportens kapitel 4 og 5, hvor der præsenteres yderligere eksempler på tilrettelæggelse af indsatsen.

God læselyst!

Anbefalinger

New Insight har udarbejdet en række anbefalinger på baggrund af analysen. Disse anbefalinger spænder over opkvalificering af jobcentermedarbejdere, koordinering og samarbejde i indsatsen, systematisering og overblik samt fokus og spændvidde i indholdet i tilbuddene.

Anbefalingerne retter sig til en bred målgruppe men primært til medarbejdere i jobcentrene, LBR, kommunalbestyrelser, beskæftigelsesregioner, Ungdommens Uddannelsesvejledning og socialforvaltninger.

Anbefalinger til opkvalificering af jobcentermedarbejdere

Mange jobcentre vurderer, at jobcentermedarbejdere mangler viden om unge med psykiske barrierer. Det samme gælder for jobcentermedarbejdernes viden om, hvordan samtaler og dialogen med unge med psykiske barrierer kan tilrettelægges samt viden om de rette tilbud til de unge.

Anbefaling 1 er derfor:

Opkvalificering af jobcentermedarbejderne så de får mere viden om unge med psykiske barrierer, herunder kendskab til konkrete dialogværktøjer i kommunikationen med de unge.

Anbefaling 2 er:

Kompetenceudvikling af jobcentermedarbejdere så de kan foretage faglige vurderinger af betydningen af forskellige psykiske barrierer for de unges tilknytning til arbejdsmarkedet, og hvilke typer af indsatser der er relevante.

Kompetenceudviklingen af medarbejdere kan med fordel omfatte inddragelse af eksperter, leverandører eller andre jobcentre, som kan fortælle om kendetegn ved psykiske barrierer, gode erfaringer med integration af personer med psykiske barrierer på arbejdsmarkedet eller i uddannelsessystemet eller konkrete projekter for unge med psykiske barrierer. Dog viser analysen, at der er behov for en nærmere afdækning af, hvad kompetenceudviklingen konkret skal omfatte.

Kompetenceudviklingsaktiviteterne kan eksempelvis tilrettelægges som netværksaktiviteter på tværs af jobcentre og aktører på området. Det giver kendskab til hinandens erfaringer og kan også danne baggrund for udvikling af tættere relationer og udvikling af det daglige samarbejde.

Anbefalinger til systematisering og overblik

Medarbejdere i jobcentre efterlyser et tilgængeligt overblik over eksisterende beskæftigelsesrettede tilbud til målgruppen. Medarbejderne kan på nuværende tidspunkt have vanskeligt ved at overskue, hvad der udbydes.

Anbefaling 3 er:

Udvikling af en overskuelig og dynamisk oversigt over jobcentrenes tilbud til unge med psykiske barrierer.

Denne oversigt kan udarbejdes i en elektronisk version, som nemt kan opdateres, når der kommer nye tilbud eller justeringer i de eksisterende. Tilbudsoversigten kan med fordel være tilgængelig for tilstødende kommuner. Ved at få udarbejdet dette overblik bliver det også nemmere for jobcentre evt. i samråd med beskæftigelsesregionerne at vurdere, om deres aktuelle tilbudsvifte har en tilstrækkelig bredde.

Jobcentermedarbejdere vil ofte være i kontakt med forskellige myndigheder, behandlingsinstitutioner mv. i forbindelse med indsatsen overfor unge med psykiske barrierer. På trods af at jobcentret kun skal forestå den beskæftigelsesrettede indsats, kan der være behov for at indhente oplysninger hos forskellige instanser og derudover give råd til de unge om, hvor de kan få den supplerende hjælp, som de kan have behov for uden for jobcenterregi.

Anbefaling 4 er derfor:

Udarbejdelse af oversigter over eksisterende behandlingstilbud til de unge og evt. oversigt over frivillige foreninger og patientforeninger, hvor de unge kan søge mere hjælp i forhold til den psykiske lidelse.

Overblik er et centralt nøgleord for at sikre en effektiv indsats over for unge med psykiske barrierer, ikke mindst i forhold til jobcentrenes tovholderfunktion for den enkelte unge. Det anbefales derfor, at jobcentrene sikrer, at der skabes overblik over, hvem de unge har kontakt med.

Anbefaling 5 er derfor:

Udvikling af overblikskort i samarbejde med den unge over den enkelte unges relevante kontakter til øvrige forvaltninger, behandlingsinstitutioner, praktiserende læge mv., der er inddraget i den samlede indsats.

Kortet kan bidrage med at systematisere den unges kontakter samt fungere som redskab i en samtale med den unge om, hvilke kontakter vedkommende skal anvende i hvilke sammenhænge. Herudover skaber kortet overblik over jobcentrets tovholderfunktion i forhold til den unge.

Anbefalinger til koordinering og samarbejde i indsatsen

Rapporten dokumenterer, at et tværfagligt samarbejde på tværs af forvaltninger og behandlingsinstitutioner er nødvendigt for at sikre en effektiv indsats for unge med psykiske barrierer.

Derfor er anbefaling 6:

Prioritering og ressourcemæssig opbakning til koordineringsindsatser på tværs af jobcenter, forvaltninger og behandlingsinstitutioner.

Dette omfatter en prioritering blandt både medarbejdere, ledelse samt kommunalbestyrelser, som må sikre ressourcer, opbakning og fagligt fokus, så det tværfaglige samarbejde kan fungere. Det er vigtigt at nedbryde ”silo-tænkningen” og fokusere på, at et tæt koordineret samarbejde med en fælles forståelse af målet kan

være med til at skabe en rød tråd i de unges forløb. Således skal der være tilslutning til en tværgående koordinering blandt samtlige aktører på flere niveauer.

Der eksisterer allerede gode erfaringer med specialafdelinger eller -teams for og om unge på tværs af forvaltninger, som andre jobcentre og kommuner kan lære af. I de mindre kommuner, hvor det måske kan være sværere at finde medarbejdere og ressourcer til opgaven, kan det i første omgang foregå i projektregi eller blive udlagt til ekstern leverandør.

Det er vigtigt, at koordineringen sker med den unge i centrum i stedet for, at det er den unge, der skal komme rundt til alle relevante instanser.

Anbefaling 7 er:

Koordinering skal foregå med den unge i centrum og sikre fornuftige overgange mellem forskellige indsatser og reducere ventetider mellem indsatserne.

Det handler om at sikre, at den unge ikke bliver overladt til sig selv i kortere eller længere tid, dvs. at reducere den passive ventetid for den unge. Erfaringerne viser, at ventetid ofte har en negativ effekt på de unge, og i mange tilfælde kan ventetiden medføre, at vejen mod beskæftigelse eller uddannelse unødigt forlænges.

Denne anbefaling fordrer et tæt samarbejde mellem de aktører, der har kontakt til de unge, så der sikres en tværfaglig og sammenhængende indsats, hvor omfanget og varigheden af passive perioder minimeres. Denne anbefaling gælder bl.a. i relation til jobcentrenes samarbejde med socialcentre, børne- og ungdomsforvaltninger, behandlingsinstitutioner samt U & U-vejledere.

Den sammenhængende indsats bør allerede starte, når de unge forlader folkeskolen. Jobcentrene møder engang imellem unge med psykiske barrierer, som ikke har været i kontakt med det offentlige system i flere år fra afslutningen af folkeskolen og til den unge fylder 18 år og så møder op i jobcentret. Her er det nødvendigt med en tidlig og koordineret indsats.

I selve beskæftigelsesindsatsen er det også påkrævet, at de relevante aktører såsom virksomheder, uddannelsesinstitutioner og jobcentre koordinerer og samarbejder om indsatsen. Rapporten dokumenterer, at jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner ikke i særligt omfang har iværksat initiativer til at fremme samarbejdet mellem jobcentre, virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Anbefaling 8 omfatter:

Igangsæt udviklingsprojekter til at forbedre samarbejdet mellem jobcentre, virksomheder og uddannelsesinstitutioner om udvikling af indsatser til unge med psykiske barrierer.

I rapporten gives der flere eksempler på, hvordan et sådant samarbejde kan tilrettelægges, og hvad samarbejdet kan bestå i. Indsatser overfor unge med psykiske barrierer kan i mange tilfælde med fordel foregå på virksomhederne. Derudover peger rapporten på, at det er vigtigt, at uddannelsesinstitutioner og virksomheder har viden om, hvilke rammer der er særligt vigtige i arbejdet med målgruppen.

Anbefalinger til rammerne for indsatsen

Psykiske barrierer kan give forskellige symptomer hos den enkelte. Analysen viser, at der i tilbuddene til unge med psykiske barrierer generelt i jobcentrene i de to regioner arbejdes med fleksible rammer for indsatsen både i forhold til indholdet i forløbene, længden af forløbene og timeantallet i forløbene.

Anbefaling 9 er derfor:

Bevar fleksible og individuelt tilrettelagte forløb der afstemmes efter de unges ønsker, evner og kompetencer.

Det individuelle perspektiv skal også ses i relation til en tæt personlig kontakt og opfølgning på den unge.

Netop i forhold til denne målgruppe – unge med psykiske barrierer – bør individuelle tilpassede forløb også kunne omfatte behandling. I selve beskæftigelsesindsatsen bør der tages hånd om barrierer for job og uddannelse, som de psykiske barrierer kan medføre, mens egentlig psykiatrisk og lægelig behandling ligger uden for den beskæftigelsesrettede indsats. Dog bør denne behandling, i det omfang det er muligt, ske sideløbende med beskæftigelsesindsatsen.

Derfor er anbefaling 10:

Sikre mulighed for kombinations- og parallelførløb, hvor der kan arbejdes beskæftigelsesrettet samtidig med en eventuel behandlingsindsats.

Det betyder, at det ikke nødvendigvis er hensigtsmæssigt at håndtere de unges øvrige problemer, før jobcentret igangsætter en beskæftigelsesindsats, men snarere sideløbende eller integreret i beskæftigelsesindsatsen. Hvis den unge ikke vil have gavn af eller kunne deltage aktivt i en beskæftigelsesrettet indsats, skal behandlingen naturligvis komme forud for den beskæftigelsesrettede indsats.

Anbefalinger til udbredelse af viden om eksisterende muligheder

Nogle af de unge i målgruppen har behov for hjælpemidler og foranstaltninger til at klare hverdagen samtidig med job eller uddannelse. Her er det vigtigt, at det afklares, om de muligheder, der eksisterer under loven om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv, kan anvendes.

Anbefaling 11 er:

Orienter og vejled de unge (og evt. den unges familie), virksomheder og uddannelsesinstitutioner om mulighederne for hjælpemidler og støtteordninger.

Analysen viser, at der allerede i den eksisterende tilbudsvifte i beskæftigelsesindsatsen findes en række redskaber, som i kombination med andre foranstaltninger er succesfulde over for unge med psykiske barrierer.

Derfor er anbefaling 12:

Udnyt mulighederne i de allerede eksisterende redskaber og ordninger. Overvej om allerede eksisterende tilbud kan suppleres med hjælpeforanstaltninger og ordninger.

Suppleres et praktikophold med en støttekontaktperson eller mentor, kan man øge chancerne for, at en ung med psykiske barrierer får en succesfuld oplevelse, idet støttekontaktpersonen tager hånd om særlige barrierer eller udfordringer undervejs i forløbet.

Anbefalinger til indholdet i indsatserne

Afklaring af de psykiske barrierers indgriben og påvirkning af de unges arbejdsmarkedsparticipation skal ske tidligt i forløbet. Det omfatter bl.a. afklaring af, om den unge har funktionsnedsættelser og derved kan få støtte i den handicapkompenserende lovgivning og afklaring af den unges arbejdsevne, hvis der er tvivl om denne.

Anbefaling 13 omfatter:

Tidlig afklaring af evt. funktionsnedsættelse, de psykiske barrierers betydning for tilknytningen til arbejdsmarkedet samt arbejdsevne er afgørende for en succesfuld tilrettelæggelse af et forløb.

Analysen viser, at mange af de unge vil have gavn af dels en fast støtteperson dels et efterværn, som sikrer, at de fastholdes i job eller uddannelse.

Anbefaling 14 adresserer dette:

Fast tilknyttet kontaktperson og efterværn kan sikre stabilitet i indsatsen, sikre overgange mellem indsats og overgang til job eller uddannelse.

En gennemgående kontaktperson, som bl.a. kan hjælpe de unge med at kontakte instanser og myndigheder, der er relevante i forhold til de unges øvrige problemer, vurderes som et særdeles virksomt element i indsatsen. Kontaktpersonen kan hjælpe med at finde behandling, ansøge om hjælpemidler, overskue og styre økonomi mv. Derudover kan kontaktpersonen rådgive og vejlede den unge i starten af et uddannelsesforløb eller ansættelsesforhold, så de unge ikke slippes i det øjeblik, at de overgår til uddannelse eller beskæftigelse. Afhængig af karakteren af de unges psykiske barrierer kan der være behov for hjælp og støtte til selv at lære at håndtere udfordringerne eller behov for assistance af permanent karakter.

Det kan diskuteres, om funktionen som støttekontaktperson/social mentor skal ligge hos jobcentrets medarbejdere, hos en ekstern leverandør eller hos de sociale myndigheder. Ved at placere funktionen og dermed ansvaret i jobcentret eller hos ekstern leverandør sikrer man, at fokus forbliver beskæftigelsesrettet, mens en placering andetsteds kan betyde, at fokus flyttes til andre områder. Udfordringen er at fastlægge, hvem kontaktpersonen og efterværnet er ansvarlig i forhold til, og i hvilken retning de skal støtte den unge.

En del unge med psykiske barrierer skal leve med deres psykiske barrierer resten af livet, og det er derfor vigtigt, at de lærer at håndtere barriererne. De unge skal have job og uddannelse, samtidig med at de har psykiske barrierer, som oftest ikke forsvinder, men som de unge skal fungere på arbejdsmarkedet med og ikke på trods af. Det betyder også, at indsatsen ikke skal handle om, at de unge skal gøres parate til uddannelse eller job, men snarere at arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner skal bidrage til, at de unge integreres, fastholdes og trives i job eller uddannelse.

Anbefaling 15:

Hav fokus på den enkelte unge – men også på virksomhedernes og uddannelsesinstitutionernes evner til at skabe de rette betingelser

Særligt for unge der er på vej til at blive klar eller ikke er klar til job eller uddannelse, kan vejen bestå af en række delmål. Derfor er det vigtigt, at indsatsen også fokuserer på de delmål, som er centrale for, at de unge opnår beskæftigelse eller uddannelse. Disse delmål skal ligeledes være konkrete og fungere som trædesten mod et job eller en uddannelse. Resultater og progression tager tid.

Anbefaling 16 er:

Definer og tydeliggør de mål, der skal nås på vej mod uddannelse eller job.

Det fokuserer indsatsen og kan være med til at synliggøre de små sejre undervejs.

Sanktioner som fratagelse af kontanthjælp kan have en begrænset effekt på unge med psykiske barrierer. Det er vigtigt, at jobcentrene forholder sig til årsagerne, hvis den unge udebliver fra samtale, aktivering eller andet. Måske skyldes det, at den unge slet ikke åbner sin post og derfor ikke ved, at vedkommende er indkaldt, eller at den unge har vanskeligt ved at tage offentlige transportmidler og derfor ikke kan komme af sted. Disse udfordringer kan måske løses ved, at jobcentret sms'er og ringer til den unge eller aftaler et andet mødested tæt på den unges hjem.

Anbefaling 17 er:

Skab relationer, der bygger på tillid og vis forståelse for de unges problemstillinger.

Analysen viser, at en virksom indsats over for unge med psykiske barrierer bør indeholde en vifte af forskellige indsatsområder, som omhandler beskæftigelses- og uddannelsesrettet indsats, udvikling af sociale, personlige, praktiske og faglige kompetencer samt fokus på behandling, hvor det er påkrævet.

Anbefaling 18 er:

Udvikle og anvende brede, helhedsorienterede forløb der favner initiativer i forhold til beskæftigelse, uddannelse, sociale, personlige, praktiske og faglige kompetencer, bolig-mæssige og økonomiske forhold samt behandling.

1. Rapportens relevans og metodegrundlag

New Insight har udarbejdet en analyse af beskæftigelsesindsatsen for unge med psykiske barrierer for Beskæftigelsesregion Nordjylland og Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland. Formålet med analysen er at bidrage til de to beskæftigelsesregioner, jobcentrene og øvrige aktører, der er involveret i indsatsen med viden om:

- Karakteristika ved gruppen af unge med psykiske barrierer
- Den nuværende indsats over for unge med psykiske barrierer
- Bud på jobcentrenes fremadrettede indsats med at få unge med psykiske barrierer i beskæftigelse eller uddannelse bl.a. med udgangspunkt i gode eksempler.

1.1 Fokus på unge

Politisk er der øget fokus både kommunalt, regionalt og nationalt på gruppen af unge uden job og uddannelse. På nationalt niveau er der udmeldt en central målsætning for 2009 – nemlig at andelen af unge kontanthjælps-, starthjælps-, introduktionsydelses- og dagpengemodtagere under 30 år skal nedbringes i forhold til året før. Samtidig har man fokus på at øge andelen af unge med en kompetencegivende uddannelse. Dette skyldes bl.a., at regeringen i forbindelse med deres velfærdsplan har fremlagt en politisk målsætning om, at 95 procent af alle unge i 2015 skal have en kompetencegivende ungdomsuddannelse.

Efter år med lavkonjunktur og meget lav ledighed ser vi nu stigende ledighed – særligt for de unge. Tabellen herunder illustrerer stigningen i ungdomsledigheden inden for det seneste år for både dagpengemodtagere og kontanthjælpsmodtagere. Stigningen er mest markant blandt de arbejdsmarkedsparete, og særligt blandt dagpengemodtagerne, hvor andelen af ledige under 30 år er fordoblet på et år. I absolutte tal er den samlede ungeledighed steget med 19.000 unge på landsplan, 7.000 i Hovedstaden og Sjælland og 2.500 i Nordjylland.

Beskæftigelsesregion	Ledighedsbeskrivelse	Stigningen i pct.	
Hovedstaden og Sjælland	Arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	45,0
		Dagpenge	90,0
	Ikke-arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	17,2
Nordjylland	Arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	30,6
		Dagpenge	126,8
	Ikke-arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	28,1
Hele landet	Arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	48,4
		Dagpenge	120,0
	Ikke-arbejdsmarkedsparete	Kontanthjælp mv.	19,7

Kilde: New Insight på baggrund af udtræk fra www.jobindsats.dk

1.2 Flere unge med psykiske barrierer

Samtidig med at ledigheden blandt unge stiger, oplever medarbejdere i jobcentre, beskæftigelsesregioner og andre instanser med kontakt til målgruppen, at denne gruppe fylder meget blandt de unge, og at den er vokset. Meget tyder på, at denne oplevelse er korrekt.

New Insight gennemførte i 2008 en analyse af ikke-arbejdsmarkedsparede unge i Københavns Kommune. Den viste, at ca. tre fjerdedele af de unge havde en eller flere psykiske barrierer, der direkte eller indirekte påvirkede deres arbejdsmarkedsparethed⁶. LG Insight har undersøgt unge i Høje-Taastrup, og her er konklusionen, at 60-70 pct. af de unge, der er længst fra arbejdsmarkedet, har psykiske problemer eller er psykisk syge⁷.

I en analyse af unge i Syddanmark estimeres gruppen af unge med psykiske problemer til at udgøre ca. 1/4 af samtlige unge på kontanthjælp⁸. Dog omfatter gruppen af unge med psykiske problemer primært unge, der har en (diagnosticeret) lidelse eller sygdom. I Midtjylland vurderes det, at unge med psykisk sygdom udgør knap halvdelen af alle unge på kontanthjælp eller dagpenge⁹.

Samtidig viser de seneste tal fra Ankestyrelsen, at andelen af borgere med psykiske lidelser, der førtidspensioneres, er stigende – særligt blandt de unge. I 2008 blev 60 pct. flere unge tilkendt førtidspension grundet psykiske lidelser sammenholdt med i 2007. For samtlige i den erhvervsaktive alder steg andelen med 43 pct.¹⁰ Denne udvikling kan også læses i den overordnede udvikling i førtidspensioner, hvor andelen af unge er vokset markant mere end den samlede gruppe.

⁶ New Insight (2008): "Ikke-arbejdsmarkedsparede unge i Københavns Kommune. Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen"

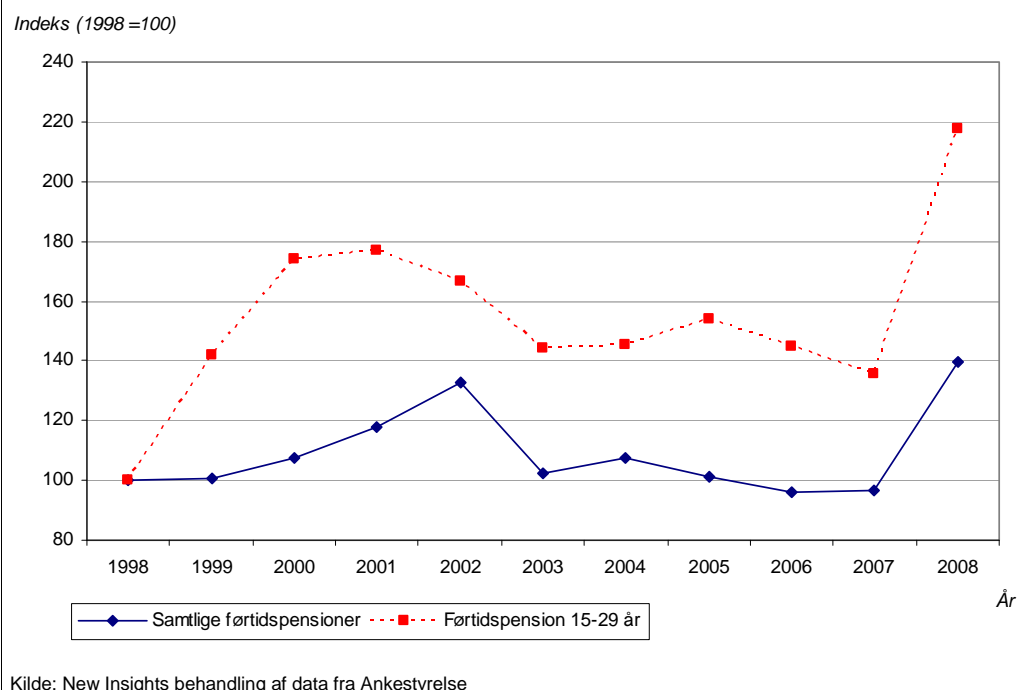
⁷ LG Insight (2009): "Undersøgelse af unge ledige i Jobcenter Høje Taastrup. Ledighedsårsager og afstande til arbejdsmarkedet blandt unge ledige på kontanthjælp og dagpenge"

⁸ COWI (2008): "Beskæftigelsesregion Syddanmark. Analyse af de 18-29-årige med fokus på modtagerne af kontanthjælp, starthjælp og introduktionsydelse"

⁹ COWI (2009): "Unge på offentlig forsørgelse i Midtjylland – barrierer i forhold til uddannelse og job"

¹⁰ http://www.ast.dk/tal_fra_ankestyrelsen/

Figur 1.1: Udviklingen i bevilligede førtidspensioner
Udvikling for hhv. samtlige og for unge mellem 15 og 29 år

I international sammenhæng viser en undersøgelse fra OECD, at særligt de nordiske lande oplever en stigning i antallet af unge med psykiske problemer blandt unge, der er ledige grundet helbredsproblemer. Omkring 70 pct. af de 20-34-årige i Danmark, Sverige og Finland, der står uden for arbejdsmarkedet på grund af helbredsproblemer, er ramt af psykiske problemer.¹¹

Således tyder meget på, at såvel omfanget af unge berørt af psykiske lidelser samt karakteren af de barrierer, som lidelserne medfører, har ændret sig i de senere år.

Det viser, at denne rapport er både aktuel og relevant, hvis jobcentrene mv. skal formå at stoppe denne udvikling.

1.3 Metode og datakilder

Rapporten bygger en flerhed af metoder. Der er således anvendt både kvalitative og kvantitative metoder, hvorved den analytiske bredde kombineres med en analytisk dybde.

Tabellen herunder illustrerer de forskellige datakilder, der er blevet anvendt. Hovedparten af datakilderne er anvendt i flere af delanalyserne.

¹¹ Magasinet Arbejdsmiljø, 2009, bladnummer 06: Psykiske problemer gør flere uarbejdsdygtige.

Tabel 1.2: Sammenhæng mellem datakilder og delanalyser				
Datakilder	Del 1: Barrieretyper og -profiler	Del 2: Elementer til tilbudsvifte	Del 3: Kortlægning af eksisterende tilbud	Del 4: Input til fremtidig indsats
Desk research	X	X		X
Workshops	X	X		X
Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner		X	X	X
Interview	X			X
Kilde: New Insight				

Desk researchen har bidraget med nyttig og aktuel viden om målgruppen, deres udfordringer og barrierer samt indsats over for gruppen. Desk researchen har primært bestået af gennemgang af analyser af målgruppen, evalueringer af indsatser, gode eksempler mv.

Der er gennemført en survey blandt jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner. Surveyen er anvendt til at indsamle viden om jobcentrenes indsats overfor unge med psykiske barrierer samt en vurdering af rammebetingelserne knyttet til arbejdet med denne gruppe.

Der er i alt 54 jobcentre i de to beskæftigelsesregioner, og 24 jobcentre har besvaret, hvilket svarer til 44 pct. af jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner. Der er ingen nævneværdig geografisk forskel på svarprocenterne fordelt på de to beskæftigelsesregioner. Den samlede svarprocent betyder, at der er en vis usikkerhed om validiteten af svarene, når disse opdeles i mindre kategorier.

Der er desuden afholdt seks workshops – tre i Nordjylland og tre på Sjælland. Deltagerne på disse workshops er repræsentanter fra jobcentre, leverandører, Ungdommens Uddannelsesvejledning, socialpsykiatrien, patientforeninger og private virksomheder. Det blev tilstræbt at have en kerne af deltagere, der var gennemgående i alle tre regionale workshops suppleret med nye deltagere fra gang til gang. Det lykkedes i alle de afholdte workshops. Hver workshop bestod af oplæg efterfulgt af gruppearbejde og diskussion. Første workshop omhandlede identificering af de vigtigste barrierer hos unge med psykiske lidelser i forhold til job og uddannelse. Anden workshop handlede om udvikling af indsatser til unge med psykiske barrierer, mens deltagerne på den tredje workshop bidrog med forslag samt validering af tilbudsviften til unge med psykiske barrierer.

Endelig er der gennemført kvalitative interview med udvalgte deltagere fra workshops samt andre eksperter. Disse interview har primært omhandlet afklaring og præcisering af målgruppen samt indsatserne for målgruppen.

1.4 Rapportens struktur

Rapporten består af forord, resume, anbefalinger og fem kapitler.

Kapitel 1 beskriver rapportens relevans i forhold til den aktuelle udvikling på arbejdsmarkedet. Herudover redegøres der for anvendte metoder og datagrundlag for rapportens analyser.

Kapitel 2 redegør for den valgte definition af unge med psykiske barrierer. Ud fra desk research og workshops præciseres målgruppen, og de væsentligste barrierer knyttet til job og uddannelse bliver præsenteret.

Kapitel 3 har fokus på den nuværende indsats i jobcentrene over for unge med psykiske barrierer. Kapitlet beskriver rammer, omfang og indhold af den nuværende indsats på baggrund af en survey blandt jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner.

Kapitel 4 præsenterer input til den fremtidige indsats. Kapitlet er struktureret efter tre målgrupper, og der præsenteres tre overordnede tilbudsvifter for indsatsen. Der redegøres for, hvilke indsatser, redskaber og tiltag der er relevante at anvende, og der præsenteres gennem kapitlet en række eksempler på tiltag, som er gennemført i forskellige kommuner. Derudover illustrerer ni cases, hvordan tilbudsvifterne konkret kan sammensættes. I dette kapitel kan der hentes inspiration til indsatsen overfor målgruppen. Kapitlet bygger på input fra workshopdeltagere, kvalitative interview samt desk research.

Kapitel 5 beskriver de udfordringer, der knytter sig til koordineringen og organiseringen af indsatsen overfor unge med psykiske barrierer. Der præsenteres eksempler på, hvordan koordineringen mellem forvaltninger kan tilrettelægges, og forskellige tiltag der kan lette koordinerings- og tovholderarbejdet. Herudover beskrives kompetenceudviklingsbehov for jobcentermedarbejdere i det fremadrettede arbejde. Det sker på baggrund af survey til jobcentrene. Der præsenteres derudover en række bud på relevante tiltag i forhold til at sikre overblik over indsatsen. Kapitlet er baseret på survey, desk research, de afholdte workshops samt interview.

2. Unge med psykiske barrierer

I dette kapitel afgrænses og defineres rapportens målgruppe – unge med psykiske barrierer. Afgrænsningen sker med udgangspunkt i de afholdte workshops, interview samt desk research. Herudover fremlægger kapitlet jobcentrenes vurdering af gruppens omfang, og forskellige typer af udfordringer hos unge med psykiske barrierer kortlægges. Det giver et billede af de problemstillinger, som de unge og jobcentrene møder i indsatsen, og jobcentermedarbejdere kan her få viden om symptomer og adfærdsmønstre, der kan være tegn på, at den unge har psykiske barrierer.

2.1 Definition af målgruppen

Denne analyse fokuserer på unge med psykiske barrierer, som er i kontakt med jobcentrene. Overordnet er målgruppen for denne analyse afgrænset til borgere mellem 18-29 år, som modtager en midlertidig offentlig ydelse (primært derfor gruppen på kontanthjælp og dagpenge). Analysen omfatter både arbejdsmarkedsparate og ikke-arbejdsmarkedsparate unge (dvs. unge i match 1-5).

Målgruppen kan defineres ud fra forskellige aspekter. Det kan omfatte:

✦ At den unge har en psykiatrisk eller lægelig diagnose

De afholdte workshops viste, at jobcentrene møder unge med forskellige diagnoser¹², men de mest udbredte er:

- Angst og fobi
- Depression
- Maniodepressiv
- Tvangstanker og – handlinger (f.eks. OCD)
- Personlighedsforstyrrelse (bl.a. borderline)
- Psykose
- PTSD eller belastningskrise (ekstrem stress forårsaget af belastende livsvilkår el. oplevelser)
- Skizofreni eller skizotypisk lidelse
- Spiseforstyrrelse
- ADHD
- Autisme-spektrumsforstyrrelser (f.eks. Aspergers)
- Sent udviklede

Vurderingen er imidlertid, at en definition af målgruppen alene baseret på en psykiatrisk diagnose kan være uhensigtsmæssig at arbejde med. Dette skyldes bl.a., at unge aktuelt kan have psykiske barrierer eller psykosociale problemer, som ikke direkte udløser en diagnose. Derudover er der unge, som endnu ikke har været gennem en lægelig eller psykiatrisk udredning for at få en evt. diagnose på de ud-

¹² Der kan indhentes flere oplysninger om disse diagnoser på bl.a. disse hjemmesider: www.psykiatrifonden.dk, www.vidensteam.dk, www.autisme.dk, www.oligo.dk, www.socialpsykiatri.dk, www.adhd.dk, www.sind.dk og www.netpsykiater.dk

viste symptomer. En afgrænsning i diagnoser vil derfor betyde, at analysen vil fokusere på unge, der er eller har været i en form for afklaring og behandling, og workshops og interview viser, at dette ikke gælder for den største del af målgruppen. De afholdte workshops viser netop, at en del af de unge har mere ”udefinerede” diagnoser eller psykiske problemer, hvorfor afgrænsningen skal bredes ud.

Endelig viser interview og workshops, at der ikke altid kan sættes lighedstegn mellem en lidelse og de barrierer, som den giver de unge i forhold til job og uddannelse. En lidelse kan give anledning til eller være foranlediget af forskellige typer af barrierer, og der er markante forskelle på, hvor indgribende en lidelse er for den enkelte, og hermed hvordan den manifesterer sig i barrierer for job og uddannelse. Hvis målgruppen udelukkende defineres ud fra diagnose, ville dette også være med til at fastlåse de unge i nogle kategorier, som de ikke nødvendigvis passer ind i.

På denne baggrund er vurderingen, at denne rapport’s målgruppe bør være bredere end unge med psykiatriske diagnoser. Således omfatter målgruppen også unge med følgende kendetegn:

- ✦ Symptomer afstedkommet af en psykisk sårbarhed eller lidelse
- ✦ En uhensigtsmæssig og afvigende adfærd og reaktionsmønstre

For nogle af de unge vil der være tale om en lidelse eller tilstand, som de skal leve med resten af livet, mens andre unge har en diagnose eller nogle problemer, som kan være af mere midlertidig karakter.

Det er vigtige konklusioner og betyder, at jobcentermedarbejdere skal være i stand til at identificere symptomer på psykiske lidelser og sårbarheder og have viden om, hvordan de kan påvirke den unges arbejdsmarkedstilknytning. Men det betyder ikke at jobcentermedarbejdere skal have indgående kendskab til konkrete psykiatriske og lægelige diagnoser.

I denne rapport anvendes termen ”unge med psykiske barrierer” om målgruppen. Denne term demonstrerer bredden i målgruppen og illustrerer, at gruppen både omfatter unge med diagnosticerede psykiske lidelser og unge med symptomer eller adfærd, der er udtryk for en psykisk sårbarhed.

Denne definition af målgruppen lægger sig tæt op ad en afgrænsning foretaget af Center for Forskning i Socialt Arbejde. Her defineres målgruppen af unge med psykosociale problemer, som unge:

- Der mistrives
- Hvor mistrivslen har fået manifesterede symptomer
- Der har været i kontakt med det psykiatriske system og fået en diagnose¹³

Andre beskæftigelsesorienterede analyser af unge med psykiske barrierer opererer typisk med en mere overordnet målgruppedefinition, hvor målgruppen defineres som unge med psykiske problemer, hvilket typisk oversættes til psykiske lidelser¹⁴.

¹³ Frank Ebsen og Johanne Gregersen (2007): ”Tilbud til unge med psykosociale problemer”, Center for Forskning i Socialt arbejde ved Den Sociale Højskole i København, side 9 ff.

¹⁴ F.eks. COWI (2008): ”Beskæftigelsesregion Syddanmark. Analyse af de 18-29-årige med fokus på modtagerne af kontanthjælp, starthjælp og introduktionsydelse” og LG Insight (2009): ”Undersøgelse af unge ledige i

2.2 Vurdering af omfanget af unge med psykiske barrierer

Flere undersøgelser har forsøgt at skabe overblik over omfanget af unge med psykiske barrierer, og der er kommet forskellige bud på dette.¹⁵

Via en survey til jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner har det været muligt at danne et billede af omfanget af unge med psykiske barrierer tilknyttet jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner. Jobcentrene er blevet bedt om at vurdere omfanget af unge med psykiske barrierer blandt deres ledige unge. Det er således jobcentrenes vurderinger, der præsenteres her.

Halvdelen af de adspurgte jobcentre vurderer, at mellem 10 og 20 pct. af de arbejdsmarkedsparete unge har psykiske barrierer. Hovedparten af de resterende ligger tæt på denne andel, men der er dog enkelte jobcentre med markante afvigelser. Der er jobcentre, der vurderer, at gruppen er væsentlig mindre (< 5 pct.), og enkelte der vurderer, at op mod halvdelen af de arbejdsmarkedsparete unge tilhører denne gruppe.

I forhold til andelen af unge med psykiske barrierer blandt gruppe af ikke-arbejdsmarkedsparete er der også en del variation i vurderingen. Med et gennemsnit på 55 pct. af de ikke-arbejdsmarkedsparete er der dog overordnet set enighed i vurderingerne om, at andelen af unge med psykiske barrierer er væsentligt større i denne gruppe end blandt de arbejdsmarkedsparete.

De indkomne svar fra surveyen viser generelt, at de enkelte jobcentre har meget forskellige vurderinger af, hvor stor gruppen af unge med psykiske barrierer er. Der er ikke umiddelbart nogle objektive forklaringer på, hvorfor eksempelvis andelen af arbejdsmarkedsparete unge med psykiske barrierer er langt højere i f.eks. Sorø i forhold til Herlev eller Frederikshavn.

Det kan derfor konstateres, at vi med surveyen mest af alt kan konkludere, at jobcentrene har forskellige vurderingskriterier for, hvornår en ledig har psykiske barrierer – mere end at vi kan give en præcis angivelse af størrelsen på gruppen.

Udsving i vurderingerne

Følgende jobcentre vurderer, at unge med psykiske barrierer udgør 21- 50 pct. af de arbejdsmarkedsparete:

- Vordingborg
- Sorø
- Gribskov

Følgende jobcentre vurderer, at unge med psykiske barrierer udgør 2 - 5 pct. af de arbejdsmarkedsparete:

- Herlev
- Albertslund
- Frederikshavn
- Aalborg

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

Jobcenter Høje Taastrup. Ledighedsårsager og afstande til arbejdsmarkedet blandt unge ledige på kontanthjælp og dagpenge.”

¹⁵ New Insight (2008): "Ikke-arbejdsmarkedsparete unge i Københavns Kommune. Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen"; LG Insight (2009): "Undersøgelse af unge ledige i Jobcenter Høje Taastrup. Ledighedsårsager og afstande til arbejdsmarkedet blandt unge ledige på kontanthjælp og dagpenge"; COWI (2008): "Beskæftigelsesregion Syddanmark. Analyse af de 18-29-årige med fokus på modtagere af kontanthjælp, start-hjælp og introduktionsydelse"; COWI (2009): "Unge på offentlig forsørgelse i Midtjylland – barrierer i forhold til uddannelse og job".

Udsving i vurderingerne

Jobcentre der vurderer, at unge med psykiske barrierer udgør 80 - 90 pct. af de ikke-arbejdsmarkedsparete:

- Lolland
- Vordingborg
- Albertslund
- Lejre

Jobcentre der vurderer, at unge med psykiske barrierer udgør 15 - 30 pct. af de ikke-arbejdsmarkedsparete:

- Herlev
- Vallensbæk
- Frederikshavn
- Aalborg

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

Det er et velkendt fænomen, at jobcentrene har forskelligartede kriterier for matchkategorisering af ledige. Flere undersøgelser¹⁶ har vist, at jobcentrene kategoriserer ledige forskelligt, og at denne forskellighed er påvirket af andre forhold end borgerens beskæftigelsespotentialer, selv om det er det, som matchkategoriseringssystemet bygger på. Set i det perspektiv er det ikke et overraskende resultat, der er fremkommet i den gennemførte survey blandt jobcentrene.

2.3 Psykiske barrierer for job eller uddannelse blandt unge

Via de afholdte workshops, interview og desk researchen er det blevet tydeligt, at der knytter sig særlige udfordringer til denne gruppe af unge ud over de udfordringer, der generelt kan eksistere hos ledige unge.

Herunder følger en kort præsentation af nogle af de barrierer, som unge med psykiske barrierer kan have. Fokus i præsentationen er på barrierer for job eller uddannelse, og der kan således være andre aspekter relateret til barriererne, som ikke nævnes.

Det er vigtigt at understrege, at barriererne langt fra altid kan identificeres hos alle unge med psykiske barrierer, samt at barriererne kan være af såvel midlertidig som af mere permanent karakter. Den unge vil ofte ikke befinde sig i en uforanderlig og stationær tilstand, og det betyder, at barriererne hurtigt kan ændre sig.

En væsentlig konklusion er også, at selvom barrierer kan være enslydende, kan der være forskel på, hvordan indsatsen skal tilrettelægges. Nogle unge kan have behov for varig hjælp og assistance til f.eks. hverdagsopgaver eller praktiske opgaver forbundet med arbejdspladsen eller uddannelsesinstitutionen. Andre unge kan mest af alt have behov for støtte til at lære selv at håndtere barriererne.

¹⁶ Se eksempelvis: "Arbejdsmarkedsparete eller ej? – en kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner", SFI 2006.

Desuden gælder, at denne gruppe af unge – i lighed med andre grupper af unge – har en række individuelle ressourcer, som bør være i fokus i indsatsen. For at kunne arbejde ressourceorienteret med denne målgruppe kan det være nyttigt med viden om de typer af begrænsninger og barrierer, som de psykiske barrierer kan medføre.¹⁷ Med denne viden er det nemlig muligt at tilrettelægge indsatsen under hensyn til barriererne.

I nedenstående giver vi eksempler på lidelser eller symptomer på lidelser hos unge, som kan have betydning for de unges deltagelse på arbejdsmarkedet.

2.3.1 Barrierer knyttet til social interaktion

Social interaktion finder sted på de fleste arbejdspladser og uddannelsesinstitutioner. Barrierer knyttet hertil kan have konsekvenser for den unges arbejds- eller uddannelses tilfredshed, -præstation og fastholdelse.

På de afholdte workshops har vi fået identificeret nogle af de væsentligste barrierer i forhold til social interaktion, som unge med psykiske barrierer kan opleve.

- **En udadreagerende adfærd som den unge har problemer med at håndtere eller kontrollere**

Unge med problemer knyttet til en udadreagerende adfærd kan have voldsomme temperamentsudbrud eller følelsesudbrud, voldelig adfærd, være impulsstyrede og højtråbende. Det kan give udfordringer allerede i kontakten med jobcentret og senere i relation til en evt. arbejdsplads eller uddannelsesinstitution. Den unge kan have svært ved at acceptere autoriteter eller kan være svær at nå ind til.

Som resultat af en meget udadreagerende adfærd vil den unge ofte have vanskeligt ved at begå sig socialt.

På de afholdte workshops kom det frem, at flere jobcentre oplever store udfordringer i forhold til denne gruppe af unge, og jobcentrene har vanskeligt ved at opnå en stabil personlig kontakt til de unge.

- **En indadreagerende adfærd som den unge har problemer med at håndtere eller kontrollere**

Unge med en indadreagerende adfærd kan være vanskelige at komme i kontakt med og selv have svært ved at indgå i sociale sammenhænge f.eks. på en arbejdsplads eller uddannelsesinstitution. Det kan være en udfordring for f.eks. medarbejdere i jobcenter eller hos anden aktør at få

En udadreagerende adfærd kan skyldes

at den unge f.eks. lider af eller har symptomer der ligner:

- Borderline
- Depression
- ADHD

Baseret på workshops

Eksempler på lidelser eller symptomer

En indadreagerende adfærd kan være tegn på:

- Angst
- En social fobi
- Depression
- Spiseforstyrrelse

Baseret på workshops og desk research

¹⁷ Et godt eksempel på hvordan der kan arbejdes ressourceorienteret med unge med psykiske barrierer, er Specialisterne, som er en virksomhed, der udelukkende ansætter medarbejdere med Autisme Spektrums Forstyrrelser. Specialisterne udnytter autisms karaktertræk til løsning af opgaver for erhvervslivet på konkurrencemæssige vilkår. Se www.specialisterne.dk for uddybning.

information fra den unge. En indadreagerende adfærd kan også komme til udtryk som en deprimeret sindsstemning, selvdestruktiv adfærd, tomhedsfølelse, usynlighedstendens og udbredt angst for at blive opfattet negativt af omverdenen.

I de afholdte workshops var der enighed om, at tilgangen til unge med hhv. en udadreagerende eller en indadreagerende adfærd overordnet har en række fælles-træk. Det handler nemlig om, at den unge skal lære at begå sig i sociale sammenhænge.

- **Manglende eller begrænset netværk**

Medarbejdere i jobcentre og andre steder med kontakt til de unge oplever, at nogle unge med psykiske barrierer kan mangle et netværk af familie og venner omkring sig. Manglende netværk kan være med til at øge en evt. social isolation og medføre, at den unge bliver ensom og alene. Desuden er det også svært at få støtte, opbakning og evt. hjælp til at klare udfordringer eller træffe beslutninger, hvis man ikke har et netværk. Det betyder, at den unge kan have svært ved at fastholde uddannelse eller job, hvis den unge møder modgang eller bliver udfordret. Det kan også være vanskeligt at overskue og gennemføre længere forløb uden støtte.

Endelig kan et manglende netværk betyde fravær af forbilleder i forhold til uddannelse og beskæftigelse.

Andre undersøgelser af unge viser desuden en mere generel tendens til, at flere og flere unge er ensomme og uden netværk i hverdagen¹⁸. Netværk er vigtigt for alle unge, men for gruppen af unge med psykiske barrierer kan det være særligt vigtigt, idet netværket kan være med til at sikre, at den unges psykiske tilstand ikke forværres samt gribe ind, hvis det sker.

2.3.2 Barrierer knyttet til den unges selvforståelse

En uklar og urealistisk forståelse og opfattelse af sig selv kan bl.a. komme til udtryk ved, at den unge har en urealistisk selvforståelse i forhold til egne evner og kompetencer, men kan også ses ved en manglende eller lav grad af sygdomsforståelse og – erkendelse.

En urealistisk selvforståelse kan både komme til udtryk ved, at den unge mangler tro på sig selv og ikke vurderer, at vedkommende kan noget, og en tro på, at den unge kan alt i verden. Det kan betyde, at den unge kan have svært ved at vurdere relevant og realistisk uddannelse og beskæftigelse. Typisk kan unge med en urealistisk tro på egne evner have mange afbrudte uddannelses- og ansættelsesforhold. Det modsatte – en høj grad af forståelse og erkendelse af egne psykiske barrierer – kan også virke hæmmende på den unges videre udvikling, idet den unge kan have meget vanskeligt ved at flytte fokus fra egne problemer og tro på, at barriererne kan overkommes eller minimeres.

Det kan være vanskeligt at vejlede unge med barrierer knyttet til deres selvforståelse, idet deres ønsker og vurderinger af fremtiden og deres egen situation ofte ikke stemmer overens med deres egne kompetencer og kvalifikationer.

2.3.3 Praktiske udfordringer i hverdagen

Psykiske barrierer kan medføre en række udfordringer af mere praktisk karakter, som kan påvirke den unges parathed og fokus på job eller uddannelse.

¹⁸ Bl.a. New Insight (2007): "Unge ledige i Københavns Kommune. En analyse af unge uden uddannelse".

Overordnet kan man tale om, at nogle af de unge har problemer med hverdagsmestring. Dvs. at de kan have problemer med at styre eller overskue deres økonomi, organisere hjemlige pligter, svært ved indkøb, bankbesøg, kontakt til øvrige instanser, problemer i forhold til personlig hygiejne og problemer med at overholde aftaler.

Det kan bl.a. betyde, at den unge har svært ved at være mødestabil og svært ved at komme hjemmefra. Derfor kan det være svært for den unge at holde fokus på beskæftigelse eller uddannelse, fordi dagligdagens udfordringer fylder meget.

Et andet aspekt knyttet til hverdagen kan være problemer med bolig og økonomiske problemer. Nogle af de unge i målgruppen kan have svært ved at bo alene og håndtere en bolig på egen hånd. Det kan betyde, at der ikke bliver gjort rent, at de isolerer sig i boligen, men også at de unge kan glemme at betale husleje. En udfordring, som jobcentermedarbejderne og øvrige i kontakt med målgruppen støder på, er således, at de unge ofte ikke har en stabil boligsituation. For nogle af de unge kan der være behov for permanent støtte (f.eks. botilbud), mens andre unge primært har behov for at lære at bo alene.

Unge der kan have behov for permanent støtte til praktiske opgaver

Unge med en diagnose eller symptomer på nedenstående kan have behov for permanent assistance:

- Sent udviklede unge
- Unge med ADHD
- Autister
- Unge med aspergers

Baseret på workshops samt desk research

2.3.4 Faglige barrierer

Faglige barrierer vanskeliggør visse unges mulighed for at gennemføre en uddannelse. De faglige barrierer kan ofte betyde, at den unge kan have svært ved at fastholde motivationen og kan være ustabil i fremmødet. Resultatet af dette kan være begrænset uddannelse (flere afbrudte uddannelsesforløb) og dårlige erfaringer med uddannelsessystemet.

Overordnet kan de faglige barrierer for denne målgruppe opdeles i to elementer:

- Indlæringsvanskeligheder (f.eks. sent udviklede)
- Problemer med at fastholde fokus eller koncentration

Sidstnævnte behøver ikke være udtryk for, at den unge ikke kan lære – en del af de unge med koncentrationsproblemer kan have en meget høj intelligens, og den manglende koncentration skyldes derfor, at de unge mangler faglige udfordringer.

2.3.5 Misbrugsproblemer og kriminalitet

De afholdte workshops samt desk researchen viser, at nogle af de unge med psykiske barrierer har en forøget risiko for misbrugsproblemer og eventuel kriminalitet.

Misbrugsproblemer kan blandt andet være foranlediget af den unges eget forsøg på selvmedicinering – men kan omvendt også være en del af årsagen til de psykiske problemer. Misbruget bliver en barriere, når det påvirker den unges parathed i forhold til job og uddannelse, og hvis jobcentermedarbejdere oplever, at fokus i meget høj grad flyttes fra beskæftigelse og uddannelse til hverdagen og et mere kortsigtet perspektiv.

Kriminalitetsproblemer kan være forårsaget af økonomiske problemer, som kan være en afledt effekt af den unges manglende evne til at styre økonomi mv. Men det kan også hænge sammen med, at unge med psykiske barrierer kan føle, at de ikke "passer ind" i sociale relationer og ved at være en del af et kriminelt miljø kan der opnås en form for fællesskabsfølelse, som den unge ellers har svært ved at finde. Det kan endvidere hænge sammen med problemer med at styre voldsomme temperamentsudbrud mv., som kan give den unge en voldelig adfærd.

3. Den nuværende indsats

Dette kapitel har fokus på den nuværende indsats, som jobcentrene tilbyder unge med psykiske barrierer. Kapitlet er baseret på en survey blandt jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner. Surveyen har afdækket indhold, kendetegn og omfang af de tilbud, som unge med psykiske barrierer aktuelt tilbydes i jobcentrene. I surveyen skelnes der mellem tilbud, behov og ønsker i forhold til de tre målgrupper for analysen. Desuden afdækker surveyen også rammebetingelserne i relation til indsatsen¹⁹.

I alt har 24 jobcentre i de to beskæftigelsesregioner besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til knap halvdelen af jobcentrene i de to beskæftigelsesregioner²⁰.

3.1 Elementer i tilbuddene

Jobcentrene er blevet spurgt om elementerne i de tilbud, som de tilbyder unge med psykiske barrierer. Svarene viser, at mange af jobcentrene anvender praktik, vejledning og afklaring, og at disse redskaber er de dominerende uanset målgruppens afstand til arbejdsmarkedet.

Omkring hver femte jobcenter anvender redskaber som beskyttede værksteder, mens fleksjob og aftaler på særlige vilkår anvendes af ca. hvert tredje jobcenter.

Analysen har ligeledes set på mængden af redskaber, der tages i brug i indsatsen for de tre grupper. Her ses det, at jobcentrene generelt anvender færre redskaber til gruppen af unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job sammenholdt med de to øvrige grupper. Det ses bl.a. ved, at færre jobcentre anvender praktik, faglig opkvalificering, kurser og løntilskud til førstnævnte gruppe.

Til gruppen af unge med psykiske barrierer, som er klar til job eller uddannelse, har jobcentrene svaret, at de i gennemsnit anvender ni forskellige redskaber, mens de til gruppen af unge, der ikke er klar, i gennemsnit anvender seks redskaber.

Tabellen herunder viser fordelingen af jobcentrenes anvendte redskaber fordelt på de tre målgrupper.

¹⁹ Se i øvrigt spørgeskemaet og alle svarfordelingerne i bilag.

²⁰ 60 pct. af besvarelserne dækker kun de ikke-forsikrede unge i jobcentre, mens knap 40 pct. dækker samtlige unge. Blot en besvarelse dækker kun de forsikrede ledige.

Tabel 3.1: Anvendte redskaber			
Redskaber	Andele af jobcentrene der anvender redskabet (pct.)		
	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Praktik	96	96	75
Vejledning	88	83	79
Afklaring	83	88	79
Faglig opkvalificering	67	67	42
Opkvalificering af sociale og personlige kompetencer	75	71	71
Mentorordning	79	63	58
Revalidering	71	67	33
Kurser	63	67	33
Fleksjob	33	21	29
Aftaler på særlige vilkår	29	17	13
Løntilskud	67	58	38
Beskyttede værksteder	21	17	21
Efterværn	33	38	29
Arbejdsprøvning	63	63	54

Kilde: New Insight baseret på survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

Der er enkelte forskelle i jobcentrenes anvendelse af redskaber, når vi ser på tværs af de tre grupper af unge. Mentorordninger og aftaler på særlige vilkår udbydes oftere til gruppen af unge, som vurderes klar til uddannelse eller job end til unge i de to øvrige grupper. Forklaringen på dette kan være, at det primært er i denne gruppe, at de unge får en tilknytning til arbejdsmarkedet og derfor kan have fordel af disse ordninger.

Desuden anvender markant færre jobcentre faglig opkvalificering, revalidering, kurser og løntilskud til gruppen af unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job sammenholdt med de to øvrige grupper. En nærliggende forklaring er, at denne gruppe netop er kendetegnet ved andre problemer end ledighed, hvorfor redskaberne og indsatsen for dem ofte er af mere social og pædagogisk karakter.

3.1.1 Særlige forløb til målgruppen

I surveyen er det afdækket, om jobcentrene tilbyder særlige forløb til unge med psykiske barrierer, og hvilket indhold og rammer der er kendetegnende for de særlige forløb. Såfremt jobcentret ikke har særlige forløb, er der blevet spurgt til indhold og rammer i de generelle tilbud.

Jobcentrene er blevet spurgt, om de udbyder specifikke tilbud, som er skræddersyet til unge i de tre målgrupper. Fordelingen ses i tabellen herunder.

Tabel 3.2: Særligt målrettede tilbud			
Specifikke tilbud	Andele af jobcentrene der har specifikke tilbud til gruppen		
	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Procent	29	50	54
I alt (N)	24	24	24

Kilde: New Insight baseret på survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

Tabellen viser, at knap en tredjedel af jobcentrene har særlige tilbud til unge med psykiske barrierer, der er klar til job eller uddannelse, mens halvdelen af jobcentrene har særlige tilbud til de to resterende grupper.

Jobcentre, som tilbyder særlige forløb til målgruppen, er blevet spurgt, om forløbene er specifikt udviklet til særlige undermålgrupper, hvordan rammerne for tilbuddene er, samt indholdet i forløbene.

Surveyen viser, at de specifikke forløb ofte er udformet til afgrænsede grupper af unge. Tabellen herunder viser fordelingerne på forskellige undergrupper.

Målgrupper	Jobcentre med specifikke tilbud til særlige målgrupper (pct.)		
	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Alle unge med psykiske barrierer	14	50	69
Unge med særlig diagnose*	43	25	15
Unge med særlige barrierer**	29	0	8
Unge fordelt efter køn eller alder	14	17	8
Andre målgrupper***	0	25	0
Antal (N)	7	12	13

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner. Andelen summer ikke til 100 pct., da jobcentrene kan sætte flere kryds.
 * Af målgrupper med særlig diagnose nævnes unge med aspergers, ADHD, autisme, udviklingshæmmede, angst og fobi.
 ** Af målgrupper med særlige barrierer nævnes unge med unge med social fobi og psykisk skrøbelige unge
 *** Af andre målgrupper nævnes kriminelle unge med psykiske barrierer, sent udviklede unge

Tabellen viser, at knap 70 pct. af de specifikke forløb for unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til job og uddannelse, er rettet mod alle unge i denne undergruppe, mens det kun gælder for 14 pct. af forløbene for unge, der er klar. En forklaring på dette kan være, at jobcentrenes forløb for unge, der ikke er klar, måske netop er kendetegnet ved, at de skal kunne favne en flerhed af barrierer, hvorfor det ikke synes relevant at udbyde særlige forløb til unge med psykiske barrierer.²¹

Desuden viser tabellen, at andelen af tilbud, der er rettet mod unge med særlige diagnoser eller barrierer, er markant højere for unge, der er klar til uddannelse eller job. Det betyder, at jo mere klar til job eller uddannelse de unge er, jo mere er der udviklet tilbud til særlige undergrupper. Det er en interessant observation, og en mulig forklaring kan være, at der kan arbejdes specifikt med de psykiske barrierer, da der ofte er tale om helt specifikke problemstillinger, som andre forløb ikke kan favne – altså en målrettet indsats mod at minimere betydningen af psykiske barrierer og diagnoser.

De særlige forløb er i høj grad karakteriseret ved en fleksibilitet i indholdet, i timeantallet samt mødetidspunkter. Flexibiliteten ses f.eks. ved, at der kan justeres på antallet af timer, hvis den unge får behov for sideløbende behandling, ligesom selve indholdet tilrettelægges efter individuelle hensyn. Det gælder for alle tre målgrupper – dog især for tilbud til unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til job eller uddannelse.

Omkring halvdelen af jobcentrene med særlige tilbud vurderer endvidere, at tilbuddene også er kendetegnet ved fleksibilitet i undervisningsformen. Det er værd at bemærke, at kun få jobcentre har fokus på særlig (fysisk) indretning i relation til de specifikke tilbud. Tabellen herunder viser svarfordelingerne.

²¹ En tidligere undersøgelse foretaget af New Insight af unge ikke arbejdsmarkedsparete i København kommune viser, at tre fjerdedele af de ikke-arbejdsmarkedsparete unge har en eller flere psykiske barrierer. Se New Insight (2008): "Ikke-arbejdsmarkedsparete unge i Københavns kommune. Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen".

Tabel 3.4: Særlige rammer, former og fleksibilitet i de specifikke tilbud			
Særlige rammer mv.	Jobcentre der har særligt indhold i deres specifikke forløb (pct.)		
	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Fokus på særlig indretning	14	8	0
Særlig undervisningsform	43	42	54
Fleksibilitet i indhold	86	92	100
Fleksibilitet i omfang (timetal)	86	58	100
Andet *	0	8	8
Antal (N)	7	12	13

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner. Andelen summer ikke til 100 pct., da jobcentrene kan sætte flere kryds.
* Andet dækker over fokus på resultater og de unges præstation samt social mentor i hverdagslivet og evt. arbejdsliv.

Indholdet i de specifikke forløb spænder bredt, og generelt viser svarene, at de specifikke forløb kan omfatte en lang række af elementer. Tabellen herunder viser anvendelsen af udvalgte redskaber i de specifikke forløb.

Tabel 3.5: Elementer i de specifikke forløb (andele i pct.)			
Indhold	Jobcentre med disse elementer i de specifikke forløb (pct.)		
	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Psykologisk rådgivning og terapi	57	58	69
Hjælp til hverdagsmestring	57	58	77
Rollemodeller	29	25	39
Motivationsarbejde	86	67	85
Udredning af psykisk lidelse	43	42	54
Coaching	57	50	39
Fast kontaktperson	71	67	85
Arbejde med den unges selvforståelse	71	83	85
Psyko-uddannelse	57	67	69
Social træning	57	58	77
Netværksarbejde	14	33	39
Tilbuddet håndterer samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger f.eks. Socialforvaltning	71	58	85
Fysisk træning	57	58	54
Botræning/- støtte	29	58	62
Efterværn og opfølgning	57	50	23

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner. Andelen summer ikke til 100 pct., da jobcentrene kan sætte flere kryds.

Generelt kan vi konkludere, at over halvdelen af de specifikke forløb omfatter muligheden for at inddrage følgende elementer:

- Psykologisk rådgivning og terapi
- Hjælp til hverdagsmestring
- Motivationsarbejde
- Tilknytning af fast kontaktperson
- Arbejde med den unges selvforståelse
- Psyko-uddannelse
- Social træning samt
- Fysisk træning

Indholdet i de særlige tilbud synes i store træk ikke at variere markant på tværs af de tre ungegrupper. Dog anvendes tilbud, som indeholder mulighed for hjælp til hverdagsmestring, udredning af lidelse, social træning, netværksarbejde samt

bostøtte oftere til gruppen af unge, som ikke er klar til uddannelse eller job end til de to øvrige grupper.

3.1.2 Generelle tilbud er også kendetegnet ved fleksibilitet

De jobcentre, som har svaret, at de ikke har specifikke tilbud til målgruppen, er blevet spurgt om rammer og indhold i de generelle tilbud, som de anvender til unge med psykiske barrierer.

Surveyen viser, at selv om tilbuddene ikke er specifikt målrettet unge med psykiske barrierer, ligner rammerne de specifikke tilbud. Dvs. der er en høj grad af fleksibilitet i indhold og omfang. Tilbuddenes rammer, form og fleksibilitet er ikke markant anderledes i de jobcentre, som anvender tilbud, der er specifikt udformet til målgruppen sammenholdt med de jobcentre, som *ikke* anvender specifikke tilbud.

Uanset om jobcentrene udbyder specifikke forløb eller ej, så viser surveyen, at jobcentrene i høj grad tilbyder de unge individuelt tilpassede tilbud, idet 83 pct. af jobcentrene har aktiveringstilbud, som er individuelt sammensat, hvor længden ikke er angivet på forhånd. Derudover varierer tilbuddenes længde for alle tre grupper af unge, men den mest udbredte længde er 13-26 uger. Længden stiger jo mindre klar til job og uddannelse de unge er, hvilket også må siges at være forventeligt.

3.1.3 Forskelle mellem generelle og specifikke tilbud

Indholdsmæssigt er der enkelte ligheder, men også forskelle på de generelle tilbud og de specifikke tilbud.

For unge der er klar, er den mest udtalte forskel på de specifikke og de generelle tilbud, at de specifikke tilbud i langt større udstrækning (71 pct.) er kendetegnet ved at kunne håndtere samarbejde med andre offentlige forvaltninger end de generelle (25 pct.).

For unge, der er på vej til at blive klar, er de mest udtalte forskelle, at de specifikke tilbud i større udstrækning arbejder med:

- Den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer
- Opfølgingsindsats og efterværn
- Social træning
- Håndtere samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger
- Mulighed for coaching
- Botræning/- og støtte
- Fysisk træning
- Psykoedukation

For unge, der ikke er klar, er de mest udtalte forskelle, at de specifikke tilbud i større udstrækning arbejder med:

- Håndtere samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger
- Motivationsarbejde
- Tilknytning af fast kontaktperson
- Social træning
- Botræning/- og støtte

Tabellen herunder skitserer fordelingerne.

Tabel 3.6: Elementer i de generelle tilbud (andele i pct.)			
Redskab	Unge der er klar	Unge på vej til at blive klar	Unge der ikke er klar
Psykologisk rådgivning og terapi	38	36	43
Hjælp til hverdagsmestring	38	55	57
Rollemodeller	19	0	29
Motivationsarbejde	69	64	43
Udredning af psykisk lidelse	44	36	57
Coaching	44	18	29
Fast kontaktperson	69	46	43
Arbejde med den unges selvforståelse	63	27	57
Psyko-edukation	31	36	57
Social træning	38	18	43
Netværksarbejde	19	27	43
Tilbuddet håndterer samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger f.eks. Socialforvaltning	25	27	29
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	38	18	29
Efterværn og opfølgning	44	9	14
Fysisk træning	44	27	43
Botræning/-støtte	31	27	29

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner. Andelen summer ikke til 100 pct., da jobcentrene kan sætte flere kryds.

Analysen viser således, at de generelle tilbud ikke i samme omfang som de specifikke tilbud kan håndtere unge med f.eks. nuancerede barrierer eller specielle behov. Men når det er nævnt, viser analysen også, at der er en vis bredde i anvendte redskaber i de generelle tilbud.

3.2 Jobcentrene mangler tilbud til målgruppen

Jobcentrene efterlyser flere tilbud, der kan dække de specifikke behov, der eksisterer hos unge med psykiske barrierer.

Over halvdelen af jobcentrene vurderer, at de har for få tilbud til at dække det behov, som de har, og at indholdet i de eksisterende tilbud til unge med psykiske barrierer ikke er tilstrækkeligt i forhold til de unges behov. Dette gælder for alle tre målgrupper – men særligt i forhold til unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til job eller uddannelse. Her vurderer 70 pct. af de adspurgte jobcentre, at de eksisterende tilbud ikke kan dække gruppens behov.

Omkring halvdelen af jobcentrene vurderer, at kapaciteten i tilbuddene til de tre målgrupper er for lille på nuværende tidspunkt. Kapacitetsproblemerne gælder flere jobcentre, hvis antallet af unge i de tre målgrupper stiger inden for de næste år.

I surveyen er der også blevet spurgt til udbydere af de tilbud, som anvendes til målgruppen. Dette kan give en indikation af, hvem der i givet fald kan inddrages, hvis kapaciteten og indholdet i tilbuddene skal udvides.

Tabellen herunder viser udbyderne.

Tabel 3.7: Udbydere af tilbud (pct.)			
Udbyder	Andel jobcentre, der anvender disse udbydere		
	Unge der er klar	Unge der er på vej	Unge der ikke er klar
Jobcentret selv	88	79	67
Anden kommunal institution (f.eks. beskæftigelsescenter)	50	29	29
Anden aktør	50	54	50
Ekstern leverandør	50	50	46
Andre*	17	8	8
Antal (N)	24	24	24

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner. Andelen summer ikke til 100 pct., da jobcentrene kan sætte flere kryds.
* Andre dækker over Socialforvaltningen, kommunale og private arbejdspladser samt uddannelsesinstitutioner

Tabellen viser, at omkring halvdelen af jobcentrene anvender tilbud hos anden aktør eller leverandør. Det gælder uanset job- og uddannelsesparathed hos de unge. Desuden er det værd at bemærke, at andelen af jobcentre, der selv udbyder tilbud, falder jo længere væk fra arbejdsmarkedet de unge er.

3.3 Rum for forbedring af samarbejde og koordinering

Surveyen viser, at mange jobcentre har gennemført særlige tiltag for at optimere og koordinere indsatsen for gruppen af unge med psykiske barrierer.

70 pct. af de adspurgte jobcentre har gennemført særlige tiltag for at sikre sammenhæng og koordinering mellem jobcentret og andre myndigheder og forvaltninger. Det omfatter bl.a. møder med andre instanser, der har kontakt med de unge, etablering af tværfaglige grupper samt formaliseret samarbejde.

En tredjedel af jobcentrene har gennemført særlige tiltag, der kan klæde de lokale virksomheder på til at håndtere unge med psykiske barrierer. Der er bl.a. tale om uddannelse af mentorer på virksomhederne, etablering af virksomhedscentre eller virksomhedsteam, tæt samarbejde mellem jobkonsulenter og virksomhed samt fokus på indslusningen af de unge.

Kun enkelte jobcentre har gennemført særlige tiltag, så lokale uddannelsesinstitutioner er klædt på til at håndtere unge med psykiske barrierer. Det omfatter bl.a. etableringen af en fremskudt funktion på udvalgte uddannelsesinstitutioner, hvor jobcentermedarbejdere følger op på unge i uddannelse.

Der synes at være rum for forbedring, hvad angår jobcentrenes samarbejde med virksomheder og uddannelsesinstitutioner.

Eksempler på etablerede tiltag i jobcentrene:

- Netværksmøder
- Månedlige møder samt rundbordssamtaler
- Møder med Børne- Familieafdeling og social behandling
- Fast overleveringsprocedure når den unge fylder 18 år og samarbejde der sikrer overgangen og en sammenhængende indsats
- Overdragelsesmøder mellem socialcenter, jobcenter samt børne- og ungecenter
- Samarbejds møder med social enhed om særlige tiltag til målgruppen eller med øvrige forvaltninger (børne- og ungeforvaltning, familieforvaltning)
- Tværgående koordinerende gruppe med repræsentanter fra f.eks. jobcenter, social indsats, handicapforvaltning, børne- og ungeforvaltning, U & U, uddannelsesinstitution
- Samarbejde på tværs af jobcenter, socialservice, handicap og ungehus
- Etablering af ungeteam
- Udvalgte sagsbehandlere er tovholdere på disse sager

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

3.4 Storby versus mindre by

København og Aalborg er storbyerne i de to beskæftigelsesregioner, og de særlige karakteristika, som præger storbyer, kunne tænkes at smitte af på indsatsen. Disse karakteristika omfatter dels flere ressourcer sammenholdt med mindre byer dels en forventning om, at storbyerne andelsmæssigt har flere unge med psykiske barrierer end mindre byer.

Men der er umiddelbart ikke mange fællestræk mellem besvarelserne fra jobcentrene i København og Aalborg, hvorfor det er vanskeligt at sige noget om forskellene mellem disse to storbyer og de øvrige byer.

Jobcenter København anvender tilbud, som er specifikt udformet til unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse/job – det gør Jobcenter Aalborg ikke. Omvendt anvender Jobcenter Aalborg tilbud, som er specifikt målrettet de to øvrige grupper af unge med psykiske barrierer – det gør Jobcenter København ikke.

Skal der peges på en forskel mellem de store byer og de mindre byer, er det, at der i de store byer i mindre omfang end i de mindre byer anvendes revalidering, fleksjob og arbejdsprøvning. Der er ikke noget i undersøgelsen, der kan forklare dette. Undersøgelsen har generelt ikke belæg for at sige, at storbyerne adskiller sig fra mindre byer.

3.5 Jobcentrene mangler mere viden

I surveyen er jobcentrene blevet bedt om en vurdering af medarbejdernes viden om relevante områder knyttet til unge med psykiske barrierer. Jobcentrene skulle vurdere, om jobcentermedarbejderne generelt har tilstrækkelig viden om:

- Unge med psykiske barrierer, hvilket bl.a. omfatter viden om psykiske lidelser, sygdomme, symptomer, typiske sygdomsforløb og relevante behandlingsmetoder

- Håndtering af samtaler og interaktion med unge med psykiske barrierer, hvilket bl.a. omhandler viden om særlige metoder og spørgeteknikker, som kan anvendes i samtalerne
- Særlige indsatser der kan være vigtige i forhold til unge med psykiske barrierer, hvilket omfatter viden om tilbudsviften til målgruppen samt viden om hvad der virker for denne målgruppe i indsatsen.

Svarene er vist i tabellen herunder.

Tilstrækkelig viden	Unge med psykiske barrierer	Håndtering af samtaler og interaktion	Særlige indsatser
Ja	17	13	17
Nej	17	21	13
Delvist	58	58	63
Manglende svar	8	8	8
Antal (N)	24	24	24

Kilde: Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

Svarfordelingerne viser, at jobcentrene generelt på alle tre områder peger på, at jobcentermedarbejderne ikke har – eller kun delvist har – tilstrækkelig viden.

Det illustrerer behovet for kompetenceudvikling af jobcentermedarbejdere på disse områder. Aktiviteter til kompetenceudvikling kan f.eks. afholdes som kurser og temaeftermiddage i det enkelte jobcenter og på tværs af flere jobcentre. Ved sidstnævnte organisering vil aktiviteterne også kunne bidrage til at fremme netværk mellem relevante aktører inden for området, idet det kan styrke og udvikle mere institutionaliserede bånd mellem aktørerne.

Dog viser analysen også, at der er behov for en nærmere afdækning af, hvad kompetenceudviklingen konkret skal omfatte.

4. Input til den fremtidige indsats

Dette kapitel præsenterer input til den fremtidige indsats i form af tre overordnede tilbudsvifter. En tilbudsvifte er en oversigt, som beskriver relevante indsatser. Til hver tilbudsvifte er der knyttet tre illustrative cases, der giver bud på, hvordan tilbudsviften konkret kan sammensættes af indsatser afhængigt af, hvilke problemer de unge har.

Der præsenteres derudover løbende gennem kapitlet en række gode eksempler på indsatser, som der er erfaring med i forskellige kommuner. Disse eksempler omhandler samarbejdet med virksomheder, uddannelsesinstitutioner samt forskellige supplerende indsatser og støtteordninger.

Indholdet i tilbudsvifterne og de dertilhørende cases og eksempler er fremkommet på baggrund af input fra workshops, kvalitative interviews, desk research samt lovgivning. Præmisserne for udvælgelse af indholdet i tilbudsvifterne, cases og eksempler har været, at de skal være i overensstemmelse med lovgivningen, at eksperter og praktikere i workshopperne har kunnet se relevansen i dem, samt at de kan gennemføres i praksis. De afholdte workshops har bidraget med nye forslag til indsatser, som er fremkommet løbende gennem projektet. Nogle af eksemplerne kræver politisk velvilje og politisk beslutningstagen, hvad angår rammerne for den lokale indsats. Derudover kræves velvilje og prioritering fra ledelsesmæssig side både fra jobcenterledelsen, men også fra øvrige ledelsesenheder på socialforvaltninger, uddannelsesinstitutioner, virksomheder mv.

4.1 Tre overordnede målgrupper for indsatsen

En god indsats skal målrettes målgruppen for indsatsen. Derfor er gruppen af unge med psykiske barrierer i det følgende inddelt i tre overordnede målgrupper. Disse tre målgrupper er koblet til de unges parathed i forhold til uddannelse og job. Denne opdeling er foretaget, fordi de afholdte workshops viste, at medarbejdere i jobcentre og leverandørvirksomheder i stor udstrækning tager udgangspunkt i de unges parathed. De tre grupper er:

- Unge med psykiske barrierer der er klar til uddannelse eller job
- Unge med psykiske barrierer der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job
- Unge med psykiske barrierer der ikke er klar til uddannelse eller job.

Det afgørende princip i opdelingen er, hvor parate de unge er til at komme i job eller starte uddannelse. Det betyder også, at placeringen af de unge ikke er en stationær placering, men at de unge kan bevæge sig fra den ene gruppe til den anden. Hvis den unges psykiske tilstand forværrer, kan der være tale om, at de flytter til gruppen af unge, der ikke er klar til uddannelse eller job. Men når deres tilstand er stabil eller behandlet, kan de placeres i gruppen af unge, der er klar, eller gruppen af unge der er ved at blive klar.

Denne opdeling stemmer overens med den generelle tænkning inden for beskæftigelsesindsatsen. De fire nye ungemålgrupper, der er blevet præsenteret i forbindelse med forenkling af unger reglerne på beskæftigelsesområdet, harmonerer godt

med denne rapport's inddelinger²². Både for de fire ungemålgrupper samt de tre overordnede målgrupper i dette projekt gælder, at der opereres med et grundlæggende fokus på uddannelse og job, dog med et uddannelsesperspektiv for de unge, der ikke har en kompetencegivende uddannelse, og som er uddannelsesegnede.

I det følgende præsenteres en tilbudsvifte for hver af de tre målgrupper suppleret med cases og eksempler, der illustrerer, hvordan en god indsats konkret kan udformes.

4.2 Unge med psykiske barrierer klar til uddannelse eller job

Denne målgruppe – unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse eller job – er kendetegnet ved, at de ikke har væsentlige barrierer, der forhindrer, at de inden for en kort tidshorizont kan starte i ordinær kompetencegivende uddannelse, uddannelsesrevalidering, ordinært job, fleksjob eller støttet beskæftigelse.

De unge er kendetegnet ved at have psykiske barrierer i et begrænset omfang. Barriererne kan omfatte problemer med at skabe og fastholde sociale relationer, praktiske gøremål i hverdagen, koncentrationsproblemer, mange afbrudte uddannelsesforløb bag sig, svært ved at fastholde et job, uafklaret boligsituation mv.

Kendetegnende er dog, at denne gruppe af unge med den rette indsats og støtte kan deltage i uddannelse eller job på lige fod med unge, der ikke har psykiske barrierer.

En ung i denne målgruppe kan have diagnosticerede psykiske lidelser eller lettere symptomer. Det afgørende er, at lidelsen *enten* er lægeligt udredt, og at det derfor står klart, hvilken behandling den unge evt. skal have sideløbende med uddannelse eller job, eller at den unge allerede er i behandling. *Eller* at symptomerne er af en sådan karakter, at de ikke giver mistanke om, at den unge ikke vil kunne magte uddannelse/job.

Unge i denne målgruppe adskiller sig fra andre unge, der er klar til uddannelse eller job, idet der skal være særlig opmærksomhed på, at de kan have behov for supplerende indsatser eller støtteordninger, der kan være med til at kompensere for de barrierer, som de har.

For målgruppen gælder det, at der kan være tale om indsatser, der retter sig mod at få den unge i gang med uddannelse eller job samt indsatser i forhold til at fastholde dem i uddannelse eller job.

4.2.1 Indsatser der kan få målgruppen i job

For unge i målgruppen, der har gennemført en kompetencegivende uddannelse eller ikke er uddannelsesegnede, er det relevant at fokusere indsatsen mod job. Det kan handle om ordinære job, støttede job eller fleksjob afhængigt af den unges ressourcer, arbejdsevne og kompetencer.

²² Arbejdsmarkedsstyrelsen (2009): Forenkling af ungereglerne i Appendiks til aftale om afbureaukratisering

Inden for den gældende lovgivning eksisterer der en række ordninger, der er relevante at anvende til målgruppen. Fælles for ordningerne er, at de har fokus på, hvordan den unge kan opnå tilknytning til arbejdsmarkedet via midlertidige eller permanente støtteordninger eller kortere opkvalificerende kurser, der skal ruste den unge til at komme i job. Eksempler på disse ses i tekstboksen.

Beskæftigelsesrettede ordninger

- **Virksomhedspraktik**
- **Løntilskudsordninger**
- **Fleksjob**
- **Virksomhedsrevalidering**
- **Job med skånebehov**
- **Aftale på særlige vilkår** - de sociale kapitler i overenskomsten
- **Fortrinsadgang** til ledige stillinger på offentlige arbejdspladser
- **Isbryderordning** for nyuddannede personer med handicap
- **Korte vejlednings- og opkvalificeringskurser**, herunder f.eks. jobsøgningskurser med vejledning om, hvad psykiske barrierer kan betyde i relation til job og støtteordninger
- **Rollemodeller**

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research samt kvalitative interview.

De nævnte beskæftigelsesrettede ordninger er hentet fra såvel den ordinære beskæftigelsesindsats samt fra andre foranstaltninger som de sociale kapitler i overenskomsterne og lov om kompensation til handicappede i erhverv mv.²³

Der skal gøres opmærksom på, at privat løntilskud først kan anvendes efter seks måneders ledighed. Derudover kan unge ledige med uddannelse i de første seks måneder af ledighedsperioden kun få tilbud om vejledning og opkvalificering i op til seks uger.

Udover disse kan jobcentrene iværksætte en særlig indsats rettet mod virksomhederne. Den kan handle om at etablere virksomhedsnetværk eller virksomhedscentre, hvor virksomhederne bliver klædt på til de udfordringer, der kan forekomme, når en ung med psykiske barrierer skal varetage et arbejde.

Virksomhedsnetværk Viborg

110 virksomheder har indgået et samarbejde med Jobcenter Viborg.

Virksomhederne stiller afklaringspladser og job til rådighed til blandt andet borgere med psykiske barrierer.

Jobcentrets rolle er at servicere virksomhederne både i forhold til enkelte sager, men også i forhold til brede temadage om beskæftigelsespolitiske udfordringer der kan være ved at få borgere med psykiske barrierer i job.

Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap".

²³ Se bl.a. Specialfunktionen Job og Handicap www.bmhandicap.dk og Arbejdsmarkedsstyrelsens side om socialt engagement www.socialtengagement.dk

4.2.2 Indsatser der kan fastholde målgruppen i job

Når den unge er kommet i beskæftigelse, er det godt givet ud at sikre en opfølgende indsats. Overgangen fra ledighed til beskæftigelse kan betyde nye udfordringer for den unge – og det er ofte i disse overgange fra en situation til en anden, at målgruppen kan have behov for støtte og assistance til at håndtere nye forandringer.

Nogle unge i målgruppen kan også have behov for længerevarende hjælp. Her kan lov om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv eventuelt komme på tale, hvis der er tale om unge, der har en funktionsnedsættelse i form af ADHD, Aspergers, hjerneskade, en psykisk lidelse eller udviklingshæmning, som falder inden for lovens rammer²⁴. Udover denne lov kan Lov om Social Service også tages i anvendelse. Lov om Social Service giver muligheder for støtteordninger ud over dem, der ligger i LAB- og LAS-lovgivningen.

Fastholdelse af unge med psykiske barrierer i job kan omfatte forskellige elementer, men grundlæggende handler det om støtte og opfølgning på arbejdspladsen. Tekstboksen illustrerer, hvilke ordninger der kan være relevante at benytte.

Fastholde den unge i job

- **Personlig assistance.** F.eks. assistance til at udføre arbejdsfunktioner som en ung med psykiske barrierer ikke selv kan klare. Assistanzen kan hjælpe med at strukturere arbejdsdagen og støtte den unge i sociale relationer på arbejdspladsen. Ved fuldtidsbeskæftigelse er det muligt at få personlig assistance i 20 timer.
- **Rundbordsamtaler** med deltagelse af den unge, repræsentanter fra arbejdsplads og jobcenter samt evt. mentor. Rundbordsamtalerne kan anvendes, hvis der opstår problemer undervejs i ansættelsen.
- **Aftale på særlige vilkår** – via de sociale kapitler i overenskomsten er der muligheder for fastholdelse af medarbejdere på evt. særlige vilkår.
- **Forsøg med efterværn** – hvor der følges op med samtaler efter den unge er startet i beskæftigelse.
- **Mentorordning.** Mentor på arbejdsplads der vejleder den unge om arbejdsopgaver og social omgang på arbejdspladsen.
- **Vurdering af behov og mulighed for kompenserende ordninger** - hjælpemidler, støtteforanstaltninger.

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

Et eksempel på efterværn er en klippekortsordning med ret til tre opfølgninger, som Odense Kommune har indført. Efterværnet er etableret, idet der er erfaring med, at borgere med psykiske barrierer kan få flere tilbagefald, hvor der er behov for, at borgeren får hjælp og vejledning til de udfordringer, der opstår i forbindelse med f.eks. at få et arbejde. Det er i dette tilfælde borgeren selv, der skal tage initiativ til at gøre brug af klippekortet, idet erfaringen viser, at borgeren selv bedst afgør, hvornår der er behov for at gøre brug af ordningen²⁵.

²⁴ Se bl.a. Specialfunktionen Job & Handicap, www.bm.handicap.dk

²⁵ Se bl.a. Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap" og Marselisborg: "Hvad virker for matchgruppe 4 og 5. Best practice"

Et efterværn kan tilrettelægges på forskellig vis. Hvis den unge har svært ved selv at vurdere, hvornår samtaler med jobcentermedarbejdere kan være med til at forhindre, at den unge mister sit arbejde, kan jobcentret vælge at holde en løbende kontakt med den unge og således finde ud af, om der er behov for løbende samtaler med den unge. Der skal gøres opmærksom på, at efterværn ikke er lovpligtigt. Det betyder, at efterværn kun kan etableres, hvis der er ledelsesmæssig opbakning i jobcentrene til dette, eller hvis der f.eks. iværksættes forsøgsprojekter med dette.

4.2.3 Indsatser der kan få målgruppen i uddannelse

For unge, der ikke har en kompetencegivende uddannelse og unge som er uddannelsesegnede, er det relevant at fokusere indsatsen mod uddannelse. Det kan handle om ordinære kompetencegivende uddannelser eller særlige uddannelser som Erhvervsgrunduddannelse (EGU) eller Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU).

Jobcentrene skal være opmærksomme på reglerne om, at uddannelsesegnede unge under 25 år uden forsørgerpligt og uden en erhvervskompetencegivende uddannelse skal have et uddannelsespålæg, forudsat at den unge har et forsørgelsesgrundlag under uddannelsen i form af SU, elevløn el. lign.

Uddannelsesrettede ordninger

- **Mesterlære**, evt. suppleret med støtte-/kontaktperson, social mentor mv.
- **Snusepraktik** – korte introforløb før start af uddannelse. Evt. på forskellige uddannelsesinstitutioner og – retninger
- **Uddannelsesvejledning** med hensyn til borgerens barrierer og kompetencer
- **Brobygningsforløb**, rettet mod unge i tvivl om uddannelse og uddannelseskrav
- **Uddannelsesrevalidering**
- **Voksenlærlingeordning** for unge, der er fyldt 25 år
- **Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)** er for unge under 25 år med særlige behov pga. fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser, der medfører markante indlæringsvanskeligheder for den unge. Den unge har ikke mulighed for at gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse, heller ikke med specialpædagogisk støtte
- **Erhvervsgrunduddannelse (EGU)** er et individuelt tilrettelagt forløb, der kombinerer skole og praktik. Forløbet er meget praktisk anlagt med oplæring i en virksomhed.
- **Korte meritgivende kurser**, eksempelvis hygiejnekursus, førstehjælp, fagmoduler i dansk og matematik, studietræning
- **Uddannelsessøgningskurser**, der også rummer vejledning om, hvad det betyder at have psykiske barrierer i forhold til at gennemføre en uddannelse, samt råd og vejledning om muligheder for forskellige støtteordninger.
- **Rollemodeller**, unge med psykiske barrierer, som viser, at det er muligt at få uddannelse, selvom man har psykiske barrierer
- **Differentierede ordinære uddannelsesforløb**, på f.eks. handelsskoler, tekniske skoler eller gymnasier hvor der kan være mulighed for ”overhalingsforløb” og ”krybespor”

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

Der eksisterer en række ordninger, der kan være relevante at bruge til denne målgruppe for at bane vejen til ordinær kompetencegivende uddannelse. Fælles for disse er, at det ofte er ordninger, der klæder den unge på til at opnå de relevante

kompetencer, der er nødvendige for at kunne tage en uddannelse (f.eks. korte kurser eller snusepraktikker) eller ordninger, der skaber bro til uddannelsessystemet (f.eks. brobygningsforløb).

I vejledningen og opkvalificeringen af de unge er det vigtigt, at der er fokus på, at de unge bliver bevidste om egne evt. særlige behov. Derudover bør der i tilrettelæggelsen og gennemførelsen af vejledningen og de forskellige opkvalificerende kurser og uddannelses tiltag mv. også tages højde for, at unge med psykiske barrierer kan have behov for fleksible rammer eller medarbejdere, der kan mestre forskellige typer af samtale teknikker.

En del af disse uddannelsesrettede indsatser gennemføres i uddannelsessystemet, og jobcentret bør derfor også indgå i samarbejde med uddannelsesinstitutioner eller U&U, hvis den unge er under 25 år. Her kan samarbejdet omhandle de unges behov for særlige vilkår og rammer og overgangen fra ledighed til uddannelse.

4.2.4 Fastholde målgruppen i uddannelse

Et er at få de unge til at søge ind og blive optaget på en uddannelse – noget andet er at fastholde dem i uddannelse. Mange uddannelsesinstitutioner har taget initiativer i forhold til generel fastholdelse af unge på uddannelsesinstitutionerne. Det omfatter bl.a. øget vejledning, psykologbistand, mentorordninger, støtte ved højt fravær og differentierede uddannelsesforløb mv.

Der kan være brug for, at jobcentrene bidrager med viden til uddannelsesinstitutionerne om særlige behov hos unge med psykiske barrierer. Det kan bl.a. være i form af indretning af stillerum, fleksibelt tilrettelagt undervisning, lektiecafeer, sociale og faglige mentorer. Mentorordninger kan f.eks. anvendes til hjælpe unge med psykiske barrierer med netværksdannelse, assistere ved praktiske og sociale problemstillinger og komme med råd og vejledning til dette.

Fastholdelse af unge i uddannelse

- **Dialog med uddannelsesinstitutioner** om særlige behov knyttet til indretning, rammer og forløb (f.eks. stillerum, behov for fleksible mødetider, mulighed for indkøringsperiode, individuelle skemaer mv.)
- **Social mentor**
- **Faglig mentor** på uddannelsesinstitutionen
- **Åbent rådgivningssystem** under Serviceloven
- **Tovholdere/coaches** der kan hjælpe med overgangen til uddannelse. Dialog med undervisere og den unge om, hvilke særlige behov, der evt. kan være.
- **Tværfagligt vejledningsteam** udstationeres på uddannelsesinstitutioner. Kan bestå af jobcentermedarbejdere, medarbejdere fra U&U og psykolog.
- **Vurdering af behov og mulighed for kompenserende ordninger.** Hjælpe midler, støtteforanstaltninger herunder bl.a. Specialpædagogisk støtte (SPS), SU-handicap tillæg

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

Der er der gode erfaringer med at etablere tværfaglige teams, som er udstationerede på uddannelsesinstitutionerne.

I sådanne teams kan både jobcentermedarbejdere, studievejledere fra uddannelsesinstitutionerne, medarbejdere fra U&U, psykologer mv. have ansvar for at give råd og vejledning til unge, der har brug for særlig hjælp og rådgivning.

På de afholdte workshops diskuterede deltagerne, at der – i lighed med den generelle ungegruppe – også i denne målgruppe er unge, som ønsker og har kompetencerne til at gennemføre en videregående uddannelse. Der synes derfor at være et behov for at udbrede praksis med vejledningsteams – både til flere ungdomsuddannelsesinstitutioner, men også til de korte og videregående uddannelser.

Tværfaglige teams på uddannelsesinstitutioner

I Københavns Kommune er jobcentermedarbejdere udstationeret få gange om ugen på udvalgte uddannelsesinstitutioner. Det sker på Hotel- og Restaurantskolen, Social- og sundhedsskolen, Transportskolen og Teknisk skole. Formålet er en tæt kontakt med tidligere ledige for at minimere risikoen for, at de afbryder uddannelsen.

Eksemplet fra København blev præsenteret på workshop.

Odense Kommune har et udviklingsprojekt med et tværfagligt vejledningsteam bestående af jobcentermedarbejder, U&U-vejleder og en rådgiver fra Ungekontakten i Børne- og Familieforvaltningen. Vejledningsteamene er placeret på to erhvervsskoler, og målgruppen for vejledningen er studerende med begyndende eller lettere psykiske problemer, der er i risiko for at falde ud af uddannelserne.

Eksemplet fra Odense er hentet fra: Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap" samt projekthjemmeside under Odense Kommune: <http://www.odense.dk/Topmenu/B%C3%B8rn/R%C3%A5d%20og%20vejledning%20om%20b%C3%B8rn%20og%20unge/Projekt%20Pust.aspx>

Deltagerne på workshopperne pegede desuden på, at der for denne gruppe ud over støtte til at gennemføre uddannelsen kan være behov for støtte og vejledning i overgangen mellem uddannelse og beskæftigelse.

Ved at sætte ind med støtte allerede mens den unge er i færd med at afslutte uddannelsen, kan uddannelsesinstitutionen evt. i samarbejde med jobcenter medvirke til, at den unge minimerer risikoen for at blive ledig efter endt uddannelse.

4.2.5 Supplerende indsatser støtter og fastholder målgruppen

Supplerende indsatser til de unge i målgruppen omhandler en række forhold som økonomi, bolig, praktiske gøremål, social relationsdannelse, behandling mv.

For unge med psykiske barrierer vil disse supplerende indsatser ofte være de væsentligste. Karakteristisk for de unge er, at de kan have problemer med at magte hverdagen, dvs. have vanskeligt ved at få hverdagen til at hænge sammen, hvilket udfordrer beskæftigelsesindsatsen, som ofte kun vil lykkes, hvis der også indgår supplerende indsatser.

Unge i målgruppen kan have såvel midlertidige som varige hjælpe- og støttebehov som følge af karakteren af deres psykiske barrierer. Det handler derfor om at mi-

Virksomme aspekter fremhævet af jobcentre

Tilbud der tager udgangspunkt i de særlige behov, som de unge har.

Tilbud der er individuelt tilpasset den enkelte unge i øjenhøjde og med masser af støtte.

Leverandører med kendskab og erfaring til målgruppen.

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

nimere barriererne, så de unge så vidt muligt kan fungere på lige fod med andre unge.

På de afholdte workshops blev der fremlagt et forslag om at sætte fokus på netværksdannelse for unge med psykiske barrierer. Forslaget går på, at unge med psykiske barrierer kan bo sammen med andre unge under uddannelse på kollegier. For at støtte de unge med psykiske barrierer kan der ansættes en ”social vicevært” på kollegiet. Denne vicevært kan hjælpe de unge med personlige og sociale problemstillinger. De unge kan eksempelvis have behov for at få bearbejdet indtryk fra uddannelsesinstitutionen, hvilket den sociale vicevært også vil kunne anvendes

Supplerende indsatser

- **Personlig hjælper.** Hjælp til hverdagsmestring, personlig hjælp og pleje, støtte til praktiske opgaver i hjemmet. Serviceloven.
- **Personlig assistance.** Personer med et handicap kan kompenseres for dette med en personlig assistent, der hjælper med konkrete arbejdsopgaver. Lov om kompensation til handicappede i erhverv.
- **Støtte-/kontaktperson** der kan give råd og vejledning om problemfyldte situationer, skabe overskuelighed over eget liv og udvikling mv.
- **Social mentor** som kan håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer i forhold til lovgivninger, forvaltningsgrænser, identificere behov for f.eks. transportgodtgørelse på forhånd mv.
- **Specialpædagogisk støtte (SPS):** Skal sikre at elever med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse kan gennemføre uddannelse på lige fod med andre. Det er Styrelsen for Statens Uddannelsesstøtte, der administrerer de specialpædagogiske støtteordninger.
- **Ansættelse af ”social vicevært”** på kollegier til at understøtte unge med psykiske barrierer i at etablere sociale netværk med andre unge.
- **Behandlingsindsatser**, f.eks. psykoedukation (blive bevidst om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov), medicinsk behandling, psykolog eller psykiatrisk behandling, misbrugsbehandling, psykologisk vejledning eller terapi

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

til. Derudover kan den sociale vicevært hjælpe med netværksskabende aktiviteter på kollegiet, som integrerer alle unge – med og uden psykiske barrierer.

4.3 Tilbudsvifte til unge der er klar til uddannelse eller job

Her præsenteres den udviklede tilbudsvifte til unge, der er klar til uddannelse eller job. Den bygger på anbefalinger og gode eksempler, der er fremkommet via workshops, desk research samt lovgivningen. Tilbudsviften rummer elementer i relation til beskæftigelse, uddannelse, opkvalificering og erhvervelse af sociale, faglige og personlige kompetencer, hverdagsmestring, behandlingsindsatser. Desuden omfatter tilbudsviften også udfordringer knyttet til koordinering af indsatser målrettet denne målgruppe.

Denne tilbudsvifte har særligt fokus på initiativer, der kan få unge med psykiske barrierer i job eller uddannelse samt fastholdelse dem, så de ikke mister tilknytning til en arbejdsplads eller uddannelsesinstitution. Tilbudsviften er opdelt i til-

bud, der særligt retter sig mod job og dernæst tilbud der retter sig mod uddannelse.

Unge med psykiske barrierer der er klar til job

Hvilke indsatser og aktiviteter skal der til?	
Typen af indsatser	Unge med psykiske barrierer der er "klar til job" Klar til ordinært job, fleksjob, virksomhedsrevalidering
Beskæftigelsesindsats	<p>Få unge i job:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Løntilskudsordninger evt. i kombination med andre ordninger – f.eks. først praktik, så løntilskud og til sidst fleksjob. • Job med skånebehov (eks. nedsat arbejdstempo, enkle og overskuelige opgaver, nedsat arbejdstid grundet hurtigere udtrætning, nedsatte krav til sociale kompetencer og omstillingsevne, støjbegrænsning) • Aftale på særlige vilkår (de sociale kapitler i overenskomsten) • Virksomhedsrevalidering • Isbryderordning • Fortrinsadgang • Beskyttet beskæftigelse • Særlige værksteder (kommunale værksteder med støtte) • Jobsøgningskurser, der også rummer vejledning i forhold til, hvad psykiske barrierer kan betyde i forhold til forskellige typer af job. Råd og vejledning om støtteordninger der kan komme på tale ifm. job • Korte opkvalificeringskurser (faglige, personlige og sociale kompetencer) • Rollemodeller • Etablere virksomhedsnetværk eller virksomhedscentre, hvor virksomheder bliver klædt på til de udfordringer, der kan herske i forhold til en målgruppe af unge med psykiske barrierer <p>Fastholde unge i job:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Personlig assistance (f.eks. assistere til de arbejdsfunktioner, som den unge med en funktionsnedsættelse ikke selv kan klare. Kan hjælpe med at strukturere arbejdsdagen og støtte den unge socialt) (Lov om kompensation til handicappede) • Rundbordssamtaler efter behov med virksomhed, den unge, jobcenter og evt. andre relevante fagpersoner hvis der opstår problemer undervejs i et forløb på en virksomhed eller for at forebygge konflikter eller problemer • Efterværnsordning – evt. som klippekortsordning • Mentorordning - mentor på arbejdsplads vejleder den unge om arbejdsopgaver og social omgang med kolleger • Vurdering af behov for og brug af kompenserende ordninger (hjælpe midler, støtteforanstaltninger mv.)
<p>Indsats rettet mod sociale kompetencer</p> <p>Indsats ift. økonomi, bolig og praktiske gøremål</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Personlig hjælper (hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet mv.), Serviceloven • Støttekontaktperson (som kan hjælpe i forhold til at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning om problemfyldte situationer, skabe overskuelighed over eget liv og udvikling mv.) • Social mentor målrettet unge med psykosociale barrierer. (Kan identificere behov for f.eks. transportgodtgørelse på forskud, håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer ift. lovgivninger, forvaltningsgrænser mv.) • Bofællesskab, der kan understøtte den unge personligt og socialt – evt. også fagligt. F.eks. lektiehjælp, men med fokus på bearbejdning af nye indtryk ifm. uddannelse). Til bofællesskabet kan der med fordel tilknyttes en social vicevært, tutor eller ressourceperson, hvor den unge kan få hjælp "24 timer i døgnet" til personlige og sociale problemstillinger. Bofællesskab kan derudover bidrage til netværk. Bofællesskabet kan indtænkes i forhold til kollegier. • Botræning
Behandlingsindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Psyko-edukation (viden om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov) • Alkoholbehandling (antabus) • Psykologisk vejledning, terapi • Evt. Lægelig/psykologisk udredning ift. diagnose. • Kan kobles til en socialpædagogisk vurdering samt jobcentervurdering. Der skal kunne udfærdiges en fælles handlingsplan for det videre forløb for den

	unge, der kobler behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt aktiveringsplan i forhold til job eller uddannelse.
Øvrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinering på tværs af forvaltninger/lovgivninger; f.eks. udvikling af Ungeteam. Skal sikre at de handleplaner, der er udviklet i ungdomsårene gennemføres. Sikre indslusning og fastholdelse i uddannelsesforløb eller beskæftigelse. Sikre sammenhæng, kontinuitet, helhed og kvalitet i myndighedsforvaltningen. Skal håndtere udfordringer som forvaltningsgrænser, forskellige lovgivninger, forskellig kultur og sprog i forvaltningerne. • Evt. uddannelse af mentorer, støtte/kontaktpersoner, personlige assistenter til borgere med psykosociale barrierer • Sikre viden i jobcentrene om psykiske lidelser, symptomer og sygdomsforløb

Unge med psykiske barrierer der er klar til uddannelse

Hvilke indsatser og aktiviteter skal der til?	
Typen af indsatser	Unge med psykiske barrierer der er klar til uddannelse Klar til ordinær kompetencegivende uddannelse (evt. uddannelsesrevalidering)
Uddannelsesindsats	<p>Få unge i uddannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mesterlære – men med tilknyttede foranstaltninger/ordninger såsom støtte/kontaktperson, social mentor mv. • Snusepraktik før start på ordinær uddannelse • Brobygningsordninger • Uddannelsesrevalidering • Uddannelsessøgningskurser med vejledning om betydningen af psykiske barrierer og gennemførelse af uddannelse. Råd og vejledning om muligheder for støtteordninger under uddannelse • Voksenlærlingeordning for unge, der er fyldt 25 år • STU for unge under 25 år • EGU for unge under 30 år • Meritoverførende moduler • Produktionsskoleforløb <p>Fastholde unge i uddannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dialog med uddannelsesinstitutioner om særlige behov for indretning, rammer og forløb (f.eks. indretning af stillerum, behov for fleksible mødetider eller mulighed for indkøringsperioder, mulighed for individuelle skemaer. Målgruppen kan have vanskeligt ved ansvar for egen læring, selvlæring og lærerfri undervisning) • Faglig mentor (lektiehjælp, hjælp til håndtering af indtryk) • Differentierede ordinære uddannelsesforløb. F.eks. "overhalingsforløb" og "krybesporsforløb" • Åbent rådgivningssystem under serviceloven • Tovholdere/ coaches der skal hjælpe med overgangen til uddannelse. Dialog med underviserne og den unge om hvilke evt. særlige behov der kan være • Tværfagligt vejledningsteam som er udstationeret på uddannelsesinstitutionerne, kan bestå af jobcentermedarbejder, U&U-vejleder og psykolog • Vurdering af behovet for og brug af kompenserende ordninger og anvendelse af disse (hjælpe midler, støtteforanstaltninger mv.)
Indsats rettet mod sociale kompetencer	<ul style="list-style-type: none"> • Personlig hjælper (hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet mv.), Serviceloven • Støtte-/kontaktperson (som kan hjælpe med at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning om problemfyldte situationer, skabe overskuelighed over eget liv og udvikling mv.)
Indsats ift. økonomi, bolig og praktiske gøremål	<ul style="list-style-type: none"> • Social mentor målrettet unge med psykiske barrierer. (Kan identificere behov for ex. transportgodtgørelse på forskud, håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer ift. lovgivninger, forvaltningsgrænser mv.) • Bofællesskab, der kan understøtte den unge personligt og socialt – evt. også fagligt. Lektiehjælp). Til bofællesskabet kan der med fordel tilknyttes en social vicevært. Bofællesskab kan derudover være netværksskabende. • Botræning
Behand-	<ul style="list-style-type: none"> • Psyko-ekudation (viden om egen situation, reaktionsmønstre og skånebe-

lingsindsats	hov) <ul style="list-style-type: none"> • Alkoholbehandling (antabus), • Psykologisk vejledning, terapi • Evt. lægelig/psykologisk udredning ift. diagnose. • Kan kobles til en socialpædagogisk vurdering samt jobcentervurdering. Der skal kunne udfærdiges en fælles handlingsplan for det videre forløb for den unge, der kobler behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt aktiveringsplan i forhold til job eller uddannelse.
Øvrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Koordinering på tværs af forvaltninger/lovgivninger • Herunder f.eks. Ungeteam, som skal sikre, at de handleplaner, der er udarbejdet i ungdomsårene, gennemføres. Sikre indslusning og fastholdelse i uddannelsesforløb eller beskæftigelse. Sikre sammenhæng, helhed og kvalitet i myndighedsforvaltningen. Skal kunne håndtere udfordringer som forvaltningsgrænser, forskellige lovgivninger, forskellig kultur og sprog i forvaltningerne. • Evt. uddannelse af mentorer, støtte/kontaktpersoner, personlige assistenter mv. til borgere med psykiske barrierer • Sikre viden i jobcentrene om psykiske lidelser, symptomer og sygdomsforløb

4.4 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer der er klar til job eller uddannelse

I det følgende præsenteres tre cases. En case beskriver en ung i målgruppen og de problemstillinger, som den unge har. Derudover omfatter casen beskrivelse af en god indsats for den pågældende unge.

Casene er konstrueret ud fra dels desk research dels konkrete historier, som er blevet præsenteret på workshops eller i interview. Beskrivelserne af de unge er blevet verificeret via workshops for at sikre, at de beskrevne profiler er genkendelige. Derudover har deltagerne arbejdet med indsatser i de afholdte workshops. Den endelige beskrivelse er et resultat af de afholdte workshops, desk research og en efterfølgende bearbejdning af New Insight.

Tabel 4.1: Mand i 20'erne med flakkende adfærd					
Profil	8 ugers modul	6 ugers modul	6 måneders modul	12 ugers modul	Det videre forløb
Arbejdserfaring - korte ansættelser Uddannelseserfaring - to afbrudte uddannelser, men har gennemført datamatikeruddannelse Personlige / sociale barrierer - indelukket, lavt selvværd, rastløs - ved krav reageres med voldsomme temperamentsudbrud - vanskelig ved at modtage kritik Helbred - Mener selv at lide af depressive tendenser - jobcenter har mistanke om let grad af ADHD og/eller angst Forudgående ledighed - 6 måneder hvor han gennemgik et 4 ugers jobsøgningskursus	Indgangsmodul Tilrettelagt som individuelle samtaler kombineret med små hold - Fokus på kompetencer og selvværd - Fokus på forståelse for egne reaktionsmønstre, hvorfor de opstår og hvordan han kan handle på dem. - Indsigt i hvordan krav fra omverden kan håndteres - Fokus på netværksskabelse	Praktikforløb - Jobcenter finder i samarbejde med manden en egnet praktikplads via det lokale virksomhedsnetværk ²⁶ . Match sker med afsæt i såvel faglige og sociale kvalifikationer. - træningspraktik der går over i rekrutteringspraktik - træning af sociale kompetencer og krav-sætning - træning i at indgå i en gruppe og give sparring - Der indgås aftale mellem praktikplads, jobcenter og den unge om arbejdsopgaver, arbejdsområde, samarbejde med kolleger mv. - Sikre tryghed og stabilitet	Løntilskudsforløb med tilknyttet mentor fra arbejdspladsen - Træning af faglige kvalifikationer - Optræning af sociale kompetencer - Mentor fra arbejdsplads introducerer arbejdsopgaver, vurderer arbejdsområde i samarbejde med manden, sikrer at han får teamworkopgaver med særlig støtte	Efterværn med klippekortsordning i forbindelse med ordinært job ²⁷ Den unge har mulighed for løbende samtaler med social mentor i forbindelse med evt. problemer	- arbejder på 3. år i den pågældende virksomhed - har egen bolig og klarer selv alt det praktiske - har lært at modtage positiv og negativ kritik fra kolleger og arbejdsgiver - dyrker motion og karate i fritiden
	Afklaring af evt. behandlingsindsats. Dialog med praktiserende læge og afklaring af evt. behandling.	Psykologisk terapiforløb, hvor psyko-uddannelse indgår			
	Social mentor²⁸ tilknyttes i forløbet - hjælper med at etablere selvsigt i forhold til det nødvendige i at konsultere egen læge eller psykiater for at få udrettet den helbreds-mæssige situation - har individuelle samtaler om de problemer, der opleves i forløbet, f.eks. i forhold til sociale relationer og samspil med andre - skaber tillid og tryghed i forløbet og sikrer, at den rette indsats gives. Vurderer behov for justering af indsats undervejs, tager hånd om praktiske forhold, der influerer på forløbet og sikrer kontinuitet og sammenhæng i indsatsen overfor den unge - sikrer gode overgange mellem de forskellige forløb og indsatser				

Kilde: Workshops og desk research. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.

²⁶ Se Virksomhedsnetværk i Viborg, som har gode erfaringer med etablering af fast samarbejde med virksomhederne.

²⁷ Bl.a. Odense Kommune har gennemført klippekortsordning for efterværn. Se Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap"

²⁸ Se bl.a. Discus (2008): "Midtvejsevaluering. Forsøgsprojekt om sociale mentorer" for inspiration til forskellige anvendelsesformer

Tabel 4.2: Sent udviklet, jobklar kvinde på 18 år				
Profil:	½ års modul	2 års modul	½ års modul	Det videre forløb
<p>Uddannelseserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - gennemgået grundskoleforløb i specialklasse - 2-årigt ophold på specialefterskole - ikke egnet til kompetencegivende ungdomsuddannelse <p>Arbejdserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingen, ikke klar forestilling om job på arbejdsmarkedet, men ønsker umiddelbart job på fabrik <p>Personlige, sociale barrierer</p> <ul style="list-style-type: none"> - problemer med koncentration, - meget begrænset socialt netværk - kan ikke klare sig i egen bolig, bor hos forældre, der har svært ved at overskue situationen. - ønsker egen bolig <p>Helbred</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingen problemer <p>Forudgående ledighed</p> <ul style="list-style-type: none"> - 6 måneder 	<p>Erhvervsafklaringsforløb, som kombineres med botilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - praktikaftale på plastvarefabrik - aftale om at starte med simple pakkeopgaver, som over tid udvides med flere jobfunktioner - aftale om fleksible forhold, så kvinden kan holde små pauser, når koncentration svækkes 	<p>Fleksjob, hvor der startes med 2/3 kommunalt tilskud på grund af nedsatte funktionsevner, uselvstændighed og mangel på fleksibilitet i arbejdsfunktioner.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - efter 8 år stadig ansat på samme fabrik i fleksjob med kommunalt tilskud på 50 pct. - er blevet meget mere selvkørende på arbejdet - passer sit arbejde til punkt og prikke
	<p>Botilbud for unge sent udviklede</p> <ul style="list-style-type: none"> - træning i hverdagsmestring - etablering af sociale netværk 	<p>Botilbud fortsætter</p> <ul style="list-style-type: none"> - træning i hverdagsmestring - videre udbyggelse af sociale netværk - sikring af stabilitet og tryghed - langsom tilvænning til selv at skulle varetage flere og flere praktiske opgaver 	<p>Udslusning fra botilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - kvinden flytter til egen bolig, men får stadig hjælp og støtte til husholdning og praktiske opgaver - behov for fremtidig hjælp og støtte i egen bolig afklares 	<ul style="list-style-type: none"> - har købt hus sammen med kæreste - er stadig med i en pige-klub, der blev startet i botilbuddet. De mødes og spiser hos hinanden på skift.
<p>Fast kontaktperson i forbindelse med job- og boprojektet</p> <ul style="list-style-type: none"> - sikring af tryghed og stabilitet gennem hele forløbet - opgaver og træning justeres undervejs i tæt dialog mellem kontaktperson, den unge kvinde og arbejdspladsen, hvis der er tale om jobrelaterede opgaver - sikre sammenhæng mellem beskæftigelsesindsats, bolig-mæssig indsats, social indsats – herunder hverdagsmestring. 				
<p>Kilde: Casen er baseret på særlig inspiration fra Elmelund i Thisted: Et job- og boprojekt for unge sent udviklede. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentre ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>				

Tabel 4.3: Ubeslutsom kvinde på 19 år			
Profil	Modul på mellem 12-26 uger Fleksibelt individuelt tilrettelagt forløb.	Uddannelse	Det videre forløb
<p>Uddannelseserfaring - gennemført gymnasial uddannelse med højt karaktergennemsnit - vil gerne i gang med universitetsuddannelse, ved ikke hvilken, er meget opsat på at vælge den rigtige</p> <p>Arbejdserfaring - ingen særlige</p> <p>Personlige, sociale barrierer - stiller høje krav til sig selv - svært ved at knytte sig til andre og har få venner - svært ved at håndtere krav, bliver forvirret, føler ikke kontrol, svært ved at træffe valg - indesluttet, modløshed ift. at ændre sin situation - Føler sig presset af sine forældre, der er akademisk uddannede, og som presser på for at hun skal tage uddannelse</p> <p>Helbred - været indlagt i længere periode for anoreksi</p> <p>Forudgående ledighed - 1 års ledighed samtidig med periode med indlæggelse</p>	<p>Uddannelsespakke med uddannelsesbesøg; snusepraktikker Uddannelsespålæg til kvinden</p>	<p>Optagelse og start på uddannelse - efterværn og overgang til almindelig rådgivning på uddannelsesinstitution</p>	<p>- læser samfundsvidenskabelig universitetsuddannelse på 3. år</p> <p>- bor stadig på kollegium, hvor hun har fået tætte relationer til de andre beboere</p>
	<p>Uddannelsessøgning og rådgivning om forskellige uddannelsesvalg - hvordan søger man ind på en uddannelse - rådgivning om krav til forskellige uddannelser og muligheder for støtteordninger</p>	<p>Ungerådgivning i forlængelse af studievejledning. Mulighed for psykologstøtte²⁹</p>	<p>- arbejder stadig med at styrke sit selvværd og evne til at træffe egne beslutninger</p>
	<p>Selvtillid, selvværd og evne til beslutningstagen. Fokus på kompetencer og synliggørelse af disse - arbejde med selvtillid, selvværd og evnen til beslutningstagen - synliggørelse af kompetencer</p>	<p>Kvinden flytter i forbindelse med uddannelsesstart ind på et kollegium, hvor der er ansat en "social vicevært".</p>	<p>- er blevet mere fri af forældrene og deres forventninger</p>
	<p>Fysisk aktivitet – krop og sundhed - arbejde med sundhed, kost og helbred - arbejde med udholdenhed</p>	<p>Den sociale vicevært hjælper med personlige og sociale problemstillinger samt med netværksskabende aktiviteter³⁰</p>	<p>- benytter sig med jævne mellemrum af psykologisk vejledning, som er tilknyttet universitetet</p>
	<p>Undersøge behov for psykologhjælp og indhente oplysninger fra praktiserende læge - samarbejde med socialforvaltning og praktiserende læge</p>		

Kilde: Workshops, desk research. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentre ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.

²⁹ På en af de afholdte workshops blev det diskuteret, at der er behov for at tænke i tværfaglige vejledningsteam på de lange videregående uddannelser. Disse teams kunne inspireres af tværfaglige vejledningsteams, der allerede eksisterer på erhvervsskoler mv.

³⁰ Et forslag der blev udviklet på workshops, idet mange unge med psykiske barrierer har brug for en særlig støtte, som kan opsøges uden for uddannelsesinstitutioner og/eller arbejdsplads. Mulighed for at den unge hele døgnet kan komme i kontakt med en person, som har erfaringer med at hjælpe med personlige og sociale problemstillinger.

4.5 Unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse og job

Unge i denne målgruppe er kendetegnet ved, at der er behov for en indsats for at gøre den unge klar til uddannelse eller job. Målgruppen har en række barrierer, der skal afhjælpes eller arbejdes med, før ordinær uddannelse eller beskæftigelse kan komme på tale.

De unge er kendetegnet ved at have psykiske barrierer, som især kan omhandle:

- problemer med hverdagsmestring,
- koncentrationsproblemer,
- adfærdsrelaterede problemstillinger,
- svagt socialt netværk,
- manglende evne til at fastholde arbejde eller uddannelse
- manglende udredning af psykiske barrierer og evt. diagnose
- misbrug, dårlig økonomi og udsat boligsituation.

Unge i denne målgruppe kan have diagnosticerede psykiske lidelser eller have symptomer på sådanne. Symptomerne kan være af en sådan karakter, at de giver mistanke om, at den unge på kort sigt ikke vil kunne magte job eller uddannelse, før tilstanden er stabiliseret eller helbredt. Kendetegnende for unge i denne gruppe er desuden også, at de oftest er uafklarede i forhold til deres fremtidsperspektiv, hvilket betyder, at det ikke er entydigt fra starten, om den unge er motiveret for job eller uddannelse.

Derudover kan de unge have en række supplerende barrierer ud over helbredsproblemer, der skal afhjælpes, før de er klar til job eller uddannelse.

Denne gruppe af unge har brug for en helhedsorienteret indsats, der kan favne bredt - dvs. en indsats, der både kan være beskæftigelses- eller uddannelsesrettet, men derudover også omfatte træning i hverdagsmestring og erkendelse af egne begrænsninger og hjælpe- eller støttebehov.

4.5.1 Indledende afklaring af mulige veje for den unge

I indsatsen for denne gruppe er det relevant at spænde bredt over initiativer, der kan være med til at afgøre, om det er uddannelses- eller beskæftigelsesvejen, der er den relevante.

Uddannelsesegnede unge under 25 år og uden forsørgerpligt skal ifølge lovgivningen have uddannelsespålæg om at søge ind på en eller flere konkrete uddannelser inden for en tidsfrist, som jobcentret fastsætter³¹. For unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse skal jobcentret afsøge muligheden for, at den unge kan begynde uddannelse. Der er således i lovgivningen – og også i de fire nye ungemålgrupper – fokus på, at unge, der er uddannelsesegnede eller kan blive uddannelsesegnede inden for en overskuelig periode, skal gå uddannelsesvejen. For unge, hvor jobcentret skønner, at det aktuelt ikke er muligt at hjælpe den unge til ordinær uddannelse, eller hvis den unge allerede har en erhvervskompetencegivende uddannelse, skal indsatsen målrettes ordinær beskæftigelse.

³¹ Det er en forudsætning, at den unge har et forsørgelsesgrundlag under hele uddannelsen i form af SU, elevløn el.lign.

4.5.2 Tidlig helbredsafklaring er afgørende for en optimal indsats

Der er i de afholdte workshops blevet peget på, at medarbejderne i jobcentrene kan have vanskeligt ved at afgøre betydningen af de psykiske barrierer og øvrige barrierer, som de unge kan have. Derfor er der peget på tværfaglige udredningsteams, som kan sammensættes af forskellige fagpersoner som læger, psykiater, psykologer, jobcentermedarbejdere med viden om psykiske barrierer, socialrådgivere og/eller socialpædagoger. Her kan den unge blive screenet for evt. psykisk lidelse, og der kan lægges en plan for den videre indsats i jobcentret og eventuelt behandling³².

For små kommuner kan det være relevant at indgå i et samarbejde om en sådan konstruktion.

Tværfaglige indsatser

En undersøgelse fra Nordsverige peger på, at en indsats organiseret ud fra Recovery-metoden, som tager udgangspunkt i at sætte borgeren i centrum og etablere tværfaglige teams, der samarbejder om de problemer, der kan eksistere inden for det ungdoms- og børnepsykiatriske område har gode resultater i forhold til at afhjælpe sociale og psykiske problemer. Denne metode er bl.a. Odsherred Kommune inspireret af. (www.odsherred.dk/page3889.aspx).

Der kan derudover hentes inspiration til en tværfaglig indsats i Helbredsafklarende teams, som blandt andet Odense Kommune anvender i forhold til nydanske kvinder med diffuse helbredsproblemer. Her består det tværfaglige team af læge, psykolog og socialfaglig leder i jobcentret, der arbejder med helbredsafklaring og udarbejdelse af konkret handleplan for det videre forløb i jobcentret (se www.nyidanmark.dk/da-dk/publikationer)

New Insight

En anden model, der blev præsenteret i de afholdte workshops, er et team af jobcentermedarbejdere, der har særlig kompetence og viden om psykiske barrierer. Et sådant team vil kunne arbejde hurtigt og effektivt med at afklare, hvilken fremadrettet indsats de unge kan profitere mest af. Her kan det også være relevant at tænke i samarbejde med praktiserende læger i forhold oplysninger om borgerens helbred. Denne model vurderes både at kunne fungere i små og store kommuner. For små kommuner kan en sådan konstruktion også tænkes udført i samarbejde med andre jobcentre.

4.5.3 En helhedsorienteret indsats er en god start

Workshops og desk research har vist, at for unge med psykiske barrierer kan det være særlig vigtigt, at jobcentret kan tilbyde særligt tilrettelagte vejlednings- og afklaringsforløb, hvor der er fokus på beskæftigelses- og uddannelsesperspektiv og samtidig fokus på at håndtere og løse den unges psykiske barrierer. Herudover at der er mulighed for, at disse er fleksibelt og individuelt tilrettelagte og har fokus på en helhedsorienteret indsats. Det er vigtigt, at forløbene løber over længere periode. Her er fleksibiliteten dog også afgørende, idet nogle i målgruppen kan have brug for kortere indsatser end andre.

³² Danske Regioner peger i samarbejde med Dansk Psykiatrisk Selskab, Danske Psykiatere og Børne- og ungdomspsykiateres organisation og Dansk Psykologforening i et debatoplæg om psykisk sygdom og arbejdsmarkedet (2009) på, at flere unge under 30 år kommer på førtidspension. En af deres anbefalinger til at reducere antallet er, at psykisk sygdom bør opdages og behandles i tide, hvilket f.eks. kan gøres ved et øget samarbejde mellem sundhedsvæsenet og beskæftigelsessektoren omkring screening for psykisk sygdom.

Der peges også på, at forløbene med fordel kan indeholde en række elementer som opkvalificering og træning af faglige kvalifikationer, social træning, motion, kost- og ernæringslære, håndtering af psykisk lidelse, coaching, vejledning og minerydning³³. Der kan også tænkes i anvendelse af rollemodeller, der kan være unge med psykiske barrierer, som kan vise de unge, at det kan lade sig gøre at få en uddannelse eller job på trods af sådanne udfordringer.

En helhedsorienteret indsats

- Beskæftigelses- og/eller uddannelsesindsats, herunder træning og opkvalificering
- Sociale og personlige kompetencer, herunder netværksdannelse
- Kost- og ernæringslære, motion
- Hjælp til praktiske gøremål såsom økonomi, rengøring, indkøb, transport
- Boligsituation
- Behandling og håndtering af psykiske barrierer

Baseret på workshops og desk research

Generelt for unge i denne målgruppe gælder det, at indsatserne med fordel kan spænde bredt i forhold til forskellige aspekter i de unges liv, som har betydning for, om de kan blive klar til uddannelse eller job. Det betyder, at der udover fokus på beskæftigelses- og uddannelsesindsatser, der kan omhandle træning i faglige kompetencer, også skal være fokus på de unges kompetencer til at mestre hverdagen, sociale og personlige kompetencer og helbred. De sidstnævnte områder vil ofte være disse, hvor unge med psykiske

barrierer har de største udfordringer – og det kan netop være disse forhold, der er afgørende for, om den unge kan blive klar til uddannelse eller job.

4.5.4 Fokus på sociale kompetencer og hverdagsmestring kan være afgørende

Unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til beskæftigelse eller uddannelse, kan være kendetegnet ved, at nogle af de væsentligste barrierer er problemer med sociale kompetencer og hverdagsmestring. Det kan være tæt forbundet med de psykiske barrierer, som de har.

Mange psykiske lidelser, sygdomme og tilstande kan netop influere på sociale og praktiske kompetencer, såsom:

- social isolation,
- udadreagerende eller indadreagerende adfærd,
- indlæringsvanskeligheder, koncentrationsproblemer,
- behov for særlige trygge og stabile rammer,
- kommunikationsproblemer,
- nedsat social funktionsevne,
- svært ved at styre og overskue økonomi, svært ved at organisere hjemlige pligter og overskue almindelige udfordringer i hverdagen.

Problemstillingerne kan være mange og variere betydeligt fra person til person. Det er vigtigt, at jobcentermedarbejdere kan identificere, hvorvidt den unge har problemer med at mestre disse forhold, idet de kan spille væsentligt ind på at få den unge gjort klar til uddannelse eller job.

³³ Med minerydning menes rydning af problemer knyttet til praktiske forhold såsom økonomi, lære at tage offentlig transport, hjælp til organisering af hjemmet.

Aktiveringsprojekter for unge med psykiske barrierer kan med fordel inkludere træning i sociale og personlige kompetencer, hverdagsmestring og indsigt i egne begrænsninger. Eksempler på sådanne er angivet i tekstboksen. De er taget fra konkrete aktiveringsforløb, og er alle blevet præsenteret i forbindelse med de afholdte workshops. Forløbene består af elementer, som kan ligge i et aktiveringsforløb i kombination med beskæftigelses- eller uddannelsesrettede elementer.

Indsats i forhold til sociale og personlige kompetencer

- **Hverdagsmestring:** Træning af kompetencer, der kan anvendes til organisering og planlægning i hjemmet og håndtering af praktiske hverdagsopgaver som betaling af regninger, besøg hos tandlæge eller læge mv.
- **Træning i netværksdannelse.** Træning af sociale kompetencer. Det kan organiseres som holdforløb for unge, hvor der er fokus på at knytte netværk mellem deltagere
- **Mentalisering,** der handler om at tage fat i episoder hvor de unge er kommet galt af sted, her trænes ændring af adfærdsmønstre.
- **Social færdighedstræning.** F.eks. opsøge virksomheder, uddannelsesinstitutioner og derved lære at håndtere sociale fobier, angst og stress. Der kan anvendes kognitive metoder, løsningsfokuseret coaching mv.
- **Sygdomshåndtering.** Arbejde med den unges selvindsigt i forhold til de psykiske barrierer. Fokus på betydningen af disse og evt. begrænsninger, som følger med.

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

Forløbene kan tilrettelægges på forskellige måder, f.eks. kan det foregå på værksteder, teatre, musikrum, træningsrum eller køkkener, hvor der foregår praktisk undervisning, men hvor der samtidig kan finde social træning og motivationsarbejde sted (F.eks. på Træningshøjskolen Vissegård i Aalborg Kommune³⁴).

Andre steder (f.eks. i Væksthuset i København³⁵) arbejder man med træning i sociale kompetencer og hverdagsmestring via samtaler og vejledning kombineret med ”selv-aktivgørelse” af borgeren, som motiveres til at kontakte f.eks. behandlingssteder, studievejledninger, arbejdspladser med støtte og rådgivning fra medarbejdere. Herudover kombineres det med praktikforløb på arbejdspladser, så der foregår en vekselvirkning gennem forløbet af træning af forskellige kompetencer.

Endelig kan daghøjskoler og højskoler også være en mulighed, hvor den unge kan oparbejde sociale kompetencer. Det kræver, at opholdet i en eller anden form har et arbejdsmarkedsperspektiv. Det kan f.eks. være afklaring af den unge eller mere specifikt ordblindeundervisning kombineret med træning i de sociale kompetencer. Det kræver, at jobcentrene indgår i dialog med daghøjskolerne omkring formål og fokus i forløbet.

4.5.5 Et godt virksomhedssamarbejde skaber muligheder

I tilknytning til de bredt anlagte forløb kan der arbejdes med tiltag, som inddrager virksomheder i afklarings- og træningsarbejdet.

Det drejer sig om at få etableret et stabilt og længerevarende samarbejde med virksomhederne, hvor jobcentrets opgave blandt andet er at klæde virksomhederne

³⁴ Se www.aksos.dk/vissegaard/

³⁵ Se www.vaeksthus.dk/

på til at kunne håndtere mødet og interaktionen med unge med psykiske barrierer. Dette samarbejde kan både omhandle en indsats for at få unge med psykiske barrierer i beskæftigelse, men virksomhederne kan også anvendes som springbræt for unge i forhold til uddannelse. Eksempler på indsatser, der inddrager virksomheder kan ses i tekstboksen.

Indsatser der inddrager virksomheder

- **Særligt tilrettelagt indslusnings- og snusepraktikker.** På kort tid afprøves forskellige jobfunktioner. Samtidig sker der en vurdering af den unges behov for mentor, støtte-/kontaktperson for at skabe tryghed for unge, der har vanskeligt ved at tackle nye sociale relationer og omgivelser
- **”Hyttefade”-forløb.** Særlige afdelinger på virksomheder eller hos anden aktør/ leverandør, hvor den unge får erhvervs erfaring, samtidig med at de kan få mere støtte end i ordinære praktikforløb. Her er der mulighed for særlig indretning og særlig tilrettelægning af arbejdet samt at afklare behov for mentor. (Se LG Insight (2008): ”Eksemplari-ske kontakt- og aktiveringstilbud” for yderligere inspiration.
- **Særligt tilrettelagt praktikforløb.** Kan evt. kobles med afklaringsforløb. Der skal af-dækkes behov for støtte først. Tæt opfølgning mellem praktiksted, anden aktør eller le- verandør samt jobcenter om evt. behov for løbende justeringer.
- **Træningsbane.** Træningsforløb med screeningssamtaler og praktik/afklaring på virk- somheder, der er klædt på til at vejlede unge med psykiske barrierer og tolke forskellige symptomer og signaler hos de unge.
- **Specialiseret virksomhedssamarbejde om unge med psykiske barrierer.** Virksom- hedscentre, som er specialiserede i målgrupper knyttet til unge med psykiske barrierer (f.eks. ”de stille piger” og ”de vilde drenge”). Rammer, omgangstone og øvrige forhold på virksomheder er matchet med den unges særlige problemstillinger
- **Virksomhedsnetværk med fokus på uddannelse.** Kurser og temadage for virksomhe- der med fokus på virksomhedernes ansvar for opkvalificering, og hvordan virksomhe- derne kan være springbræt for uddannelse.

New Insight

Praktikker kan antage forskellige former såsom snusepraktik, afklaringspraktik, træningspraktik og rekrutteringspraktik. Det betyder også, at der kan være forskel- lige formål med praktikkerne, og det er derfor vigtigt med klare aftaler mellem praktiksted, den unge og jobcentret (eller evt. repræsentant fra ekstern aktør eller leverandør) om indholdet i praktikken.

Herudover kan det nævnes, at det er muligt at arbejdsevneafklare unge med psyki- ske barrierer på virksomheder. Her kan Specialisterne nævnes som eksempel på en privat virksomhed, som afklarer arbejdsevne for personer med autisme spek- trum forstyrrelse (ASF) med interesse for it³⁶.

Desk researchen har kortlagt tre eksempler på inddragelse af virksomheder i afkla- ring og træning, som kan ses i tekstboksen.

³⁶ Mere præcist er Specialisterne en erhvervsdrivende fond. Specialisterne er en særlig virksomhed, fordi deres konsulenter alle har en autisme spektrum forstyrrelse, og der er særlige kompetencer til stede i forhold til at se muligheder og begrænsninger på arbejdsmarkedet for borgere med en sådan forstyrrelse og vurdere betydning heraf. Se i øvrigt www.specialisterne.dk

Eksempler på inddragelse af virksomheder

Virksomhedsnetværket i Viborg afholder kurser og temadage for virksomheder. Kurserne omfatter bl.a. det første møde med den unge og virksomhedernes muligheder for at bidrage til den unges motivation for uddannelse. Nogle virksomheder har f.eks. hjulpet med kontakt til uddannelsesinstitutioner via dialog med kontaktlærere og studievejledere om den unges behov. (Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap")

Århus Kommune har arbejdet med "hyttefæde". Her gennemgår de ledige et forløb i tre moduler: 1) Træningsforløb (fokus på mødestabilitet, helbredsmæssig afklaring, valg af branche), 2) Uddannelsesforløb (faglig opkvalificering, arbejdspladskultur, brancherelaterede kurser mv.) og 3) Ansættelsesforløb i "hyttefad" med kort indkøring med henblik på ansættelse. (Se Arbejdsmarkedsnetværk, Beskæftigelsesforvaltningen i Århus Kommune (2006): "Afslutningsrapport. Virksomhederne som uddannelsessted – lokale hyttefæde")

Jobcenter Randers og jobcenter Gladsaxe har erfaring med virksomhedssamarbejde om unge med psykiske barrierer. Her er bl.a. virksomheder, der har specialiseret sig i praktikker for "de stille piger", som har social angst, depression og indadvendthed eller "de vilde drenge", hvor de unge drenge har mulighed for opgaver, der er fysisk og praktisk krævende. (Se Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap").

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

4.5.6 Personlig støtte og behandling i en helhedsorienteret indsats

I forbindelse med aktivering af unge i målgruppen peger både workshops og desk researchen på, at det er vigtigt, at der i indsatsen kobles en fast sagsbehandler fra jobcentret eller en anden støtteperson (eksempelvis en social mentor) til den unge. En person der følger den unge på vejen til uddannelse og job og eventuelt også indgår i et efterværn for den unge, når vedkommende starter i job eller på uddannelse. Dette kan være særligt afgørende for unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job, idet der ofte vil være mange instanser, myndigheder og forvaltninger involveret i den samlede indsats.

Der kan være flere måder at organisere støtte og efterværn på bl.a. afhængigt af, hvorvidt den unge er berettiget til hjælp efter Serviceloven. Det betyder, at udgiften og organiseringen kan være forankret forskellige steder.

Arbejdsmarkedsstyrelsen har iværksat et forsøgsprojekt om sociale mentorer³⁷. Formålet med projektet er at undersøge muligheder for, at ledige borgere med en midlertidig sindslidelse kan fastholdes eller integreres på en arbejdsplads via en social mentor. Den sociale mentor har typisk kontakt med både borgeren og arbejdspladsen og fungerer ofte som bindeled mellem borgeren og det kommunale system (f.eks. jobcenter og socialcenter). Mentoren fungerer som katalysator for, at den unges hverdag fungerer.

En midtvejsevaluering af forsøget viser, at de sociale mentorer udfylder et behov i jobcentrene, som pt. ikke dækkes af andre støtteordninger³⁸. Det skyldes, at de eksisterende ordninger for personlig assistance (lov om kompensation til handicappede i erhverv) samt mentorordningen i LAB-loven primært støtter borgere på

³⁷ Forsøget er etableret i samarbejde med Discus, Landsforeningen af tidligere og nuværende psykiatribrugere samt jobcentrene i Herlev, Odense og Viborg

³⁸ Discus (2008): "Midtvejsevaluering: Forsøgsprojekt for sociale mentorer"

arbejdspladsen, mens støtte- og kontaktpersonordninger (Serviceloven) har fokus på støtte i et bredere perspektiv. Der eksisterer altså et behov for en mentor, der kan gå på tværs af beskæftigelse og praktiske og sociale problemstillinger.

Supplerende indsatser og støtteordninger

- **Personlig hjælper.** Hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige opgaver praktiske opgaver i hjemmet. (Serviceloven)
- **Støtte-/kontaktperson.** Hjælpe med at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning om problemfyldte situationer, skabe overskuelighed over eget liv og udvikling mv. (bl.a. Serviceloven, men kan også tilbydes i nogle aktiveringsprojekter)
- **Fast tilknyttet sagsbehandler i jobcentret**
- **Social mentor** målrettet unge med psykiske barrierer. Kan eks. identificere behov for transportgodtgørelse på forskud, håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer ift. lovgivninger, forvaltningsgrænser mv.
- **Fysisk træning, kost og ernæringslære.** Kan ligge som tilbudsmoduler i et aktiveringsprojekt.
- **Bostøtte,** der kommer i hjemmet eller socialpædagogisk/socialpsykiatrisk botilbud
- **Psykologisk støtte og behandling,** varetages af behandlingssystemet
- **Misbrugsbehandling,** varetages af behandlingssystemet

New Insight på baggrund af lovgivning, workshops, desk research og kvalitative interview

Som det fremgår af tekstboksen, kan en indsats også omfatte behandling og bostøtte eller -tilbud. Det er naturligvis ikke alle unge, der har behov for sådan en indsats, men i denne målgruppe vil det være relevant for nogle. Nogle jobcentre udbyder forløb, der kombinerer en beskæftigelses- og/eller uddannelsesrettet indsats med en social indsats samt botilbud. Her kan bl.a. nævnes Træningshøjskolen fra Aalborg samt Elmelund i Thisted³⁹.

Det afgørende for indsatsen overfor de unge er, at de tilbud, som de unge stilles over for i beskæftigelsessystemet, inkorporerer nogle af disse elementer i aktiveringsforløbene, mens andre elementer vil skulle foregå som supplerende indsatser, som så skal koordineres med relevante myndigheder, lovgivninger mv.

Elementer fremhævet af jobcentre

- Forløb med udgangspunkt i de unges drømme og ønsker om forandring.
- Tværfaglige miljøer der kan rumme de unge.
- Forløb der kombinerer terapeutisk samtale, social træning og behandling.
- Forløb der tager særlige hensyn til den unges behov.

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

³⁹ Se www.elmelund-jbf.dk, der er et bo og jobprojekt for sent udviklede unge.

4.6 Tilbudsvifte til unge der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job

Her præsenteres den udviklede tilbudsvifte til unge, der er klar til uddannelse eller job. Den bygger på de anbefalinger og gode eksempler, der er fremkommet via workshops, desk research samt lovgivningen. Tilbudsviften rummer elementer i relation til beskæftigelse, uddannelse, opkvalificering og erhvervelse af sociale, faglige og personlige kompetencer, hverdagsmestring, behandlingsindsatser. Desuden omfatter tilbudsviften også udfordringer knyttet til koordinering af indsatser målrettet denne målgruppe.

Denne tilbudsvifte har særlig fokus på initiativer, der kan træne de unges faglige, sociale, personlige og praktiske kompetencer og forbedre deres helbred. Udover fokus på træning og håndteringen af egne psykiske barrierer har tilbudsviften også fokus på initiativer rettet mod samarbejde med virksomheder om tilrettelæggelse af forløb samt oplysning til virksomhederne i forhold til at arbejde med unge med psykiske barrierer. Tilbudsviften er opdelt i tilbud, der retter sig mod job og dernæst tilbud der retter sig mod uddannelse.

Unge med psykiske barrierer på vej mod beskæftigelse

Indsatser for unge der er på vej til at blive klar	
Typen af indsatser	Unge der er "på vej til at blive klar til job" Ofte brug af kombinationsforløb.
Beskæftigelsesindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Særligt tilrettelagt vejlednings- og afklaringsforløb, hvor der er fokus på beskæftigelsesperspektiv og hjælp af den unges psykiske barrierer. Skal kunne rumme individuelle forskelligheder. • Særligt tilrettelagt indslusnings- og "snusepraktikker" hvor der på kort tid afprøves forskellige jobfunktioner. Vurder behov for mentor, støttekontaktperson ift. at sikre tryghed for unge, der har vanskeligt ved at tackle nye sociale relationer og omgivelser. • "Hyttefade-forløb". Særlige afdelinger på virksomheder eller hos anden aktør/leverandør, hvor den unge får erhvervs erfaring, samtidig med at de kan få mere støtte end i ordinære praktikforløb. F.eks. særlig indretning, særlig tilrettelæggelse af arbejdet, særlig støjreduktion mv. Her kan også ske afklaring af behov for mentorfunktion. • Særligt tilrettelagte praktikforløb, der kan kobles med afklaringsforløb. Der skal afdækkes evt. særlige støttebehov først. Tæt opfølgning mellem praktiksted, evt. anden aktør/leverandør og jobcenter i forhold til evt. behov for justering undervejs i forløbet. • Træningsbaner - træningsforløb med screeningsamtaler og praktik/afklaring på arbejdspladser, der er klædt på til at guide unge med psykiske barrierer og tolke forskellige symptomer og signaler. • Specialiseret virksomhedssamarbejde om unge med psykiske vanskeligheder. Virksomhedscentre som er specialiserede i undergrupper af unge med psykiske barrierer. Rammer, omgangstone og øvrige forhold på virksomhederne er matchet med den unges særlige problemstillinger og derved afstemt hinanden. • Løntilskudsordninger – evt. kombineret med praktik. • Et bredt sammensat forløb med elementer der kombinerer beskæftigelses- og uddannelsesrettede aktiviteter med social træning, motion, kost- og ernæringslære, mestring af psykisk barriere, coaching, vejledning mv. Fleksibel sammensætning, der er afstemt efter den unge – også fra dag til dag. • Coachingforløb hvor den unge med psykiske barrierer lærer om handlemuligheder og evner. • Tværfagligt udredningsteam – screening for psykisk lidelse og videre plan for indsats. Behov for forskellige fagligheder, ex. læger, psykiater, psykolog, jobcentermedarbejdere med særlig viden om psykiske barrierer, socialrådgivere, socialpædagoger. • Arbejdsevnevurdering. Udarbejdelse af ressourceprofil. Der kan være behov for tværfagligt samarbejde i forbindelse med vurdering af arbejdsevne

	<p>og det fremtidige perspektiv. Evt. behov for at det er jobcentermedarbejdere, der er specialiserede i psykiske barrierer.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fast kontaktperson/sagsbehandler i jobcentret, så der sikres stabilitet og tryghed i sagsbehandlingen for den unge.
Indsats rettet mod sociale kompetencer	<ul style="list-style-type: none"> • Hverdagsmestring koblet med social træning og håndtering af psykiske barrierer. • Træning i netværksdannelse. Unge med psykiske barrierer kan have brug for hjælp til netværksopbygning. Kan være et integreret element i en beskæftigelses- eller uddannelsesrettet foranstaltning. • Mentalisering - handler om at tage fat i episoder, hvor de unge er kommet galt af sted og arbejde med ændring af mønstre i adfærd. • Kombinationsforløb mellem terapeutisk samtale, social træning og behandling – der skal gives plads til, at det foregår i et tempo, der er afstemt den enkelte unge med psykiske barrierer. Eksempelvis i form af et "rødt kort", som den unge kan anvende, når den sociale træning ikke længere kan overskues af den unge.
Indsats ift. økonomi, bolig og praktiske gøremål	<ul style="list-style-type: none"> • Personlig hjælper (hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet mv.), Serviceloven • Støtte-/kontaktperson (som kan hjælpe med at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning om problemfyldte situationer, skabe overskuelighed over eget liv og udvikling mv.) • Social mentor målrettet unge med psykiske barrierer. (Kan identificere behov for f.eks. transportgodtgørelse på forskud, håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer ift. lovgivninger, forvaltningsgrænser mv.) • Bostøtte, der kommer i hjemmet eller socialpædagogisk eller socialpsykiatrisk botilbud • Fysisk træning, kost og ernæringslære koblet med en uddannelses- eller beskæftigelsesrettet indsats
Behandlingsindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Psykologisk støtte og behandling • Parallelførelse - misbrugsafvænnelse og en beskæftigelsesrettet indsats • Overgangstilbud mellem behandling og aktiveringstilbud rettet mod job eller uddannelse • Lægelig/psykologisk udredning • Kan kobles til en socialpædagogisk vurdering samt jobcentervurdering. Der skal kunne udfærdiges en fælles handlingsplan for det videre forløb for den unge, der kobler behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt aktiveringsplan rettet mod job eller uddannelse.
Øvrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Helhedsorienteret indsats, der tager hånd om flere barrierer samtidig. Tværfagligt samarbejde omkring udredning og indsats. • Organisering skal understøtte koordineringsbehov mellem forvaltninger. F.eks. nedsætte parallelgruppe med jobcentermedarbejdere fysisk placeret i Socialforvaltningen. Er relevant for indsatsen for unge med psykiske barrierer, som kun kan profitere af en beskæftigelsesrettet indsats, hvis den suppleres med foranstaltninger under Serviceloven • Evt. uddannelse af mentorer, støtte/kontaktpersoner, personlige assistent til borgere med psykiske barrierer • Sikre viden i jobcentrene om psykiske lidelser, symptomer og sygdomsforløb

Unge med psykiske barrierer på vej mod uddannelse

Indsatser for unge der er på vej til at blive klar	
Typer af indsatser	<p>Unge der er "på vej til at blive klar til uddannelse"</p> <p>Ofte brug af kombinationsforløb. Sigtet er, at den unge bliver klar inden for 1-3 år. Evt. ikke-kompetencegivende uddannelse</p>
Uddannelsesindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Opkvalificering og træning af personlige, faglige og sociale kompetencer. Tilrettelægges så der er fokus på såvel beskæftigelses-/uddannelsesperspektiv kombineret med helbred. Fokus på håndtering af psykiske barrierer i et beskæftigelsesperspektiv • Rollemodeller Unge med psykiske barrierer, som kan vise, at det kan lade sig gøre at få uddannelse, selvom man har psykiske barrierer • Virksomhedsnetværk med fokus på uddannelse. Der afholdes kurser og

	<p>temadage for virksomheder, hvor der er fokus på virksomhedernes ansvar ift. opkvalificering, og hvordan virksomheder kan være springbræt for at komme i uddannelse. Virksomhederne skal støtte de unge i at finde en uddannelsesmotivation.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Særlige motivationsforløb for unge med psykiske barrierer. Tværfagligt sammensat personale der skal have særlig viden om unge med psykiske barrierer og kan tage hensyn til de unges særlige behov. Herunder arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer • STU/EGU • Produktionsskole • Højskole med men afklaring eller/og beskæftigelsesrettet mål • Voksenlærlingeordning for unge, der er fyldt 25 år
Indsats rettet mod sociale kompetencer	<ul style="list-style-type: none"> • Hverdagsmestring koblet med social træning og håndtering af psykiske barrierer • Træning i netværksdannelse. Unge med psykiske barrierer kan være socialt isolerede og kan have brug for hjælp til netværksopbygning. Kan være et integreret element i en beskæftigelses- eller uddannelsesrettet foranstaltning • Mentalisering: handler om at tage fat i episoder, hvor de unge er kommet galt af sted og arbejde med ændring af mønstre i adfærd. • Kombinationsforløb mellem terapeutisk samtale, social træning og behandling – der skal gives plads til, at det foregår i et tempo, der er afstemt den enkelte unge med psykiske barrierer. F.eks. i form af et "rødt kort", som den unge kan anvende, når vedkommende trænger til en pause.
Indsats ift. økonomi, bolig og praktiske gøremål	<ul style="list-style-type: none"> • Personlig hjælper Hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet mv. under Serviceloven • Støtte-/kontaktperson som kan hjælpe med at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning, bidrage til at skabe overskuelighed over den unges liv og udvikling mv. • Social mentor målrettet unge med psykosociale barrierer. (Kan identificere behov for f.eks. transportgodtgørelse, håndtere praktiske og sociale problemstillinger, håndtere kommunale systembarrierer forbundet med lovgivninger, forvaltningsgrænser mv.) • Bostøtte, der kommer i hjemmet eller socialpædagogisk eller socialpsykiatrisk botilbud • Fysisk træning, kost og ernæringslære koblet med en uddannelses- eller beskæftigelsesrettet indsats
Behandlingsindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Psykologisk støtte og behandling • Parallelføreløb med misbrugsafvænnings og en beskæftigelsesrettet indsats • Overgangstilbud mellem behandling og aktiveringstilbud rettet mod job eller uddannelse • Lægelig/psykologisk udredning. • Kan kobles til en socialpædagogisk vurdering samt jobcentervurdering. Der skal kunne udfærdiges en fælles handlingsplan for det videre forløb for den unge, der kobler behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt aktiveringsplan rettet mod job eller uddannelse.
Øvrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Helhedsorienteret indsats, der tager hånd om flere barrierer samtidig. Tværfagligt samarbejde omkring udredning og indsats. • Organisering i kommunalt regi skal understøtte koordineringsbehov mellem forvaltninger. F.eks. nedsætte "Parallelgruppe", som kan bestå af jobcentermedarbejdere, der er fysisk placeret i Socialforvaltningen. Er relevant for unge med psykiske barrierer, som kun kan profitere af en beskæftigelsesrettet indsats, hvis den suppleres med Servicelov-foranstaltning. • Evt. uddannelse af mentorer, støtte/kontaktpersoner, personlige assistenter mv. til borgere med psykosociale barrierer • Sikre viden i jobcentre om psykiske barrierer, lidelser, symptomer og sygdomsforløb

4.7 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job

I det følgende præsenteres tre cases. En case beskriver en ung i målgruppen og de problemstillinger, som den unge har. Derudover omfatter casen beskrivelse af en god indsats for den pågældende unge.

Casene er konstrueret ud fra dels desk research dels konkrete historier, som er blevet præsenteret på workshops eller i interview. Beskrivelserne af de unge er blevet verificeret via workshops for at sikre, at de beskrevne profiler er genkendelige. Derudover har deltagerne arbejdet med indsatser i de afholdte workshops. Den endelige beskrivelse er et resultat af de afholdte workshops, desk research og en efterfølgende bearbejdning af New Insight.

Tabel 4.4: 21-årig mand med mistanke om ADHD og OCD					
Profil	3 mdr. modul	3 mdr. modul	1 års modul	Start på uddannelse	Det videre forløb
<p>Arbejdserfaring - kortvarige ansættelser inden for servicebranchen</p> <p>Uddannelseserfaring - afsluttet folkeskole - hans drøm er at blive uddannet kok men han ved ikke helt, hvordan uddannelse og arbejdsindhold er.</p> <p>Helbred - jobcenter har mistanke om OCD og ADHD - lider af tvangstanker og tvangshandlinger - har haft flere panikangstanfald. Panisk bange for bakterier - har begrænset viden og erkendelse af, hvad hans tvangstanker og -handlinger betyder for ham - ingen medicinering da han ikke har kontakt til læge</p> <p>Personlige og sociale barrierer - svært ved at være sammen med andre mennesker, - magter ikke at handle ind mv. da der er mange mennesker i et supermarked, hvilket gør ham angst for mange bakterier</p> <p>Forudgående ledighed 2 år</p>	<p>Relationsopbygning - individuelt samtaleforløb, hvor der opbygges kontakt og tillid</p>	<p>Tværfagligt udredningsteam bestående af læge, psykiater, psykolog, jobcentermedarbejder og socialpædagog</p>	<p>Kompetenceafklaring og opbygning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Snusepraktik i en kantine - Træningsbane. Træningsforløb med screeningsamtaler og afklaringspraktik på virksomhed, der er klædt på til at guide unge med psykiske problemer. Afprøve andre områder end køkken og kantine - Afklaringspraktik på virksomhed, hvor fokus er på at støtte motivation for uddannelse - Korte opkvalificerende kurser 	<p>Start på erhvervsuddannelse med mentorstøtte</p>	<p>- har gennemført uddannelse og søger job</p> <p>- anfald med panikangst er ophørt, men er stadig i behandling for tvangstanker og -handlinger</p> <p>- kommer jævnligt på værested for unge med psykiske barrierer. Giver selvindsigt og hjælp til at anerkende sig selv</p>
	<p>Hverdagsmestring og social træning</p> <ul style="list-style-type: none"> - hjælp til praktiske forhold såsom indkøb, organisering af hjemmet - træning i relationsdannelse, arbejde med selvindsigt og selvværd 				
	<p>Fast støttekontaktperson eller social mentor</p> <ul style="list-style-type: none"> - fast tilknyttet person der følger ham gennem forløbet og fungerer som sparringspartner 				
	<p>Fast tilknyttet sagsbehandler i jobcentret</p> <ul style="list-style-type: none"> - følger ham fra start til slut - fungerer som tovholder i forhold til koordinering af indsatsen - følger hans udvikling og fremhæver konstant de positive fremskridt, der langsomt opbygges gennem forløbet 				
	<p>Behandling terapi for tvangshandlinger og angst hos psykolog, behandling hos psykiater med evt. medicinering og stabilisering heraf</p>				
<p>Kilde: New Insight. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>					

Tabel 4.5: 25-årig mand med mistanke om Autisme spektrum forstyrrelse				
Profil	7 måneders modul	1 måneds modul	5 måneders modul	Ansættelsesforløb og fremtid
<p>Arbejdserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - 7 ufaglærte jobs bag sig - dårlig erfaring med rutinearbejde <p>Uddannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gennemført 1-årig HG-uddannelse - fem afbrudte uddannelsesforløb (både ungdoms- og erhvervsuddannelser) <p>Helbredsproblemer</p> <ul style="list-style-type: none"> - mistanke om Autisme Spektrum Forstyrrelse - ofte sygefravær grundet stresspåvirkning - lyde irriterer og distraherer <p>Personlige og sociale problemer</p> <ul style="list-style-type: none"> - behov for at sidde med front mod døren i rum - perfektionist, bliver ofte stresset af egne høje krav - mister koncentration ved ydre påvirkninger - svært ved at lære andre at kende og føler sig ikke som del af et fællesskab - føler sjældent sympati - virker irriteret - svært ved praktiske opgaver i hjemmet - bor rundt omkring hos familie eller på gaden 	<p>Hjælp til bolig-situation</p> <ul style="list-style-type: none"> - Finde passende bolig - Bostøtte i hjemmet <p>Hverdagsmestring</p> <ul style="list-style-type: none"> - hjælp til dagligdags gøremål: indkøb, bank, madlavning, tøjvask, rengøring, transport - afdække behov for personlig hjælper eller støtte-/kontaktperson efter Serviceloven 	<p>Forberedelse til arbejdsevneafklaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - formøde, hvor det afklares om arbejdsevneafklaringssted er det rigtige valg - deltagelse af jobcenter, familiemedlemmer og arbejdsevneafklaringssted 	<p>Arbejdsevneafklaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - alle arbejdsopgaver i virksomheden afprøves - arbejdspladsen er indrettet med hensyntagen til den enkeltes behov for struktur, forudsigelighed og arbejdsrytme - afdækning af styrker og svagheder indenfor tre opgaveområder - træning af mødestabilitet - afklaring af sociale kompetencer - samtaler, undervisning og vejledning om handicappets betydning, sympatimønster mv., så den enkelte opnår egen indsigt i dette - læring om strategier i hverdagen med henblik på "hjælp-til-selv-hjælp" - ekstern virksomhedspraktik, hvor der vurderes på evnen til at begå sig under nye rammer og blandt ukendte medarbejdere - udarbejdelse af ressourceprofil 	<p>Fleksjob på 24 timer ugentligt hvor hans særlige faglige evner udnyttes (evnen til at skabe struktur og overblik i indviklede systemer, god til at organisere, planlægge og strukturere arbejdsopgaver.)</p> <p>I beskæftigelse på 2. år</p> <p>Pædagogisk konsulent</p> <ul style="list-style-type: none"> - i starten af ansættelsesforholdet holdes møder hver 14. dag. Her tales om håndtering af overgang til arbejdet. Behov for hjælp til at få arbejde og fritid til at hænge bedre sammen, behov for hjælp til konkrete problemer, f.eks. møder med kommunen el. lign. - denne hjælp fortsætter i månedlige samtaler - pædagogisk konsulent er ansat på virksomheden, og det er virksomheden selv, der afholder udgifterne. <p>Sociale relationer</p> <p>Har til tider behov for pauser alene. Har stabilt forhold til forældre</p>
	<p>Behov for permanent hjælp til at strukturere fritid, varetage praktiske gøremål, overkomme offentlig transport mv. Tilknytning af støtte-/kontaktperson og personlig hjælper efter Serviceloven</p>			
	<p>Afklaring af uddannelses- og beskæftigelsesmål</p> <ul style="list-style-type: none"> - afklaring af mulighed uddannelse - afklaring af jobområder der sigtes efter 			
<p>Kilde: Casen er inspireret af Specialisterne samt desk research. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>				

Tabel 4.6: Kvinde på 20 år med angst og depression			
Profil	1 års modul	1 års modul	Genopstart på uddannelse og fremtiden
<p>Arbejdserfaring - ingen</p> <p>Uddannelseserfaring - matematisk studentereksamen - påbegyndt universitetsstudium, været i gang i 2 år, dumpet flere kurser</p> <p>Helbred - depression og panikangst - føler sig forfulgt - dagligt alkoholmisbrug (brugt som virkelighedsfortrængning)</p> <p>Personlige og sociale barrierer - meget lavt selvværd - mobbet systematisk gennem folkeskolen - isoleret tilværelse - trives ikke i gruppearbejde</p> <p>Forudgående ledighed - ingen, men ½ års sygdomsperiode</p>	<p>Forløb med fokus på personlig udvikling kombineret med støttebolig - opbygning af selvtillid og selvværd - motivationsarbejde, opbygge positive forventninger - arbejde med selvindsigt - fast kontaktperson gennem hele forløbet - netværksskabelse - deltage i praktiske forløb på værksteder, musikrum, - motion</p> <p>Behandling for depression - praktiserende læge - medicinsk behandling</p> <p>Alkoholafvænning - udelukkende med støtte fra venner kombineret med viljestyrke</p>	<p>Dag- og aftenhøjskole - stabilisering af personlig udvikling</p> <p>- 1 års frirum, hvor interesse for musik dyrkes</p>	<p>Genoptog studier på universitet - gennemførte bachelor samt kandidatgrad - i gang med 3-årigt forskerforløb</p> <p>Ude af misbrug - har ingen problemer med alkohol</p> <p>Sociale relationer Har kæreste og har opbygget tætte venskaber med veninder. Har sociale relationer med kolleger.</p>
<p>Kilde: Casen er inspireret fra Træningshøjskolen i Aalborg, workshops og desk research. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>			

4.8 Unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job

Den tredje målgruppe er unge med psykiske barrierer, som er længst væk fra job og uddannelse. Målgruppen er kendetegnet ved, at de har markante barrierer, der nu og måske også på længere sigt hindrer dem i at komme i uddannelse eller job. Beskæftigelses- eller uddannelsesperspektivet vil typisk have et flerårigt sigte, og for nogle af de unge i denne gruppe kan førtidspensionering være en løsning. Beskæftigelse på særlige vilkår kan også være et muligt udfald for dem.

De unge er kendetegnet ved at have flere af følgende barrierer:

- Markante psykiske barrierer (diagnosticerede som ikke-diagnosticerede)
- Behov for længerevarende behandlingsforløb eller behandling med jævne mellemrum. Kan omfatte indlæggelser.
- Indsatsen kan typisk ikke målrettes beskæftigelse eller uddannelse i første omgang
- Behov for behandlingsmæssig og social stabilisering
- Forskellige helbredsmæssige problemer
- Markante sociale og personlige barrierer
- Faglige barrierer
- Økonomiske og bolig-mæssige problemer
- Misbrug og kriminalitet

4.8.1 Afklaring af job- og uddannelsesperspektivet for den unge

Indsatsen for denne målgruppe vil typisk omfatte en afklaring af, om der er et arbejdsmarkedsperspektiv, et uddannelsesperspektiv, eller om der skal sigtes mod en førtidspension. I den forbindelse vil afklaring af den unges helbred være væsentlig, og det skal også vurderes, om helbredsproblemerne er varige eller af midlertidig karakter.

Det er værd at gøre opmærksom på, at jobcentrene i forbindelse med tilkendelse af førtidspension har mulighed for at beslutte, at sagen skal genoptages på et senere tidspunkt. Denne mulighed eksisterer i LAB-lovens kapitel 12, § 20 stk. 1 og 2. Muligheden kan anvendes, hvis der er tvivl om den unges arbejdsevne på længere sigt. Det kan være relevant i forhold til unge med psykiske barrierer, idet der vil være tilfælde, hvor det ikke kan afgøres med sikkerhed, om de unges barrierer er af permanent karakter.

4.8.2 En opsøgende indsats er første skridt

En udfordring i forhold til denne målgruppe er, at det kan tage tid at få etableret en stabil kontakt til dem. Det er en forudsætning for, at et helbreds- og arbejdsevneafklarende forløb kan iværksættes. Derfor vil en vellykket indsats ofte også omfatte opsøgende arbejde.

Det er en udfordring, da det kan være ressourcekrævende for jobcentret – i forhold til både økonomi og mandskab. Derudover er det ikke alle jobcentre, der opfatter det som deres opgave. Det betyder, at der ledelsesmæssigt skal træffes beslutning om at prioritere og tildele ressourcer til denne opgave, hvis den skal foregå i jobcenterregi. Sådanne opgaver kan eventuelt afprøves i udviklings- og forsøgsprojekter.

Der er forskellige erfaringer med at få unge til at møde op til indsatser. Nogle jobcentre støtter sig op ad økonomiske incitamentter ved at fratage unge kontanthjælp i en given periode, hvis de ikke møder op, hvilket jobcentrene har lovhjemmel til. Andre jobcentre anlægger en mere omsorgspræget tilgang, hvor fokus er på at etablere relationer baseret på tillid, som kan være afgørende for, om den unge møder op eller ej.

I de afholdte workshops blev der nævnt eksempler på anvendelse af begge tilgange, men at konsekvenserne ved at fratage kontanthjælpen i en periode – særligt i forhold til unge med psykiske barrierer – skal gennemtænkes grundigt. De unges ustabile fremmøde eller fravær skyldes ofte, at de ikke magter at holde en stabil kontakt til jobcentret og øvrige myndigheder, selvom de ønsker at ændre på deres situation.

En opsøgende indsats kan tilrettelægges på forskellig vis. Det kan omhandle:

- Opsøgning på den unges bopæl
- Sms-kontakt eller opringninger til den unge
- Opsøgning på forskellige væresteder
- Kontakt til psykiatriske hospitaler
- Opsøgende gadearbejde i socialt belastede boligområder

Tanken bag det opsøgende arbejde er, at den unge skal opleve, at der er nogle, der bekymrer sig om, hvorvidt vedkommende møder op – og at der er nogle, der gerne vil hjælpe til med at få ændret den situation, som de unge befinder sig i. Det er en opgave, som jobcentret selv kan stå for, eller den kan inkluderes i forløb, som jobcentret køber hos anden aktør eller leverandør. Den kan derudover også forstås af socialforvaltningen.

Eksempler på opsøgende arbejde

I Odense Kommune afprøves en fremskudt ambulans sagsbehandlarenhed, hvor en psykolog opsøger varimestuer og væresteder. Projektet er støttet af Servicestyrelsen, se Fælles Ansvar 2, www.faii.dk

Haderslev Kommune har erfaring med udstationering af beskæftigelses-sagsbehandler og jobkonsulent fra jobcentret på det psykiatriske hospital. Det er med til at sikre en beskæftigelsesrettet opfølgning under indlæggelsen og sikre, at den pågældende kontanthjælps- eller sygedagpengemodtager forberedes til en evt. indsats, der forventes iværksat efter udskrivning.

For uddybning af dette se Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap".

4.8.3 Relationsdannelse og stabilisering af situationen

Når kontakten er opnået, er det næste skridt at få opbygget tillid mellem den unge og den medarbejder, der varetager indsatsen. Det kan tage tid, da tillid ikke altid blot opnås via få samtaler, men også kan bero på, at den unge skal opleve at blive vist tillid – f.eks. ved at medarbejderen fastholder kontakten til den unge, selv hvis den unge udebliver.

Unge i målgruppen kan have oplevet en række svigt gennem livet – fra familie, venner, skole og sociale institutioner. Det kan betyde, at det kan tage tid at komme tæt på den unge og få skabt grundlag for at igangsætte et forløb, der kræver dagligt fremmøde.

Et vigtigt element er at få stabiliseret den unge – ofte på flere fronter, dvs. i forhold til behandling, socialt, boligmæssigt og økonomisk. Disse indsatser kan være en kombination af en socialpædagogisk indsats, behandlingsindsats og en beskæftigelsespædagogisk indsats afhængigt af den unges situation.

I de afholdte workshops blev det beskrevet, at den første del af samarbejdet med de unge i høj grad handler om at få skabt ro og stabilitet, så de unge kan komme af med stresssymptomer forårsaget af de mange problemer, som de typisk har. Indsatser i form af hverdagsmestring er særlig relevante, idet disse indsatser hjælper med at rydde barrierer knyttet til økonomi, bolig og praktiske forhold af vejen, så den unge kan få ro til at fokusere på en fremadrettet beskæftigelses- eller uddannelsesafklarende indsats samt fokusere på at få stabiliseret helbredet.

Deltagerne på de afholdte workshops vurderede det som betydningsfuldt, at de unge tilknyttede en fast sagsbehandler i jobcentret, som står for samarbejdet med andre instanser og ordninger som psykiatrisk rådgivning, supplerende hjælpeforanstaltninger, kontakt til socialforvaltning mv. Alternativt kan de unge have en fast tilknyttet medarbejder fra et eventuelt aktiveringstilbud, hvis den unge er tilknyttet det. Det afgørende er, at den unge kun skal forholde sig til én person, som så bliver det koordinerende led i forhold til andre indsatser.

Eksempler på fast kontaktperson

- **Hånd i hånd – medarbejder.** Haderslev Kommune har etableret en ordning med en hånd i hånd medarbejder, der hjælper borgeren med at få afleveret vigtig dokumentation, rettidigt fremmøde mv., så borger f.eks. ikke mister sin ydelse.
- **Fast tilknyttet sagsbehandler.** Jobcenter Randers har etableret en ordning, hvor borgere i matchgruppe 4 og 5, der ikke umiddelbart kan aktiveres, får tilknyttet en fast kontaktperson i sagsbehandlingen. Denne person visiterer i samarbejde med Psykiatrirådgivningen borgeren til supplerende hjælpeforanstaltninger og vurderer, hvilke aktiveringstilbud der evt. kan komme på tale

(Se Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap").

Udover en fast kontaktperson kan ordninger med en personlig hjælper eller en støtte-/kontaktperson (begge Serviceloven) også være en mulighed for at sikre en stabil voksenkontakt til den unge. Når den unge er stabiliseret på forskellige områder, kan der igangsættes beskæftigelsesorienterede afklaringsindsatser.

4.8.4 Helbreds- og arbejdsevneafklaring er nødvendig

For at kunne afklare den unges fremtidige forsørgelsesgrundlag er det ofte nødvendigt, at der sker en helbreds- og arbejdsevneafklaring. Her kan der være behov for en decideret lægelig udredning af den unge, men også en konkret arbejdsevnevurdering med arbejdsprøvning.

I de afholdte workshops blev der peget på, at et første skridt i afklaringsarbejdet kan være en tværfaglig udredning for at etablere en handleplan for den unge. Planen skal afdække den unges behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt indeholde en aktiveringsplan i forhold til job eller uddannelse, hvis dette perspektiv er inden for rækkevidde for den unge eller alternativt arbejdsevnevurdering og arbejdsprøvning, hvis det vurderes at kunne gennemføres. Relevante fagpersoner i en tværfaglig udredning kan være læger, socialpædagoger, psykolo-

ger eller psykiatere samt jobcentermedarbejdere med særlig viden om målgruppen.

De unge kan også arbejdsevneafklares uden forudgående tværfaglig udredning. En arbejdsevnevurdering skal foretages, hvis der er tvivl om arbejdsevnen, og en vurdering er påkrævet i lovgivningen, hvis den unge skal indstilles til fleksjob, revalidering eller førtidspension. I en arbejdsevneafklaring vil der ofte være mulighed for at benytte tilbud som personlig coaching, træning, stress- og smertehåndtering, jobvejledning, psykologiske samtaler, fysioterapeutiske undersøgelser mv.

4.8.5 Progression med længerevarende og helhedsorienterede forløb

I definitionen af målgruppen er det angivet, at vejen til job eller uddannelse vil være lang. Der er derfor behov for at tænke i indsatser, der kan skabe progression for den unge over tid. Tid er i sig selv ikke tilstrækkeligt for, at den unge kommer tættere på job eller uddannelse.

Det er afgørende, at der i indsatsen arbejdes med en kombination af et beskæftigelsespædagogisk, socialpædagogisk samt behandlingsmæssigt sigte. Og at der i indsatsen er klarhed over, hvad en given indsats skal føre til, hvor lang tid det påregnes at gennemføre indsatsen – og derudover at stille klare mål og delmål op for forløbet. De afholdte workshops viste, at det er vigtigt ikke kun af hensyn til jobcentret, men også for den unge – så det står klart, hvad der arbejdes i retning af.

En anden konklusion fra de afholdte workshops relateret til denne målgruppe er tilbud, der rummer en række forskellige elementer – som kan sammensættes fleksibelt og er individuelt afstemt efter den enkelte unge. Til en workshop blev der talt om behovet for ”et stort hus” med indsatser i form af motivationsfremme, afklaring af egne evner og kompetencer, hverdagsmestring og ”mine-rydning”, psykologisk rådgivning, håndtering og accept af psykisk barriere, kost, motion og ernæringslære samt træning af såvel personlige, faglige og sociale kompetencer. Tanken er, at den unge kan have behov for forskellige indsatser med varierende styrke alt efter, hvilken tilstand den unge er i – og at dette kan ændre sig inden for en kort tidshorisont for nogle.

Jobcentrenes peger på disse effektfulde elementer

- Individuelle tilbud tilpasset den enkelte
- Institutioner og aktører med viden om målgruppen (f.eks. specialskoler for borgere med psykiske sårbarheder eller sindslidelser)
- Anvendelse af bostøtte
- Afklaring helbredsmæssigt og arbejdsmæssigt
- Brug af social mentor (fast mødetid og hotline)
- Projekt med fokus på at få klarlagt de psykiske barrierer
- Tager hensyn til den unges særlige behov

Survey blandt jobcentre i de to beskæftigelsesregioner

4.8.6 Øvrige barrierer kan fjerne fokus fra job og uddannelse

Blandt unge, som ikke er klar til job eller uddannelse, kan der også eksistere øvrige væsentlige barrierer, som er nødvendige at håndtere i eller parallelt med beskæftigelsesindsatsen, hvis denne skal lykkes.

Eksempel på samarbejde om udslusning fra kriminalforsorgen

Statsfængslet Østjylland har etableret et tværfagligt samarbejde mellem sygeplejersker, fængselslægen, psykolog og misbrugsbehandlere i forsøg på at identificere og diagnosticere indsatte med ADHD. Erfaringen fra Statsfængslet er, at de indsatte med ADHD, som kommer i behandling, får en ro og et overblik, der gør, at de kan starte på uddannelse eller job. Et samarbejde der sikrer forberedelse til udslusning fra kriminalforsorgen.

Se www.ostjylland.info

Barriererne kan bl.a. være knyttet til misbrug og kriminalitet. Erfaringerne viser, at nogle af de unge har misbrug – i nogle tilfælde som en del af selvmedicinering. I andre tilfælde er det misbruget, der har været katalysator for de psykiske og sociale barrierer.

I forhold til kriminalitet kan der være behov for at etablere samarbejde med kriminalforsorgen om eksempelvis udslusning fra fængsler.

Barriererne kan også omfatte en plettet straffeattest, som kan gøre det vanskeligt at finde arbejde eller få en

praktikplads, hvilket kan medføre, at de unge ekskluderes fra arbejdsmarkedet. I sådanne tilfælde vil de unge med fordel kunne tilknyttes en støtte-kontaktperson, social mentor eller medarbejder fra jobcentret, som kan hjælpe med at ”åbne dørene” i virksomhederne.

4.9 Tilbudsvifte til unge med psykiske barrierer der ikke er klar til uddannelse eller job

Her præsenteres den udviklede tilbudsvifte til unge, der er klar til uddannelse eller job. Den bygger på de anbefalinger og gode eksempler, der er fremkommet via workshops, desk research samt lovgivningen. Tilbudsviften rummer elementer i relation til beskæftigelse, uddannelse, opkvalificering og erhvervelse af sociale, faglige og personlige kompetencer, hverdagsmestring, behandlingsindsatser. Desuden omfatter tilbudsviften også udfordringer knyttet til koordinering af indsatser målrettet denne målgruppe.

Denne tilbudsvifte har særlig fokus på initiativer rettet mod relationsdannelse, stabiliserende indsatser, opsøgende arbejde og arbejdsevneafklaring.

Unge med psykiske barrierer der ikke er klar til job eller uddannelse

Indsatser for unge der ikke er klar	
Typen af indsatser	Unge der ikke er klar Enten yderligere indsatser og arbejde ellers typisk arbejdsprøvning og indstilling til førtidspension, typisk ingen tidsramme
Opsøgende arbejde	<ul style="list-style-type: none">• Opsøgning på den unges bopæl• Sms-kontakt eller opringninger til den unge• Opsøgning på forskellige væresteder• Kontakt til psykiatriske hospitaler• Tværfagligt samarbejde med kriminalforsorgen i forhold til at opspore og sikre overgang fra livet som indsat til livet uden for fængslet• Opsøgende gadearbejde i socialt belastede boligområder
Indsats rettet mod sociale kompetencer	<ul style="list-style-type: none">• Personlig hjælper: Hjælp til hverdagsmestring: personlig hjælp og pleje, støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet mv. under Serviceloven• Støtte-/kontaktperson som kan hjælpe med at skabe sociale kontakter, give råd og vejledning, bidrage med at skabe overskuelighed over den unges liv og udvikling mv.
Indsats rettet mod økonomi,	<ul style="list-style-type: none">• ”Hånd i hånd – medarbejder”. En der hjælper den unge med relevant

bolig og praktiske gøremål	<p>skriftlig dokumentation, rettidigt fremmøde mv. i forhold til f.eks. økonomisk hjælp og fremmøde til forskellige offentlige myndigheder.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lære at tage ansvar for egen økonomi. Hvis økonomihåndtering har været varetaget af kommunen gennem længere tid, eller den unge ikke selv kan håndtere den, kan det være relevant at iværksætte initiativer, der skal lære borger at håndtere egen økonomi. Kan evt. være en del af et mere beskæftigelsesrettet tilbud
Behandlingsindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Behandling – evt. indlæggelse. Også i forhold til eventuelt misbrug • Lægelig/psykologisk udredning • Kan kobles til en socialpædagogisk vurdering samt jobcentervurdering. Der skal kunne udfærdiges en fælles handlingsplan for det videre forløb for den unge, der kobler behandlingsbehov, behov for socialpædagogisk støtte samt aktiveringsplan rettet mod job eller uddannelse.
Øvrigt	<ul style="list-style-type: none"> • Helhedsorienteret indsats, der tager hånd om flere barrierer samtidig. Tværfagligt samarbejde omkring udredning og indsats. • Fast kontaktperson for den unge • Sikre viden i jobcentrene om psykiske barrierer, lidelser, symptomer og sygdomsforløb • Specialafdeling for unge
Beskæftigelsesindsats	<ul style="list-style-type: none"> • Arbejdsevneafklaring eller arbejdsprøvning. Udarbejdelse af ressourceprofil. Der kan være behov for tværfagligt samarbejde om vurdering af arbejdsevne og det fremtidige perspektiv. • Afklaring og evt. indstilling til førtidspension – evt. med beslutning om senere genoptag af sagen • Udstationering af jobcentermedarbejder og jobkonsulent på psykiatrisk hospital, der kan sikre en beskæftigelsesrettet opfølgning under indlæggelse. Forbereder den unge til den rette indsats i forbindelse med og efter udskrivning • Fast tilknyttet sagsbehandler i jobcentret, som samarbejder med f.eks. psykiatrisk rådgivning om supplerende hjælpeforanstaltninger og vurderer om borger kan profitere af et beskæftigelsesrettet tilbud • Brede helhedsorienterede forløb for borgere, hvor jobperspektivet skal afklares. Forløb som kobler motivation, afklaring af egne evner og kompetencer, hverdagsmestring, minerydning, psykologisk rådgivning, og evt. andre barrierer som f.eks. motion, kost og ernæring. Fleksibel sammen-sætning afstemt efter den unge – også fra dag til dag.
Uddannelsesindsats	Samme som beskæftigelsesindsats – suppleret med f.eks. STU

4.10 Tre cases med indsatser for unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse eller job

I det følgende præsenteres tre cases. En case beskriver en ung i målgruppen og de problemstillinger, som den unge har. Derudover omfatter casen beskrivelse af en god indsats for den pågældende unge.

Casene er konstrueret ud fra dels desk research dels konkrete historier, som er blevet præsenteret på workshops eller i interview. Beskrivelserne af de unge er blevet verificeret via workshops for at sikre, at de beskrevne profiler er genkendelige. Derudover har deltagerne arbejdet med indsatser i de afholdte workshops. Den endelige beskrivelse er et resultat af de afholdte workshops, desk research og en efterfølgende bearbejdning af New Insight.

Tabel 4.7: Mand midt i 20'erne med diagnosen paranoid skizofreni				
Profil	6 måneders modul	6 måneders modul	1 års forløb	Det videre forløb
<p>Arbejdserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ingen erhvervs erfaring - Er udeblevet fra samtaler i jobcentret og senest fra en arbejdsprøvning. <p>Uddannelses erfaring</p> <p>Droppede gymnasiet i 2.g</p> <p>Helbred</p> <ul style="list-style-type: none"> - Har været indlagt i længere perioder med skizofrene symptomer og har fortsat behov for behandling. Følger ikke behandlingsplanen - Har et markant hashmisbrug, der har varet i flere år. <p>Personlige og sociale barrierer</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lever en isoleret tilværelse og har intet netværk. - Er i sporadisk konflikt med sin familie. - Ustabil økonomisk situation - er blevet trukket i kontanthjælp uden effekt på fremmøde i jobcenter - har egen bolig <p>Forudgående ledighed</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flere år på kontanthjælp. - Visiteret til leverandør med speciale i unge med psykiske barrierer 	<p>Behandling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - psykologsamtaler og medicinering - misbrugsafvænnning 			
	<p>Opsøgende indsats og relationsdannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - opsøgning på forskellige væresteder samt bopæl - kontakt til behandlingssted - der etableres stabil kontakt og tillid i relationen 	<p>Social færdighedstræning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Psykoedukation - Håndtering af symptomer - Opdage tidlige tegn på psykose - Tage ansvar for egen situation, herunder behandlingsbehov - Konfliktløsningsredskaber - Start på netværksarbejde - hverdagsmestring med særligt fokus på stabilisering af økonomi - motion og gåture <p>Arbejder i café efter evner og muligheder</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forløbet er tilrettelagt med individuel vejledning og rådgivning suppleret med samtaler i mindre grupper, hvor unge i samme situation deler oplevelser og erfaringer. 	<p>Afklaring af uddannelses- og beskæftigelsesmuligheder</p> <ul style="list-style-type: none"> - støtte til afklaring af uddannelses- eller jobsituation. - støtte til udarbejdelse af uddannelses- eller jobplan - arbejdspladsbesøg sammen med medarbejdere fra den eksterne leverandør <p>Motivation og stabilitet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bl.a. med inddragelse af støtte-kontaktperson <p>Udredning af arbejdsevne med henblik på indstilling til førtidspension</p>	<p>Er på førtidspension med mulighed for genoptagelse af sagen</p> <p>Varetager et skånejob på en cafe for unge med psykiske lidelser fem timer ugentligt</p> <p>Er inde i stabilt behandlingsforløb</p> <p>Har et netværk blandt andre unge i samme situation</p>
	<p>Kilde: New Insight baseret på eksempel fra Opus og workshops. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>			

Tabel 4.8: Forhutlet, sent udviklet, 24-årig mand				
Profil	2 måneders modul	8 måneders modul	4 års modul	Det videre forløb
<p>Arbejdserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingen <p>Uddannelseserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - gennemførte specialfolkeskole for udviklingshæmmede <p>Helbred</p> <ul style="list-style-type: none"> - forhutlet, udmagret, skrutrygget - har det dårligt - sent udviklet <p>Personlige og sociale barrierer</p> <ul style="list-style-type: none"> - ikke styr på økonomi, småkriminelt - har meget få ejendele som kan være i to sorte sække - laset tøj, kronraget og har en hård attitude - har kun social omgang i kriminelt miljø - ingen kontakt til familie - indstillet på at få hjælp <p>Forudgående ledighed</p> <ul style="list-style-type: none"> - 7 år - prøvet adskillige kommunale beskæftigelsesprojekter, trukket i kontanthjælp flere gange 	<p>Afklaring af rette tilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - blev via kommune sendt til et job- og botræningsforløb - afprøvede forskellige institutioner målrettet forskellige målgrupper og forskellige geografiske beliggenheder 	<p>Indskrevet på job- og botræningstilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - nærende kost - hånd om økonomi - indkøb af nyt tøj - håndtering af personlig hygiejne - hverdag med fast rytme og struktur i et fællesskab med ligestillede unge 	<p>Fortsættelse af botilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - arbejde med netværksrelationer; herunder deltagelse i ferie og fritidsaktiviteter med andre unge i botilbudet - stabile sociale relationer - sund og nærende kost, fysisk aktivitet - fortsættelse af arbejdet med personlig hygiejne mv. 	<p>Udslusningsforløb fra botilbud</p> <ul style="list-style-type: none"> - flytter i egen lejlighed, men er indskrevet på botilbud, som betyder, at al hjælp i forhold til hverdagsmestring mv. fastholdes - tilbydes stadig deltagelse i alle sociale arrangementer - deltager i fritidsaktiviteter, fodbold og bowling med venner fra botilbud. Skaber livsglæde og samhørighedsfølelse. - forløb varer to år, hvorefter der tages stilling til, hvorvidt der skal ændres på forholdene
			<p>Praktik</p> <ul style="list-style-type: none"> - hos lokalt, større tømrerfirma - gå til hånd med forefaldende arbejde - træne mødestabilitet - træning af arbejdsfunktioner - træning af sociale relationer 	<p>Fleksjob</p> <ul style="list-style-type: none"> - fik fleksjob under forudsætning af erhvervelse af kørekort, hvilket lykkedes. - kører byggemateriale ud på forskellige byggepladser, rydder op og kører væk med affald - har fået flere opgaver og arbejdsfunktioner over tid - arbejdsgiver og arbejdskolleger viser tillid og rummelighed i forhold til, at ressourcer og kompetencer skal opbygges over tid - erhverver truckførerbevis, som udvider arbejdsfunktioner - gennemfører stilladskursus, som udvider arbejdsfunktioner
<p>Kilde: Casen bygger på inspiration fra Elmønd i Thisted, et job- og boprojekt for unge udviklingshæmmede. Herudover inspireret af workshops. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver.</p>				

Tabel 4.9: Yngre mand med misbrugsproblemer, sociale og økonomiske problemer						
Profil	½ års modul	½ - 1 års modul		Ca. 1½ års modul	Det videre forløb	
<p>Arbejdserfaring</p> <ul style="list-style-type: none"> - ufaglærte jobs i korte perioder - i konflikt med alle arbejdsgivere, føler sig forfulgt og uretfærdigt behandlet <p>Uddannelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - begrænset intellektuel formåen - gået ud af folkeskole uden afsluttende eksamen <p>Helbred</p> <ul style="list-style-type: none"> - alkoholmisbrug - paranoide tendenser <p>Personlige og sociale problemer</p> <ul style="list-style-type: none"> - kommer fra opløst familie, hvor konfliktniveau var højt - boede med far efter forældres skilsmisse - Far var misbruger, den yngre mand har ageret som den voksne i hjemmet og taget sig af alle praktiske opgaver - intet netværk ud over småkriminelt miljø, <p>Bolig og økonomi</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingen bolig, store økonomiske problemer <p>Forudgående ledighed</p> <p>Ca. 7 år</p>	<p>Opsøgende beskæftigelsesarbejde og relationsopbygning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - der indledes kontakt ved opsøgning på væresteder samt områder, hvor han holder til - individuelle samtaleforløb - opbygges kontakt og tillid og introduceres til hjælpeforanstaltninger ift. økonomi, sociale forhold samt misbrug 	<p>Alkoholafvænnning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afvænningsforløb bestående af samtaleforløb og antabusbehandling. Tilknyttet en frivillig kontaktperson fra frivillig organisation indenfor alkoholafvænnning 	<p>Afklaring af psykisk lidelse</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afklaring af behandlingsbehov – mistanke om psykisk lidelse (føler sig forfulgt) - samarbejde med praktiserende læge - arbejde med selvindsigt - psykologisk rådgivning 	<p>Motivationsarbejde</p> <ul style="list-style-type: none"> - arbejde med at etablere et jobperspektiv - afklaring af arbejdsidentitet <p>Afklaring til branche, job og arbejdsområde. Afklaring viste, at det er relevant at gå efter praktisk anlagt arbejde, hvor der ikke er for mange sociale relationer</p>	<p>Ressourceprofil og rekrutteringspraktik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Arbejdsprøvnin indenfor Vej og Park - Afdækning af skånebehov ift. psykiske problemer, der typisk opstår ved oplevelse af stort arbejdspress/-krav og mange sociale relationer 	<p>Fleksjob</p> <p>Start på fleksjob indenfor Vej og Park området med ½ kommunalt tilskud</p> <p>Har været i fleksjobbet de seneste 2 år uden forhøjelse af kommunalt tilskud. Et job hvor der arbejdes sammen med to faste kolleger</p> <p>Øvrige sociale forhold</p> <p>Bor nu sammen med kæreste og har gjort det i et halvt år</p> <p>Stort set ude af misbrugsproblem med mindre tilbagefald, når han føler sig presset.</p>
		<p>Etablering af egen bolig</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 værelses lejlighed 	<p>Hånd-i-hånd medarbejder</p> <ul style="list-style-type: none"> - hjælper med rettidigt fremmøde ift. økonomisk hjælp, dokumentation og fremmøde hos offentlige myndigheder 	<p>Snusepraktik, hvor konkrete job og arbejdsområder afprøves med henblik på at arbejde i et bestemt jobperspektiv. Konkret afprøves arbejde indenfor Vej og Park området</p>		
		<p>Håndtering af sociale relationer</p> <ul style="list-style-type: none"> - anger management / kontrol af voldsomme følelsesudbrud og voldelig adfærd - psykoedukation - intensivt samtaleforløb med opfølgende samtaler 				
		<p>Fast tilknyttet sagsbehandler i jobcentret - sikrer sammenhæng i forløbet</p>				
<p>Kilde: New Insight baseret på workshops. Den mørke skravering/skygge angiver, at jobcentrene ikke nødvendigvis er inddraget eller har ansvar for disse opgaver</p>						

5. Koordinering af indsatsen

Dette kapitel omhandler koordineringen af indsatsen for unge med psykiske barrierer. Koordinering skal forstås som rammerne for indsatsen bl.a. knyttet til organiseringen, finansieringen og lovgivningen. Kapitlet præsenterer nogle af de centrale udfordringer, som jobcentermedarbejderne kan møde i arbejdet med denne målgruppe.

Koordineringen af indsatsen er central, da en succesfuld indsats for de unge kræver, at man har sikret et fælles udgangspunkt og fælles mål, som alle instanser arbejder for. Dvs. at en koordinering af indsatsen kræver, at alle aktører er enige om målet og vejen dertil. Det kræver både samarbejde i hverdagen på tværs af de involverede indsats (f.eks. jobcenter, socialcenter, behandlingscenter, læge mv. samt den unge), men også at der ledelsesmæssigt og politisk er opbakning til samarbejdet - både ressourcemæssigt og strategisk.

Analysen af indsatsen for unge med psykiske barrierer viser, at der er en række udfordringer forbundet med koordineringen og håndteringen af denne målgruppe. Disse udfordringer er udfoldet herunder.

5.1 Flere myndigheder - flere lovgivninger

Som illustreret i de tidligere kapitler kræver en indsats for denne gruppe af unge – og særligt den andel af de unge, der ikke umiddelbart er parat til job eller uddannelse – ofte, at flere myndigheder inddrages. Der er tit tale om unge, der har kontakt med både jobcenter, socialcenter, børne- og ungeafdeling og/eller familieafdeling.

Både på de afholdte workshops og via desk researchen er det blevet tydeligt, at de unges mangeartede udfordringer og heraf følgende kontakter med forskellige myndigheder og instanser kan have stor indflydelse på den samlede indsats for den unge.

Det skyldes bl.a., at de unge ofte ligger i grænselandet mellem LAB-loven og Serviceloven, hvilket åbner for samarbejde mellem jobcenter og socialcenter om indsatsen. Hvis der etableres samarbejde mellem jobcenter og socialcenter, vil der være mulighed for at minimere ventetiderne og dermed også risikoen for, at den unge unødigt skal vente på indsatsen.

De afholdte workshops har kortlagt eksisterende eksempler på formaliserede samarbejder mellem forvaltninger og -centre. Disse præsenteres sidst i kapitlet. Forskellene mellem store og mindre kommuner ligeledes er blevet diskuteret på de afholdte workshops. Organisatorisk og ressourcemæssigt synes nogle af udfordringerne at være påvirket af kommunestørrelsen. Erfaringerne viser, at det kan være nemmere ressourcemæssigt at afsætte medarbejdere til tværgående teams i større kommuner, hvor der alt andet lige er flere medarbejdere at tage af. Omvendt er der også erfaringer, som viser, at skodderne mellem de forskellige centre eller forvaltninger kan være meget tætte i store kommuner, mens de i mindre kommuner kan være mere åbne. Sidstnævnte kan skyldes, at medarbejderne rent fysisk er placeret tæt på hinanden, hvilket gør det nemmere at indgå i et samarbejde.

Uanset kommunestørrelse viste de afholdte workshops, at det kan være vanskeligt at få etableret et tværgående samarbejde. Dette kan skyldes politiske, faglige og organisatoriske hensyn. Desuden kan fokus for indsatsen også være genstand for udfordringer - jobcentret arbejder ud fra en beskæftigelses- og uddannelsesrettet tankegang, mens socialcentret arbejder ud fra en social tilgang til borgeren.

Endelig vil nogle af de unge med psykiske barrierer kunne få støtte fra lov om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv, hvilket kan være med at afhjælpe eller minimere nogle barrierer i forhold til beskæftigelse eller uddannelse. Den præcise målgruppe for loven er ikke afgrænset yderligere end, at den unge skal have en funktionsnedsættelse, og da der ikke er nogle faste krav til dokumentationen af denne nedsættelse, vil det være en individuel, faglig vurdering fra sag til sag. Afgørelsen træffes af jobcenteret bl.a. ud fra en vurdering af den unges muligheder på arbejdsmarkedet. Det er således jobcentrets ansvar, at en sag er belyst i en sådan grad, at jobcentret har tilstrækkelige oplysninger til at træffe en korrekt afgørelse⁴⁰.

I forlængelse af dette er det værd at påpege, at brugen af hjælpemidler under lov om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv kan være med til at ”sygiggøre” nogle unge, som ellers ikke opfatter sig selv som syge eller havende en funktionsnedsættelse. Dilemmaet er, at mange ikke ser sig selv som handicappede og syge og derfor ikke vil eller ønsker at være knyttet til denne ordning.

5.2 Ansvar og koordinering af indsatsen

Med forskellige instanser involveret i og omkring de unge er der behov for en præcis og klar ansvars- og koordineringsfordeling. Jf. loven er det jobcentret, der skal fungere som tovholder.

På de afholdte workshops kom der forslag til, hvordan man hensigtsmæssigt kan sikre denne koordinering. Dette omfatter brugen af et ”stafet-logsystem”, hvor det i perioder er muligt for jobcentret at uddelegere ansvaret for den unge til f.eks. en anden aktør eller leverandør. I logsystemet redegøres der kort, klart og præcist for den unges forløb, samtaler mv., men ved at lade f.eks. en leverandør overtage ansvaret, skæres der i antallet af personer, som den unge skal forholde sig til.

I flere af de afholdte workshops blev der peget på, at en helhedsorienteret indsats for gruppen af unge med psykiske og øvrige barrierer for at komme i job eller uddannelse i særligt grad omfatter koordinering - en koordineringsindsats, hvor systemet koordinerer omkring borgeren med ”den unge i centrum” i stedet for, at det er den unge, der skal tage ansvar for at komme rundt til alle relevante instanser. Det opleves af workshopdeltagerne som en af de store barrierer i den nuværende indsats.

Uanset hvor og hvordan ansvaret og koordineringen er placeret, er det helt centralt for en succesfuld indsats, at der er klare aftaler om, hvem der varetager ansvaret – dette vil også gøre situationen mere overskuelig for den unge.

⁴⁰ Se www.bmhandicap.dk

5.3 Økonomiske udfordringer

En udfordring, som medarbejdere i jobcentrene og jobcentrenes leverandører kan møde i forbindelse med indsatser for denne målgruppe, er det økonomiske aspekt. Hvem betaler for hvad, og hvad er rimeligt at lægge under beskæftigelsesindsatsen?

En række af de indsatser, der foreslås i de foregående kapitler, ligger ikke i den ordinære tilbudsvifte på beskæftigelsesområdet. Dette er blevet yderligere forstærket med det enstrengede system og adskillelsen mellem ydelse og hhv. beskæftigelsesrettet og en social indsats.

Der kan være tale om indsatser, som rækker ud over perioden, hvor den unge modtager f.eks. kontanthjælp – dette gælder bl.a. behandling, den udvidede vejledningsindsats, faglige eller sociale mentorer og støttekontaktpersoner. Når den unge overgår til beskæftigelse eller uddannelse på ordinære eller særlige vilkår, afsluttes aktiveringstilbuddet som regel. Det betyder også, at et efterværn kan være svært at lægge ind som en del af aktiveringen – og finansieringen af dette sker derfor primært efter Serviceloven eller lov om kompenserende ordninger for handicappede i erhverv.

I nogle kommuner har man valgt at indrette ungeindsatsen ud fra minimumskravene i lovgivningen. Dvs. at man – i henhold til loven – kun bevilger aktiveringsforløb til unge for et halvt år ad gangen. Efter at have afsluttet et forløb (uden at være kommet i beskæftigelse eller uddannelse) sendes den unge hjem på passiv kontanthjælp i et halvt år, hvorefter vedkommende kan tilbydes et nyt forløb med varighed af et halvt år. I andre kommuner er man gået den anden vej og arbejder med gentagne tilbud til den gruppe af unge, der er langt fra arbejdsmarkedet, og som kan have gavn af et længerevarende, sammenhængende forløb.

5.4 Behov for mere kendskab til tilbud

Både surveyen blandt jobcentrene og de afholdte workshops viser, at jobcentermedarbejderne generelt mangler et overblik over mulighederne for disse unge med psykiske barrierer. Det gælder tilbud, som udbydes i kommunalt regi, hos andre aktører eller leverandører samt tilbud hos øvrige institutioner (f.eks. uddannelsesinstitutioner, behandlingsinstitutioner eller andre). Der efterlyses derfor et redskab, som dels præsenterer mulighederne dels er dynamisk og således muligt at ændre, når tilbuddene ændres.

I mindre kommuner kan det ofte være svært at have en bred vifte af tilbud, som også kan omfatte specifikke tilbud til unge med psykiske barrierer. En løsning på dette kunne være, at flere mindre kommuner i samme geografiske område etablerer et fællesskab omkring tilbud til målgruppen, eller at jobcentrene vidensdeler omkring de eksisterende tilbud, således at det enkelte jobcenter kender – og kan anvende – tilbud i nabokommunen. Her kan store kommuner evt. også fungere som magnet for omkringliggende kommuner.

5.4.1 Behov for mere viden om målgruppen

Både survey, workshops samt interview viser, at der er jobcentre, hvor medarbejderne har behov for mere viden om målgruppen. Denne viden kan både være

knyttet til betydningen af psykiske diagnoser i forhold til arbejdsmarkedet, men i ligeså høj grad omhandle viden om, hvordan samarbejdet og dialogen med de unge skal håndteres.

Via desk research, workshops og interview er det blevet tydeligt, at der også på dette område efterspørges videndeling. Der eksisterer i nogle jobcentre gode erfaringer med bl.a. at trække på lokale leverandører eller andre aktører med særligt kendskab til målgruppen, repræsentanter fra distriktpsychiatrien, læger eller behandlingssteder.

5.5 Eksempler på koordinering af indsatsen

Herunder præsenteres eksempler på koordineringen af indsatsen. Eksemplerne er hentet fra desk researchen, de afholdte workshops, interview samt fra den gennemførte survey. Eksemplerne er rettet mod enten unge eller målgrupper, som i problemstrukturer minder om denne rapports målgruppe.

5.5.1 Etablering af team på tværs af forvaltninger

Odense Kommune har etableret et **ungeteam** med repræsentanter på tværs af følgende forvaltninger:

- Børne- og ungeforvaltning
- Social- og arbejdsmarkedsforvaltning
- Ældre- og handicapforvaltning

Dette ungeteam skal sikre, at de handleplaner, der udarbejdes i ungdomsårene, bliver gennemført, og teamet skal bidrage til at sikre indslusning og fastholdelse i uddannelsesforløb eller beskæftigelse. Derudover skal teamet håndtere udfordringer som forvaltningsgrænser, forskellige lovgivninger samt forskellige kultur og sprog. Målgruppen for ungeteamet er unge i alderen 15-24 år.

Målet med teamet er at sikre sammenhæng, kontinuitet, helhed og kvalitet i myndighedsbehandlingen. Der er oplært ca. 30 specialiserede myndighedsansvarlige koordinators, som mødes ca. en gang i måneden i "Forum for koordinators". Her deltager også repræsentanter fra U&U.

Ligeledes i Odense Kommune er der etableret en parallelgruppe, som håndterer den gruppe af borgere, som befinder sig i snitfladen mellem en beskæftigelsesindsats og en social indsats. Målgruppen er borgere i matchkategori 4 og 5 over 25 år. Yderligere er det blevet vurderet, at borgerne kun vil kunne profitere af en beskæftigelsesindsats, hvis den suppleres med en foranstaltning under Serviceloven (f.eks. psykologhjælp, botilbud, misbrugsbehandling eller støtte/kontaktperson).

Parallelgruppen består af otte medarbejdere fra jobcentret, som er placeret i Socialcentret. Ved fysisk at placere medarbejderne i Socialcentret er der skabt grobund for et tæt samarbejde mellem den beskæftigelsesrettede indsats og den sociale indsats, og man har sikret en primær kontaktperson til borgeren.⁴¹

Greve Kommune har et tværfagligt forum, som i fællesskab bistår i de enkelte unges planer. Forummet har deltagelse af følgende repræsentanter:

⁴¹ Se Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organisering af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap".

- En repræsentant fra Familieafdelingen
- En repræsentant fra Socialcentret, som beskæftiger sig med støttekontakt og bolig
- En repræsentant fra Ungdommens Uddannelsesvejledning, (U & U)
- En repræsentant fra Produktionsskolen
- En repræsentant fra Ungdomsskolen (som har ansvaret for EGU)
- En repræsentant fra Jobcenteret med ansvar for det samlede team.

5.5.2 Sikring af overgangen mellem barn og voksen

Analysen viser, at der er en række udfordringer i overgangen mellem barn og voksen. Derfor er der flere steder udarbejdet planer for at sikre en fornuftig overgang.

I Høje-Taastrup Kommune og jobcenter anvender man kvalitetsstandarder for arbejdsgangen mellem de øvrige involverede centre i kommunen (social og handicap, børne- og ungeforvaltninger mm.), mens man i Jammerbugt har etableret et team omkring de unge, som allerede tager fat, når de unge er 16 år. Ved at gå tidligt ind i forhold til den unge minimerer man risikoen for, at den unge i perioden fra folkeskolen til vedkommende bliver voksen (dvs. fylder 18 år) ikke har været i nogen foranstaltninger.

Servicestyrelsen har udarbejdet en række redskaber, der kan inddrages i forhold til overgangen fra børne- til voksensag samt omkring snitfladerne mellem jobcenter og socialcenter. Dette omfatter bl.a. en handlevejledning, der skal bidrage til, at man sikrer en planmæssig og fremadrettet planlægning af overgangen.

Sidstnævnte præsenterer mulighederne for at visitere en ung fra jobcenter til socialcenter og fremkommer med konkrete anvisninger til arbejdsgangen for dette (se mere på www.servicestyrelsen.dk/koordinerende).

Surveyen illustrerer også en række eksempler på, at der er etableret samarbejder omkring overgangen fra barn til voksen.

- Rødovre Jobcenter afholder snitflademøder med Børnefamilieafdelingen og Social Behandling
- Jammerbugt anvender også faste møder, hvor sagen overdrages fra ung til voksen mellem familieafdelingen, beskæftigelsesafdelingen og voksenhandicapafdelingen.

6. Litteraturliste

6.1 Litteratur

Bekendtgørelse af lov om social service

COWI (2008): "Beskæftigelsesregion Syddanmark. Analyse af de 18-29-årige med fokus på modtagerne af kontanthjælp, starthjælp og introduktionsydelse"

COWI (2009): "Unge på offentlig forsørgelse i Midtjylland – barrierer i forhold til uddannelse og job"

Discus (2009): "Inspirationskatalog. Organiseringen af helhedsindsatsen for kontanthjælpsmodtagere med psykosociale handicap"

Discus (2009): "Bedre jobmuligheder for borgere med handicap i Høje-Taastrup Kommune".

Discus (2008): "Midtvejsevaluering. Forsøgsprojekt om sociale mentorer"

Discuss (2008): Arbejdsnotat. Kortlægning af projekter og forsøg med indsats for borgere med psykosociale handicap.

Danske Regioner i samarbejde med Dansk Psykiatrisk Selskab, Danske Psykiatere og Børne-ungdomspsykiateres organisation og Dansk Psykologforening (2009): "Psykisk sygdom og arbejdsmarkedet. Debatoplæg"

Frank Ebsen og Johanne Gregersen (2007): "Tilbud til unge med psykosociale problemer", Center for Forskning i Socialt arbejde ved Den Sociale Højskole i København

Koordinationsudvalget i Høje-Taastrup Kommune: I job med autismspektrumsforstyrrelser. En erfaringsopsamling til inspiration for virksomheder, sagsbehandlere og personer med autismspektrumsforstyrrelser.

LG Insight (2009): "Undersøgelse af unge ledige i Jobcenter Høje Taastrup. Ledighedsårsager og afstande til arbejdsmarkedet blandt unge ledige på kontanthjælp og dagpenge."

Lisbeth Madsen (2007): "Marginaliserede unge uden uddannelse"

Magasinet Arbejds miljø(2009:06): "Psykelige problemer gør flere uarbejdsdygtige"

New Insight(2008): "Ikke-arbejdsmarkedsparete unge i Københavns Kommune. Analyse af gruppen og anbefalinger til indsatsen"

New Insight (2007): "Unge ledige i Københavns Kommune. En analyse af unge uden uddannelse".

Rambøll Management (2008): "Evaluering af projekter for personer på kanten af arbejdsmarkedet" gennemført for Arbejdsmarkedsstyrelsen

SFI (2006): "Arbejdsmarkedsparete eller ej? – en kvalitativ undersøgelse af visitationen af kontanthjælpsmodtagere i ti kommuner"

SFI (2009): "Beskyttet beskæftigelse".

SFI (2007): ”At skabe netværk – evalueringen af 22 socialpsykiatriske projekter i 15M-puljen”

Videns- og Formidlingscenter for Socialt (2006): ”Vejen til arbejdsmarkedet - Notat til Socialministeriet”

6.1.1 Relevante love

Lov om Aktiv Beskæftigelsesindsats

Lov om Aktiv Socialpolitik

Lov om Social Service

Lov om kompensation til handicappede i erhverv

6.2 Hjemmesider

Herunder er en række relevante hjemmesider præsenteret. Hjemmesiderne er sorteret efter deres primære relevans.

Baggrundsviden og faktuelle oplysninger om målgruppen

Ankestyrelsen:

www.ast.dk

Specialfunktionen Job og Handicap:

www.bmhandicap.dk

Erfaringer med forsøgsprojekt og særlige indsatser

Arbejdsmarkedsstyrelsens side om socialt engagement:

www.socialtengagement.dk

Projekthjemmeside under Odense Kommune:

www.odense.dk/Topmenu/B%C3%B8rn/R%C3%A5d%20og%20vejledning%20om%20b%C3%B8rn%20og%20unge/Projekt%20Pust.aspx

Velfærdsministeriets hjemmeside med program for de svage grupper i samfundet:

www.faii.dk

Servicestyrelsen:

www.servicestyrelsen.dk

CABI:

www.cabi.dk

Viden om psykiske barrierer og funktionsnedsættelser

Psykiatrifonden:

www.psykiatrifonden.dk

Vidensteamet - et landsdækkende vidensnetværk vedrørende psykisk handicappede og senhjerneskadede med problemskabende adfærd:

www.vidensteam.dk

Videnscenter for Autisme under Servicestyrelsen:

www.autisme.dk

Center for Oligofrenipsykiatri:

www.oligo.dk

Netpsykiater:

www.netpsykiater.dk

Videnscenter for Socialpsykiatri:

www.socialpsykiatri.dk

Patient- og pårørende foreninger

ADHD-foreningen:

www.adhd.dk

Landsforeningen SIND:

www.sind.dk

Landsforeningen for Autisme:

www.autismeforening.dk

7. Oversigt over videnspersoner

Nedenfor er en oversigt over personer, der har deltaget i de afholdte workshops, og som har givet tilsagn om, at de kan kontaktes for yderligere inspiration.

Nordjylland

- **Christa Skov**, Jobcenter Jammerbugt. Mailadresse: crs@jammerbugt.dk
- **Gitte Olsen**, Jobcenter Jammerbugt. Mailadresse: gol@jammerbugt.dk
- **Jens Knudsen**, Elmelund i Thisted. Mailadresse: elmelund@mail.tele.dk
- **Per Andersen**, SID JOB. Mailadresse: per.a@sidjob.dk
- **Lene Fuglsang**, Socialpsykiatrien i Jammerbugt Kommune. Mailadresse: lst.jobcenter@thisted.dk
- **Ole Agger**, Træningshøjskolen Aalborg. Mailadresse: oa-social@aalborg.dk
- **Flemming Midtgaard**, Aalborg Produktionsskole. Mailadresse: flemming@produktionsskolen.dk
- **Helle Odder**, Basen Thisted. Mailadresse: helle@basen-thisted.dk
- **Sanne Rimer Kronborg**, Arbejder på botilbud for unge sindslidende i Jammerbugt Kommune. Mailadresse: srk@jammerbugt.dk

Sjælland

- **Helle Samsøe**, Vejleder, Jobcenter Skelbækgade. Mailadresse: TV70@bif.kk.dk
- **Unni Mathiasson**, Leder match 1-3, Jobcenter Holbæk. Mailadresse: um@holb.dk
- **Allan T. Lystrup**, Koordinator for ungeindsatsen, Jobcenter Holbæk. Mail-adresse: all@holb.dk
- **Louise Esbensen**, Ungeteamet, Jobcenter Ballerup. Mailadresse: lou@balk.dk
- **Lisbeth Zornig Andersen**, Tidligere adm. direktør i Specialisterne. Nu ansat i Zangenberg og Company. Mailadresse: liz@zangenberg.biz
- **Anne Marie Søby Rapp**, Specialisterne. Se: www.specialisterne.dk
- **Karsten B. Pedersen**, Hans Knudsens Instituttet. Mailadresse: k.pedersen@hki.dk
- **Hallur Gilstón Thorsteinsson**, Psykiatrifonden. Mailadresse: ht@tabu.dk
- **Lene Buchvardt**, ADHD-foreningen. Mailadresse: lb@adhd.dk
- **Leif Kongsgaard**, Faglig udviklingschef, Væksthuset. Mailadresse: lk@vaeksthus.dk
- **Mette Lunhart**, daglig leder, Fountainhouse. Mailadresse: ml@fountain-house.dk

8. Survey om unge med psykiske barrierer

Her ses svarfordelinger på survey til jobcentre i de to beskæftigelsesregioner.

8.1.1 Baggrund

I alt har 24 jobcentre fra de to beskæftigelsesregioner svaret på surveyen.

Tabel 8.1: Hvad er navnet på dit jobcenter?	
Åbne svar	

Tabel 8.2: Hvad er din stilling i jobcentret?	
Åbne svar, men medarbejdere i følgende stillinger har besvaret skemaet: Jobcenterchef Uddannelseskonsulent Sagsbehandler Projektleder Udviklingskoordinator Faglig koordinator Leder af ungeteam eller afdeling Anden leder (f.eks. af afdelingen for match 4 og 5 borgere eller virksomhedsteam) Sekretariatsleder og stabsmedarbejder	

Tabel 8.3: Hvor mange unge har jobcentret aktuelt?	
Type	Antal
Unge arbejdsmarkedsparete	Åbne svar
Unge ikke arbejdsmarkedsparete	Åbne svar

Tabel 8.4: Andel i de to grupper der vurderes at have psykiske barrierer? (pct.)		
Jobcenter	Blandt de arbejdsmarkedsparete	Blandt de ikke-arbejdsmarkedsparete
Sorø	21	55
Rødovre	15	45
Hørsholm	Vides ikke	Vides ikke
Gribskov	30	75
Herlev	5	30
Vallensbæk	10	25
Lolland	ca. 20	80
Stevns	15	60
Brøndby	Ikke besvaret	Ikke besvaret
Vordingborg	50	90
Rebild	ca. 20	Ca. 80
Albertslund	5	90
Frederikshavn	5	15
Jammerbugt	10	50
Greve	20	40
Odsherred	20	60
Holbæk	20	50
Hvidovre	Ikke besvaret	Ikke besvaret
Køge	Vides ikke	75
Høje-Taastrup	20	40
Kalundborg	Vides ikke	50
Lejre	10	80
Aalborg	2 - 3	25
København	10	75

8.1.2 Forløb for unge med psykiske barrierer, som vurderes klar til uddannelse eller job

Tabel 8.5: Anvendte beskæftigelsesforanstaltninger til denne gruppe? (flere krydser)		
Beskæftigelsesforanstaltning	Antal	Procent
Praktik	23	95,8
Vejledning	21	87,5
Afklaring	20	83,3
Faglig opkvalificering	16	66,6
Opkvalificering af sociale og personlige kompetencer	18	75,0
Mentorordning	19	79,2
Revalidering	17	70,8
Kurser (f.eks. jobsøgning, uddannelsessøgning)	15	62,5
Fleksjob	8	33,3
Aftale på særlige vilkår (de sociale kapitler i overenskomsten)	7	29,2
Løntilskud	16	66,7
Beskyttede værksteder	5	20,8
Efterværn/opfølgningsindsats efter de unge er kommet i job/uddannelse	8	33,3
Arbejdsprøvning	15	62,5
Andet	2	8,3

Tabel 8.6: Hvor mange aktiveringstilbud har I mulighed for at anvende til gruppen af unge med psykiske barrierer, som er klar til uddannelse/job?

Angiv antal
Åbne svar

Tabel 8.7: Hvem udbyder tilbuddene? (sæt gerne flere krydser)

Udbyder	Antal	Procent
Jobcenter	21	87,5
Anden kommunal institution (f.eks. beskæftigelsescenter)	12	50,0
Anden aktør	12	50,0
Ekstern leverandør	12	50,0
Anden	4	16,7

Tabel 8.8: Hvordan vurderes kapaciteten i tilbuddene til denne gruppe?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	9	37,5
For lille kapacitet i forhold til behov	14	58,3
Intet svar	1	4,2

Tabel 8.9: Hvis antallet af denne gruppe af unge stiger inden for det næste år, hvordan vurderes kapaciteten i tilbuddene så?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	5	20,8
For lille kapacitet i forhold til behov	17	70,8
Intet svar	2	8,3

Tabel 8.10: Hvilken længde har aktiveringstilbuddene til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)		
Længde	Antal	Procent
1-4 uger	4	16,7
5-12 uger	6	25,0
13-26 uger	7	29,2
27 uger eller mere	1	4,2
Individuelt sammensat – længde er ikke angivet på forhånd	20	83,3

Tabel 8.11: Er det jobcentrets vurdering, at de eksisterende tilbud kan dække de behov, som denne gruppe har?		
	Antal	Procent
Ja	9	37,5
Nej	14	58,3
Intet svar	1	4,2

Tabel 8.12: Hvad savnes i indsatsen?		
<p>Åbne svar men f.eks.:</p> <ul style="list-style-type: none"> Individuel coaching viden om lidelse større kapacitet Koordinering mellem behandlings- og beskæftigelsesindsats 		

Tabel 8.13: Kan der fremhæves et godt tilbud til gruppen af unge der er klar til uddannelse/job, som har en psykisk barriere?		
	Antal	Procent
Ja	14	58,3
Nej	10	41,7

Tabel 8.14: Beskriv hvorfor tilbuddet er særligt godt		
<p>Åbne svar</p>		

Tabel 8.15: Anvender jobcentret tilbud, der specifikt er udformet til gruppen af unge med psykiske barrierer, der er klar til uddannelse/job?		
	Antal	Procent
Ja	7	29,2
Nej	16	66,7
Intet svar	1	4,1

Jobcentre, der har svaret ”ja” på ovenstående spørgsmål, har svaret på de efterfølgende fire spørgsmål (tabel 8.16 – tabel 8.20)

Tabel 8.16: Hvis ja, hvilke særlige målgrupper er de specifikke tilbud rettet mod? (gerne flere krydser)		
	Antal	Procent
Alle unge med psykiske barrierer	1	14,3
Unge med særlig diagnose*	3	42,9
Unge med særlige barrierer*	2	28,6
Unge fordelt på køn eller alder (f.eks. tilbud til unge under 25 år)	1	14,3
Arbejdsmarkedsparat/ikke-arbejdsmarkedsparat	4	57,1
Andre målgrupper	0	0,0

* Af målgrupper med særlig diagnose nævnes unge med aspergers, ADHD, autisme, udviklingshæmmede, angst og fobi.
 *Af målgrupper med særlige barrierer nævnes unge med unge med social fobi og psykisk skrøbelige unge

Tabel 8.17: Hvis ja, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet kendetegner de forløb, der særligt retter sig til de unge med psykiske barrierer, som er klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Kendetegn	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	1	14,3
Særlig undervisningsform	3	42,9
Fleksibilitet i indholdet	6	85,7
Fleksibilitet i omfanget (timetal)	6	85,7

Tabel 8.18: Hvis ja, hvilket særligt indhold kendetegner de forløb, der særligt retter sig til unge med psykiske barrierer, som er klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	4	57,1
Hjælp til hverdagsmestring (lære at håndtere dagligdagsopgaver)	4	57,1
Brug af rollemodeller	2	28,6
Motivationsarbejde	6	85,7
Udredning af psykisk lidelse, screening for psykisk lidelse og efterfølgende handlingsplan	3	42,9
Coaching	4	57,1
Tilknytning af en fast kontaktperson	5	71,4
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	5	71,4
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdomserkendelse, sygdomsidentitet mv) (f.eks. psykoedukation)	4	57,1
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd	4	57,1
Netværksarbejde ift. at opbygge netværk for den unge	1	14,3
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med behandlingsinstitutioner	3	42,9
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger mv. eks. Socialforvaltning	5	71,4
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	1	14,3
Opfølgningsindsats efter den unge er startet i uddannelse eller job	4	57,1
Fysisk træning	4	57,1
Ernæringslære	1	14,3
Botræning/-støtte	2	28,6
Kriminalitetsforebyggelse	0	0,00

Tabel 8.19: Hvis ja, kan tilbuddene tage hånd om den unges forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	3	42,9
Kan håndtere enkelte barrierer	2	28,6
Andet*	2	28,6

* Andet dækker bl.a. over at ved en individuel tilgang er der næsten altid et tilbud.

Jobcentre, der har svaret ”nej” til spørgsmålet i tabel 8.15 (anvendes særlige tilbud), har svaret på følgende tre spørgsmål (tabel 8.20 – 8.22)

Tabel 8.20: Hvis nej, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet anvendes i de eksisterende tilbud til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	1	6,3
Særlig undervisningsform	3	18,8
Fleksibilitet i indholdet	12	75,0
Fleksibilitet i omfanget (timetal)	11	68,8
Andet*	2	12,5

*Andet dækker støtte samt ikke for store hold

Tabel 8.21: Hvis nej, hvilket indhold kendetegner de eksisterende anvendte tilbud til denne gruppe? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	6	37,5
Hjælp til hverdagsmestring (lære at håndtere dagligdagsopgaver)	6	37,5
Brug af rollemodeller	3	18,7
Motivationsarbejde	11	68,7
Udredning af og screening for psykisk lidelse og handlingsplan	7	43,7
Coaching	7	43,7
Tilknytning af en fast kontaktperson	11	68,7
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	10	62,5
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdomsmerkendelse, sygdomsidentitet mv (f.eks. psyko-ekudation)	5	31,3
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd (ex. stærkt udadreagerende/indadreagerende)	6	37,5
Netværksarbejde ift. at opbygge netværk for den unge	3	18,8
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med behandlingsinstitutioner	6	37,5
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger mv. eks. Socialforvaltning	4	25,0
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	6	37,50
Opfølgningsindsats efter den unge er kommet i gang med uddannelse/job	7	43,8
Fysisk træning	7	43,8
Ernæringslære	4	25,0
Botræning/-støtte	5	31,3
Kriminalitetsforebyggelse	1	6,3
Andet*	1	6,3

*Andet dækker over, at tilbuddet retter sig mod den enkelte - og de forskellige redskaber bruges derfor selektivt.

Tabel 8.22: Hvis nej, kan de eksisterende tilbud tage hånd om denne målgruppes forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	7	41,2
Kan håndtere enkelte barrierer	6	35,3
Andet*	4	23,5

*Andet omfatter bl.a., at det afhænger af udbyder samt at det ofte er svært at håndtere meget markante barrierer

8.1.3 Forløb for unge, der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job

Tabel 8.23: Hvilke beskæftigelsesforanstaltninger anvender jobcentret til denne gruppe? (gerne flere krydser)

Beskæftigelsesforanstaltning	Antal	Procent
Praktik	23	95,8
Vejledning	20	83,3
Afklaring	21	87,5
Faglig opkvalificering	16	66,7
Opkvalificering af sociale og personlige kompetencer	17	70,8
Mentorordning	15	62,5
Revalidering	16	66,7
Kurser (f.eks. jobsøgning, uddannelsessøgning)	16	66,7
Fleksjob	5	20,8
Aftale på særlige vilkår	4	16,7
Løntilskud	14	58,3
Beskyttede værksteder	4	16,7
Opfølgningsindsats når de unge er kommet i job/uddannelse	9	37,5
Arbejdsprøvning	15	62,5
Andet*	1	4,2

*Projekt for psykisk skrøbelige

Tabel 8.24: Hvor mange aktiveringstilbud har I mulighed for at anvende til gruppen af unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse eller job?

Antal
Åbne svar

Tabel 8.25: Hvem udbyder tilbuddene? (gerne flere krydser)

Udbyder	Antal	Procent
Jobcenter	19	79,2
Anden kommunal institution (f.eks. beskæftigelsescenter)	7	29,2
Anden aktør	13	54,2
Ekstern leverandør	12	50,0
Anden	2	8,3

Tabel 8.26: Hvordan vurderer du kapaciteten i tilbuddene til denne gruppe?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	9	39,5
For lille kapacitet i forhold til behov	14	58,3
Intet svar	1	4,2

Tabel 8.27: Hvis antallet af denne gruppe af unge stiger inden for det næste år, hvordan vurderes kapaciteten i tilbuddene så?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	5	20,8
For lille kapacitet i forhold til behov	18	75,0
Intet svar	1	4,2

Tabel 8.28: Hvilken længde har aktiveringstilbuddene til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)

Længde	Antal	Procent
1-4 uger	3	12,5
5-12 uger	4	16,7
13-26 uger	7	29,2
27 uger eller mere	1	4,2
Individuelt sammensat – længde ikke angivet på forhånd	20	83,3

Tabel 8.29: Er det jobcentrets vurdering, at de eksisterende tilbud kan dække de behov, som denne gruppe har?

	Antal	Procent
Ja	5	20,8
Nej	17	70,8
Intet svar	2	8,4

Tabel 8.30: Hvad savnes i indsatsen?

Åbne svar, f.eks.
 Større kapacitet
 At kunne trække på psykologisk bistand
 Individuelle tilbud

Tabel 8.31: Kan I fremhæve et godt tilbud til gruppen af unge der er på vej til at blive klar til uddannelse/job, som har en psykisk barriere?

	Antal	Procent
Ja	7	29,2
Nej	17	70,8

Tabel 8.32: Beskriv hvorfor tilbuddet er særligt godt

Åbne svar

Tabel 8.33: Anvender jobcentret tilbud, der specifikt er udformet til gruppen af unge med psykiske barrierer, der er på vej til at blive klar til uddannelse/job?

	Antal	Procent
Ja	12	50,0
Nej	11	45,8
Intet svar	1	4,2

Jobcentre, der har svaret ”ja” på ovenstående spørgsmål, har svaret på de efterfølgende fire spørgsmål (tabel 8.34 – tabel 8.37).

Tabel 8.34: Hvis ja, hvilke målgrupper? (gerne flere krydser)

	Antal	Procent
Alle unge med psykiske barrierer	6	50,0
Unge med særlig diagnose (hvilken)*	3	25,0
Unge med særlige barrierer (hvilke)*	0	0,0
Unge fordelt på køn eller alder	2	16,7
Arbejdsmarkedsparat/ikke-arbejdsmarkedsparat	3	25,0
Andre målgrupper*	3	25,0

* Omfatter bl.a. udviklingsforstyrrede, unge med Asbergers, unge med autisme eller ADHD, sent udviklede samt kriminelle

Tabel 8.35: Hvis ja, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet kendetegner de forløb, der særligt retter sig til de unge med psykiske barrierer, som er på vej til at blive klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Kendetegn	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	1	8,3
Særlig undervisningsform	5	41,7
Fleksibilitet i indholdet	11	91,7
Fleksibilitet i omfanget (timal)	7	58,3
Andet*	1	8,3

* Fokus på præstation og resultatet

Tabel 8.36: Hvis ja, hvilket særligt indhold kendetegner de forløb, der særligt retter sig til unge med psykiske barrierer, som er på vej til at blive klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	7	58,3
Hjælp til hverdagsmestring	7	58,3
Brug af rollemodeller	3	25,0
Motivationsarbejde	8	66,7
Udredning af psykisk lidelse, screening for psykisk lidelse og efterfølgende handlingsplan	5	41,7
Coaching	6	50,0
Tilknytning af en fast kontaktperson	8	66,7
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	10	83,3
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdoms erkendelse, sygdomsidentitet mv. (f.eks. psyko-udvikling)	8	66,7
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd	7	58,3
Netværksarbejde ift. at opbygge netværk for den unge	4	33,3
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med behandlingsinstitutioner	5	41,7
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger mv. eks. Socialforvaltning	7	58,3
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	5	41,7
Opfølgingsindsats efter den unge er kommet i gang med uddannelse/job	6	50,0
Fysisk træning	7	58,3
Ernæringslære	3	25,0
Botræning/-støtte	7	58,3
Kriminalitetsforebyggelse	1	8,3

Tabel 8.37: Hvis ja, kan de særlige tilbud tage hånd om den unges forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	6	50,0
Kan håndtere enkelte barrierer	4	33,3
Andet*	1	8,3
Intet svar	1	8,3

* Andet dækker over en individuel tilgang i tilbuddene

Jobcentre, der har svaret ”nej” til spørgsmålet i tabel 8.33 (anvendes særlige tilbud), har svaret på følgende tre spørgsmål (tabel 8.38 – 8.40)

Tabel 8.38: Hvis nej, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet anvendes i de eksisterende tilbud til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	0	0,0
Særlig undervisningsform	5	41,7
Fleksibilitet i indholdet	9	75,0
Fleksibilitet i omfanget (timetal)	8	66,7
Andet*	2	16,7

* Støtte og individuelle løsninger

Tabel 8.39: Hvis nej, hvilket indhold kendetegner det eksisterende anvendte tilbud til denne gruppe? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	4	36,3
Hjælp til hverdagsmestring	6	54,5
Brug af rollemodeller	0	0,0
Motivationsarbejde	7	63,6
Udredning af psykisk lidelse, screening for psykisk lidelse og efterfølgende handlingsplan	4	36,3
Coaching	2	18,2
Tilknytning af en fast kontaktperson	5	45,5
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	3	27,3
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdomserkendelse, sygdomsidentitet mv (f.eks. psyko-ekudation)	4	36,3
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd	2	18,2
Netværksarbejde	3	27,3
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med behandlingsinstitutioner	2	18,2
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger mv. eks. Socialforvaltning	3	27,3
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	2	18,2
Opfølgingsindsats efter den unge er kommet i gang med uddannelse/job / efterværn	1	9,1
Fysisk træning	3	27,3
Ernæringslære	0	0,0
Botræning/-støtte	3	27,3
Kriminalitetsforebyggelse	0	0,0
Andet	1	9,1

Tabel 8.40: Hvis nej, kan de eksisterende tilbud tage hånd om denne målgruppes forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	2	18,2
Kan håndtere enkelte barrierer	6	54,6
Andet	1	9,1
Intet svar	2	18,2

8.1.4 Forløb for unge, der ikke er klar til uddannelse eller job

Tabel 8.41: Hvilke beskæftigelsesforanstaltninger anvender jobcentret? (flere krydser)

Beskæftigelsesforanstaltning	Antal	Procent
Praktik	18	75,0
Vejledning	19	79,2
Afklaring	19	79,2
Faglig opkvalificering	10	41,7
Opkvalificering af sociale og personlige kompetencer	17	70,8
Mentorordning	14	58,3
Revalidering	15	62,5
Kurser (f.eks. jobsøgning, uddannelsessøgning)	8	33,3
Fleksjob	7	29,2
Aftale på særlige vilkår	3	12,5
Løntilskud	9	37,5
Beskyttede værksteder	5	20,8
Opfølgingsindsats når de unge er kommet i job/uddannelse	7	29,2
Arbejdsprøvning	13	54,2
Andet	2	8,3

Tabel 8.42: Hvor mange aktiveringstilbud har I mulighed for at anvende til gruppen af unge med psykiske barrierer, som ikke er klar til uddannelse eller job?

Antal
Åbne svar

Tabel 8.43: Hvem udbyder tilbuddene? (gerne flere krydser)

Udbyder	Antal	Procent
Jobcenter	16	66,7
Anden kommunal institution (f.eks. beskæftigelsescenter)	7	29,2
Anden aktør	12	50,0
Ekstern leverandør	11	45,8
Anden*	2	8,3

* bl.a. Socialforvaltningen

Tabel 8.44: Hvordan vurderer du kapaciteten i tilbuddene til denne gruppe?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	9	37,5
For lille kapacitet i forhold til behov	12	50,0
Intet svar	3	12,5

Tabel 8.45: Hvis antallet af denne gruppe af unge stiger inden for det næste år, hvordan vurderes kapaciteten i tilbuddene så?

Behov	Antal	Procent
(For) stor kapacitet i forhold til behov	0	0,0
Passende kapacitet i forhold til behov	4	16,7
For lille kapacitet i forhold til behov	17	70,8
Intet svar	3	12,5

Tabel 8.46: Hvilken længde har aktiveringstilbuddene til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)

Længde	Antal	Procent
1-4 uger	2	8,3
5-12 uger	1	4,2
13-26 uger	3	12,5
27 uger eller mere	3	12,5
Individuelt sammensat – længde er ikke angivet på forhånd	20	83,3

Tabel 8.47: Er det jobcentrets vurdering, at de eksisterende tilbud kan dække de behov, som denne gruppe har?

	Antal	Procent
Ja	6	25,0
Nej	15	62,5
Intet svar	3	12,5

Tabel 8.48: Hvad savnes i indsatsen?

Åbne svar, f.eks.: Indsats i forhold til selvindsigt Individuel coaching Bedre behandlingsmuligheder i psykiatrien og bedre mulighed for at arbejde med det sociale
--

Tabel 8.49: Kan I fremhæve et godt tilbud til gruppen af unge der ikke er klar til uddannelse/job, som har en psykisk barriere?

	Antal	Procent
Ja	7	29,2
Nej	16	66,7
Intet svar	1	4,3

Tabel 8.50: Beskriv hvorfor tilbuddet er særligt godt

Åbne svar

Tabel 8.51: Anvender jobcentret tilbud, der specifikt er udformet til gruppen af unge med psykiske barrierer, der ikke er klar til uddannelse/job?

	Antal	Procent
Ja	13	54,2
Nej	7	29,2
Intet svar	4	16,6

Jobcentre, der har svaret ”ja” på ovenstående spørgsmål, har svaret på de efterfølgende fire spørgsmål (tabel 8.52 – tabel 8.55)

Tabel 8.52: Hvis ja, hvilke målgrupper? (gerne flere krydser)

	Antal	Procent
Alle unge med psykiske barrierer	9	69,2
Unge med særlig diagnose (hvilken)*	2	15,4
Unge med særlige barrierer (hvilke)*	1	7,7
Unge fordelt på køn eller alder (f.eks. tilbud til unge under 25 år)	1	7,7
Arbejdsmarkedsparat/ikke-arbejdsmarkedsparat	2	15,4
Andre målgrupper*	0	0,0

* Omfatter sent udviklede og udviklingshæmmede, unge med ADHD, autisme, angst og fobi, psykisk skrøbelige

Tabel 8.53: Hvis ja, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet kendetegner de forløb, der særligt retter sig til de unge med psykiske barrierer, som ikke er klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Kendetegn	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	0	0,0
Særlig undervisningsform	7	53,8
Fleksibilitet i indholdet	13	100,0
Fleksibilitet i omfanget (timetal)	13	100,0
Andet*	1	7,7

* særlig fokus på den sociale mentor og dennes rolle

Tabel 8.54: Hvis ja, hvilket særligt indhold kendetegner de forløb, der særligt retter sig til unge med psykiske barrierer, som ikke er klar til uddannelse/job? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	9	69,2
Hjælp til hverdagsmestring	10	76,9
Brug af rollemodeller	5	38,5
Motivationsarbejde	11	84,6
Udredning af psykisk lidelse, screening for psykisk lidelse og efterfølgende handlingsplan	7	53,8
Coaching	5	38,5
Tilknytning af en fast kontaktperson	11	84,6
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	11	84,6
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdomserkendelse, sygdomsidentitet mv. (f.eks. psyko- edukation)	9	69,2
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhen- sigtsmæssig adfærd	10	76,9
Netværksarbejde	5	38,5
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med behandlingsinstitutioner	8	61,5
Tilbuddet håndterer evt. samarbejde med øvrige offentlige for- valtninger mv. eks. Socialforvaltning	11	84,6
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forbe- redelse til uddannelse)	5	38,5
Opfølgningsindsats når den unge er startet uddannelse/job	3	23,1
Fysisk træning	7	53,8
Ernæringslære	3	23,1
Botræning/-støtte	8	61,5
Kriminalitetsforebyggelse	1	7,7

Tabel 8.55: Hvis ja, kan de eksisterende tilbud tage hånd om den unges forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	7	53,9
Kan håndtere enkelte barrierer	5	38,5
Andet	3	7,7

Jobcentre, der har svaret ”nej” til spørgsmålet i tabel 8.51 (anvendes særlige tilbud), har svaret på følgende tre spørgsmål (tabel 8.56 – 8.58)

Tabel 8.56: Hvis nej, hvilke særlige rammer, form og fleksibilitet anvendes i de eksisterende tilbud til denne gruppe af unge? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Fokus på indretning (støjdæmpning, stillerum)	0	0,0
Særlig undervisningsform	3	23,1
Fleksibilitet i indholdet	5	38,5
Fleksibilitet i omfanget (timetal)	5	38,5
Andet*	2	15,4

* Støtte og individuelle løsninger

Tabel 8.57: Hvis nej, hvilket indhold kendetegner det eksisterende anvendte tilbud til denne gruppe? (gerne flere krydser)

Indhold	Antal	Procent
Mulighed for psykologisk rådgivning og terapi	3	42,9
Hjælp til hverdagsmestring	4	57,1
Brug af rollemodeller	2	28,6
Motivationsarbejde	3	42,9
Udredning af psykisk lidelse, screening for psykisk lidelse og efterfølgende handlingsplan	4	57,1
Coaching	2	28,6
Tilknytning af en fast kontaktperson	3	42,9
Arbejde med den unges selvforståelse af egne evner og kompetencer	4	57,1
Bevidstgørelse om egen situation, reaktionsmønstre og skånebehov, sygdomserkendelse, sygdomsidentitet mv. (f.eks. psyko-edukation)	4	57,1
Social træning, lære den unge at håndtere og kontrollere uhensigtsmæssig adfærd	3	42,9
Netværksarbejde	3	42,9
Tilbuddet håndterer samarbejde med behandlingsinstitutioner	3	42,9
Tilbuddet håndterer samarbejde med øvrige offentlige forvaltninger mv. eks. Socialforvaltning	2	28,6
Arbejde med den unge fokus og koncentration (f.eks. som forberedelse til uddannelse)	2	28,6
Opfølgingsindsats efter den unge er kommet i gang med uddannelse/job	1	14,3
Fysisk træning	3	42,9
Ernæringslære	0	0,0
Botræning/-støtte	2	28,6
Kriminalitetsforebyggelse	0	0,0

Tabel 8.58: Hvis nej, kan de eksisterende tilbud tage hånd om unges forskellige barrierer, eller er der fokus på enkelte barrierer?

Håndtering af barrierer	Antal	Procent
Kan håndtere mange barrierer	3	42,9
Kan håndtere enkelte barrierer	2	28,6
Andet	1	14,3
Intet svar	1	14,3

8.1.5 Rammebetingelser for indsatsen

I følgende tre spørgsmål er jobcentret blevet bedt om at svare på, om jobcentermedarbejderne generelt har tilstrækkelig viden om de tre temaer.

Tabel 8.59: Unge med psykiske barrierer

Svar	Antal	Procent
Ja	4	16,7
Nej	4	16,7
Delvist	14	58,3
Intet svar	2	8,3

Tabel 8.60: Håndtering af samtaler og interaktion med unge med psykiske barrierer

Svar	Antal	Procent
Ja	3	12,5
Nej	5	20,8
Delvist	14	58,3
Intet svar	2	8,3

Tabel 8.61: Særlige indsatser der kan være vigtige i forhold til en indsats overfor unge med psykiske barrierer?

Svar	Antal	Procent
Ja	4	16,7
Nej	3	12,5
Delvist	15	62,5
Intet svar	2	8,3

Tabel 8.62: Har jobcenteret gennemført tiltag for at sikre sammenhæng og koordinering mellem forskellige myndigheder og forvaltninger?

Svar	Antal	Procent
Ja	17	70,8
Nej	5	20,8
Intet svar	2	8,3
Total	24	100,0

Tabel 8.63: Hvilke tiltag?

Åbne svar, f.eks.
Koordinering og overlevering på tværs
Netværksmøder
Sagerne samles hos få sagsbehandlere

Tabel 8.64: Har jobcenteret gennemført særlige tiltag, så lokale uddannelsesinstitutioner er klædt på til at rumme denne målgruppe)?

Svar	Antal	Procent
Ja	2	8,3
Nej	20	83,3
Intet svar	2	8,3
Total	24	100,0

Tabel 8.65: Hvilke tiltag?

Åbne svar, f.eks.
Fremskudt funktion på udvalgte erhvervsskoler, hvor jobcentermedarbejdere følger op på unge i uddannelse.